

МАТЕМАТИКА

2

клас

9 : 3 =

Григорій Лищенко

МАТЕМАТИКА

Підручник для 2 класу
закладів загальної середньої освіти

*Рекомендовано Міністерством
освіти і науки України*

КИЇВ
«ГЕНЕЗА»
2019

УДК 51(075.2)
Л67

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.03.19 № 407)

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Відповідає Типовій освітній програмі для 1–2 класів
закладів загальної середньої освіти,
розробленій під керівництвом *Савченко О.Я.*

Лищенко Г. П.

Л67 Математика : підруч. для 2 кл. закл. заг. серед.
освіти / Г. П. Лищенко. — Київ : Генеза, 2019. —
144 с. ; іл.

ISBN 978-966-11-0964-2.

УДК 51(075.2)

ISBN 978-966-11-0964-2

© Лищенко Г. П., 2019
© Видавництво «Генеза»,
оригінал-макет, 2019

ДОРОГІ ДРУГОКЛАСНИКИ ТА ДРУГОКЛАСНИЦІ!

Ви знову прийшли в свій улюблений клас,
І школа давно вже чекає на вас!
Тут парти, стільці — усе рідне, знайоме,
Тут зручно і затишно, ніби удома.
Учитель привітно у дверях зустрів,
Минулого року багато навчив.
Про числа та знаки, фігури й задачі
Дізналися ті з вас, хто був неледачий,
А ще додавання і з ним віднімання,
Нерівність і рівність вам шлють привітання!
Та далі дорога до знань поведе,
Терпляче на вас Математика жде.

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ:

- — межа матеріалу уроку
- — виконайте усно
- — додаткове завдання
- — завдання з логічним навантаженням
- — завдання для самоперевірки
- — попрацюйте в парі, групі
- — кругові вирази
- — порівняйте

ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО В 1 КЛАСІ

1. Скільки дівчаток, хлопчиків? Скільки всього дітей, усього осіб? На скільки більше дітей, ніж дорослих? Склади рівності.

2. Назви числа на малюнку: $\triangle$ — це десяток, $\cdot$ — одиниця.

$\triangle \triangle \triangle \triangle \triangle \triangle \dots$

$\triangle \triangle \triangle \triangle \dots$

3. Запиши числа, які позначено точками на числовому відрізку.

4. $7 - 3$ $6 - 5$ $10 - 1$ $8 - 2$
 $9 - 4$ $4 + 6$ $5 + 3$ $1 + 6$

5. За малюнками склади задачі на додавання та віднімання.

6. Накресли два відрізки: перший завдовжки 3 см, другий — на 4 см довший.

7. Дівчинка виростила 10 троянд. 7 троянд вона зрізала для букета. Скільки троянд залишилося?

8. $9 - 6$ $3 + 7$ $10 - 8$ $7 - 5$ $5 + 5$
 $8 - 3$ $9 - 5$ $10 - 6$ $2 + 7$ $9 - 3$

1. Запиши числа 25, 67, 38, 96 сумою розрядних доданків за зразком.

Зразок: $16 = 10 + 6$.

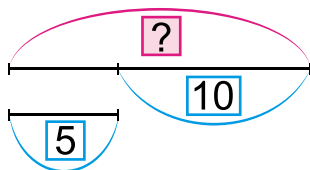
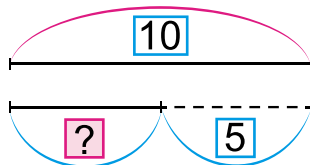
2. $45 + 1$ $60 - 1$ $10 - 7 + 30$ $38 - 8 - 1$
 $54 - 50$ $37 - 7$ $84 + 1 - 80$ $96 - 6 + 2$

3. За малюнками склади задачі. Добери до кожної схему.

на 5
менше

на 10 більше

4. У другокласників 10 рожевих ранців, 8 синіх, 5 зелених і 9 червоних. Порівняй кількість ранців за кольором. Склади нерівності.

5. Накресли відрізок, на 1 дм коротший від поданого.

6*. Сума двох чисел більша за один доданок на 5, а за інший — на 10. Знайди суму та запиши рівність.

7. В Олі 10 зошитів у клітинку, а в лінійку — на 6 менше. Скільки зошитів у лінійку в Олі?

8.	$9 - 7$	$32 - 2$	$60 + 8$	$96 - 90 + 10$
	$5 + 3$	$56 - 50$	$79 - 9$	$85 + 1 - 6$

1. Склади задачі за малюнками і виразами.

$$8 + 6$$

$$14 - 6$$

2. Прочитай і пригадай назви чисел при додаванні та відніманні.

сума

$$10 + 6 = 16$$

доданок

різниця

$$15 - 7 = 8$$

зменшуване від'ємник

3. Обчисли. Випиши вирази з від'ємником 6.

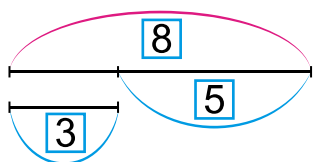
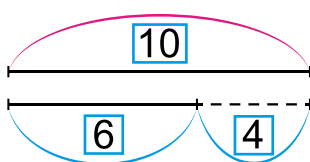
$$20 + 3 \quad 16 - 6 \quad 8 - 6 \quad 20 + 5 \quad 9 - 6 + 1 \quad 10 - 6 + 1$$

4. Для фізичних вправ учні взяли 10 синіх гімнастичних палок і 18 червоних. На скільки більше було червоних гімнастичних палок? ▲ Заміни в запитанні *більше* на *менше*. Чому не змінилося розв'язання?

5. Виміряй відрізки та накресли коротший з них. ▲ Накресли відрізок, на 2 см довший від коротшого.

6*. За схемами склади по 3 рівності та по 6 нерівностей.

7. На урок фізкультури учні взяли 5 футбольних і стільки ж баскетбольних м'ячів. Скільки всього м'ячів узяли учні?

8. $10 - 6$ $2 + 7$ $57 - 50$ $68 - 1$ $69 + 1$
 $9 - 7$ $1 + 8$ $96 - 6$ $90 - 1$ $83 + 1$

1. $5 + 3$ $70 - 60$ $48 - 8$ $60 - 1$
 $50 + 30$ $7 - 6$ $93 - 3$ $60 + 1$

2. Перевір, що в рівностях спільне й відмінне. Прочитай висновок.

$$3 + 2 + 5 = 10 \qquad 5 + 3 + 2 = 10 \qquad 2 + 5 + 3 = 10$$

**Додавати числа
можна в будь-якому порядку.**

3. Перевір висновок. Додай числа в іншому порядку.

$$2 + 8 \qquad 3 + 4 + 2 \qquad 1 + 3 + 6 \qquad 4 + 1 + 5$$

4. Склади й розв'яжи задачі за короткими записами.

Обідало — 30 учнів
Прийшло — 10 учнів
Стало — ?

Обідало — 30 учнів
Пішло — 10 учнів
Залишилося — ?

5. Накресли два відрізки різної довжини. Склади рівність про довжини цих відрізків.

6*. Зменшуване на 5 більше за від'ємник і на 10 — за різницю. Запиши таку рівність.

7. Було 15 пиріжків. З'їли 10 пиріжків. Скільки пиріжків залишилося?

8. $5 + 5 + 70$

$18 - 8 + 90$

$80 - 60 + 7$

$8 + 2 - 10$

$76 - 6 - 50$

$60 + 20 + 3$

1. У кожній рівності від суми відними доданки. Зроби висновок.

$5 + 3 = 8$

$6 + 4 = 10$

$10 + 9 = 19$

Якщо від суми двох чисел відняти один з доданків, то дістанемо інший доданок.

2. Перевір додавання відніманням за зразком. Зроби висновок.

Зразок: $30 + 5 = 35$, $35 - 5 = 30$.

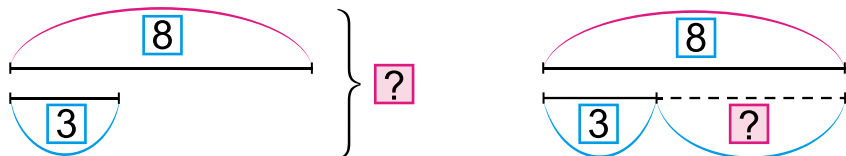
$18 + 1 = 19$

$60 + 7 = \square$

$8 + 50 = \square$

Щоб перевірити додавання, можна від суми відняти один з доданків. Якщо дістанемо інший доданок, то обчислення правильне.

3. На шкільному майданчику гралося 8 дівчаток і 3 хлопчики. Постав запитання до умови за схемами. Розв'яжи задачі.

▲ Склади задачу за малюнком.

4. Склади задачі за короткими записами та розв'яжи.

Грало — 20 учнів
Підійшло — 3 учні
Стало — ?

Грало — 20 учнів
Підійшло — ?
Стало — 23 учні

5. Накресли два відрізки завдовжки 3 см і 5 см, що мають одну спільну точку.

6. $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$ $30 + 7$ $\square$ $40 + 7$
 $40 + 10$ $\square$ $10 + 40$

$65 - 5$ $\square$ $75 - 5$
 $80 - 5$ $\square$ $70 + 5$

7. $50 + \square = 57$
 $99 + \square = 100$

$5 + \square = 65$
 $3 + \square = 63$

8. У змаганнях брало участь 12 учнів. Дівчат було 6. Скільки було хлопчиків?

1. Порівняй рівності у стовпчиках. Зроби висновок.

$6 - 2 = 4$

$15 - 5 = \square$

$48 - 40 = \square$

$36 - 6 = \square$

$2 + 4 = \square$

$5 + 10 = \square$

$40 + \square = \square$

$6 + \square = \square$

Зменшуване дорівнює сумі від'ємника та різниці.

2. Віднови рівності.

$\square - 30 = 8$

$\square - 6 = 80$

$\square - 50 = 1$

3. Побудували — 20 буд.

Заселили — 10 буд.

Залишилося — ?

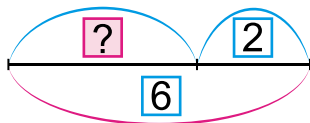
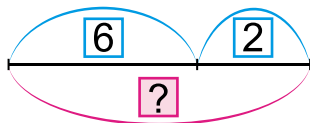
Побудували — ?

Заселили — 10 буд.

Залишилося — 20 буд.

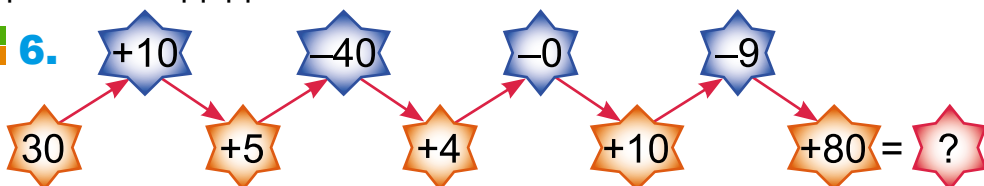

4. Коли біля нового будинку посадили 2 липи, залишилося посадити ще 6. Скільки всього лип буде біля нового будинку? Вибери відповідну схему та розв'яжи задачу. ▲ Склади задачу за іншою схемою.

5*. Сума двох чисел дорівнює одному доданку. Знайди інший доданок.

6.

7. $\square + 5 = 9$ $\square - 20 = 26$ $\square - 7 = 37$
 $30 + \square = 32$ $\square - 9 = 50$ $\square - 40 = 10$

8. Левко живе на десятому поверсі, а Даринка піднімається ліфтом на 6 поверхів вище. На якому поверсі живе Даринка?

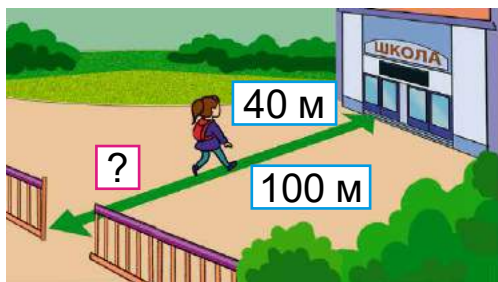
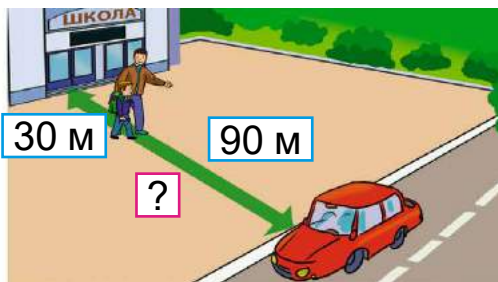
1. Назви зменшуване й від'ємник, знайди різницю. Відними від зменшуваного різницю. Зроби висновок.

$26 - 20$ $25 - 5$ $37 - 1$ $90 - 50$

Якщо від зменшуваного відняти різницю, то дістанемо від'ємник.

2. $46 - \square = 40$ $58 - \square = 8$ $67 - \square = 66$ $70 - \square = 1$

3. Олі йти від воріт до школи 100 м. Скільки метрів вона вже пройшла, якщо до школи залишилося 40 м?

4. Склади задачу про тата і сина за малюнком справа та виразом $90 - 30$.

5.

1-ша команда

$36 - 1$ $53 - 3$ $48 - 40$
 $90 - 1$ $79 + 1$ $80 + 2$
 $49 - 9$ $44 - 4$ $90 + 9$

2-га команда

$59 - 9$ $39 + 1$ $68 - 60$
 $80 - 1$ $35 - 1$ $30 + 3$
 $99 + 1$ $19 - 10$ $71 - 1$

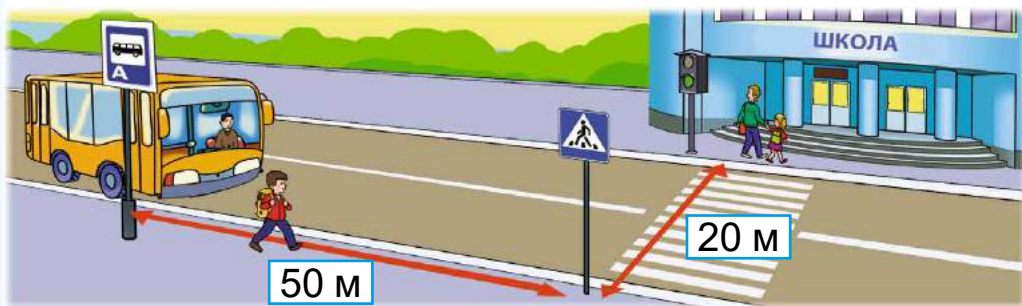
6. Накресли відрізок такий завдовжки, як ламана.

7*. Різниця двох чисел дорівнює зменшуваному. Чому дорівнює від'ємник?

8. $7 - \square = 3$ $\square - 1 = 56$ $28 - \square = 1$ $35 - \square = 1$
 $\square - 7 = 3$ $27 - \square = 20$ $59 - \square = 9$ $\square - 5 = 40$

9. Ширина дороги 20 м. Від зупинки автобуса до переходу 50 м. Скільки метрів треба пройти від зупинки, щоб перейти дорогу?

1. Поясни, як виконано обчислення. Зроби висновок.

$$6 + 4 = 6 + 2 + 2 = 10$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \searrow \\ 2 \quad 2 \end{array}$$

$$5 + 3 = 5 + 1 + 2 = 8$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \searrow \\ 1 \quad 2 \end{array}$$

$$10 - 6 = 10 - 2 - 4 = 4$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \searrow \\ 2 \quad 4 \end{array}$$

$$9 - 5 = 9 - 3 - 2 = 4$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \searrow \\ 2 \quad 3 \end{array}$$

Числа можна додавати й віднімати частинами.

2. Обчисли за зразком.

$$16 - 13 = 16 - 10 - 3 = 3$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \searrow \\ 10 \quad 3 \end{array}$$

$$8 + 5$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \searrow \\ 2 \quad 3 \end{array}$$

$$6 + 7$$

$$6 + 8$$

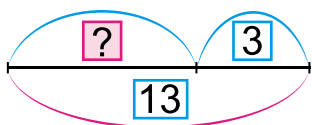
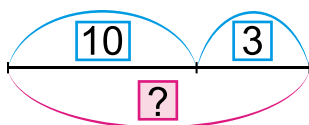
$$15 - 7$$

$$14 - 9$$

3. Порівняй задачі, схеми до них і розв'язання.

1) Учні малювали пішохідний перехід із 13 смуг. Їм залишилося домалювати ще 3 смуги. Скільки смуг вони вже намалювали?

2) Обабіч пішохідного переходу учні намалювали 10 трикутників. Залишилося намалювати ще 3. Скільки всього трикутників треба намалювати?

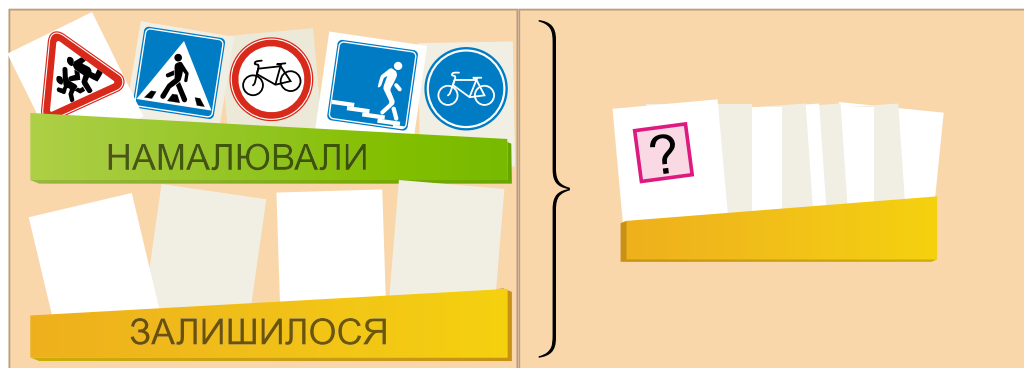
4. Накресли відрізок, довжина якого дорівнює різниці довжин поданих відрізків.

5*. Запиши всі двоцифрові числа, значення яких не змінюється від перестановки цифр у їхньому записі.

6.	$10 + 8$	$9 - 5$	$17 - 10$	$13 - 3$
	$7 + 2$	$14 - 1$	$18 - 1$	$4 + 10$

7. Для лепбука учні намалювали 5 дорожніх знаків, і залишилося намалювати ще 4. Скільки всього дорожніх знаків треба намалювати?

ТАБЛИЦІ ДОДАВАННЯ ТА ВІДНІМАННЯ ЧИСЕЛ

1. $10 = 8 + \square$ $10 = 9 + \square$ $18 - \square = 10$ $11 - \square = 10$

52 2. Перевір таблиці додавання та віднімання числа 2. Поясни обчислення виразів справа.

51

+ 2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		- 2
	3	4	5	6	7	8	9	10	11		

$$9 + 2 = 11$$

$$\begin{array}{c} 1 \quad 1 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 9 \quad 2 \end{array}$$

$$11 - 2 = 9$$

$$\begin{array}{c} 1 \quad 1 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 11 \quad 2 \end{array}$$

3. $11 - 2 - 5$ $10 - 1 + 2$ $19 - 10 + 2$ $11 - 2 - 9$
 $9 + 2 + 1$ $12 - 1 - 2$ $32 - 30 + 9$ $45 + 1 - 6$

49

4. Спочатку на килимку було 9 учнів, а потім до них приєдналося ще 2. Скільки всього учнів стало на килимку? ▲ Зміни запитання, щоб задача розв'язувалася відніманням.

?

5. За малюнками склади та порівняй задачі.

?, на 2 менше

На скільки більше?

48

6. Накресли відрізок, на 2 см коротший від поданого.

?

7*. Запиши всі двоцифрові числа, у яких одиниць на 3 більше за кількість десятків.

?

8. $10 - 1 + 2$ $12 - 10 + 9$ $6 + 3 + 2$ $11 - 2 - 6$
 $59 - 50 + 2$ $19 - 10 + 2$ $11 - 2 - 9$ $9 + 2 - 11$

- 9.** У класі 9 учнів малюють листочки, а вирізують — на 2 більше. Скільки учнів вирізують листочки?

1. Перевір за таблицею, які випадки додавання та віднімання числа 3 ти знаєш. Поясни додавання і віднімання числа 3 з переходом через розряд.

$+3$	1	2	3	4	5	6	7	8	9		-3
	4	5	6	7	8	9	10	11	12		

$$8 + 3 = ?$$

2 1

$$9 + 3 = ?$$

1 2

$$11 - 3 = ?$$

1 2

$$12 - 3 = ?$$

2 1

2. $10 + 2 - 3$

$15 - 6 + 5$

$14 - 4 + 20$

$30 + 20 - 40$

$9 + 2 + 1$

$12 - 3 + 6$

3. За малюнками склади задачі, розв'яжи і порівняй їх.

На скільки більше?

4. Накресли відрізок, на 3 см довший за поданий.

5. $3 \text{ м} \square 12 \text{ дм}$ $15 \text{ см} \square 1 \text{ дм } 5 \text{ см}$ $87 \text{ см} \square 9 \text{ дм}$

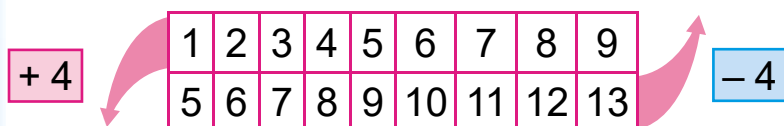
6*. Запиши число 5 сімома однаковими цифрами і знаками дій.

7. За тиждень продали 9 смартфонів, а за наступний — на 3 смартфони більше. Скільки смартфонів продали наступного тижня?

8. $12 - 3 + 1$ $11 - 2 + 3$ $11 - 3 - 5$ $6 + 3 + 2$
 $18 - 10 + 3$ $10 - 2 - 8$ $13 - 1 - 3$ $9 + 3 + 1$

1. Збільш на 3 числа 8, 9, 30, 80. Зменш на 3 числа 10, 11, 12, 63.

2. Які випадки з таблиць додавання та віднімання числа 4 ти знаєш? Поясни за записами обчислення з переходом через розряд.

$$7 + 4 = 11$$

$$\begin{array}{c} 1 \quad 3 \\ \swarrow \quad \searrow \end{array}$$

$$12 - 4 = 8$$

$$\begin{array}{c} 2 \quad 2 \\ \swarrow \quad \searrow \end{array}$$

3. $11 - 4 + 10$ $18 - 10 + 4$ $7 + 4 - 2$ $8 + 4 - 3$
 $12 - 3 + 4$ $9 + 3 - 4$ $8 + 3 - 4$ $9 + 2 - 3$

4. $\begin{array}{l} > \\ < \\ = \end{array}$ $9 + 2 \square 12 - 3$ $14 - 1 \square 8 + 4$
 $5 + 4 \square 14 - 4$ $12 - 4 \square 7 + 4$

5. Для тренувань з настільного тенісу закупили 13 пластмасових м'ячиків, а ракеток — на 4 менше. Скільки ракеток закупили? **▲** Склади задачу про ракетки й гумові м'ячі для гри у великий теніс із запитанням: *На скільки..?*

6. Обчисли довжину ламаної.

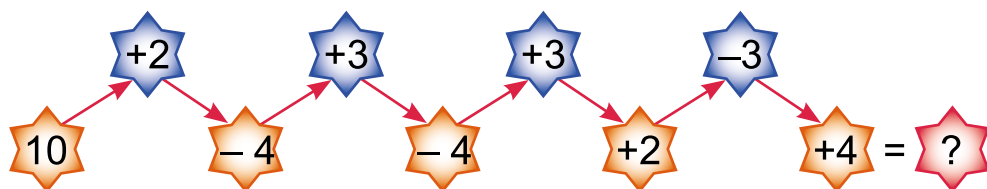

7*. Запиши число 10 не менше ніж чотирма однаковими цифрами і знаками дій.

8. $13 - 4 + 3$ $9 + 2 - 4$ $7 + 4 - 3$ $12 - 4 + 3$
 $8 + 4 - 1$ $9 + 4 - 10$ $5 + 4 + 4$ $18 - 10 + 4$

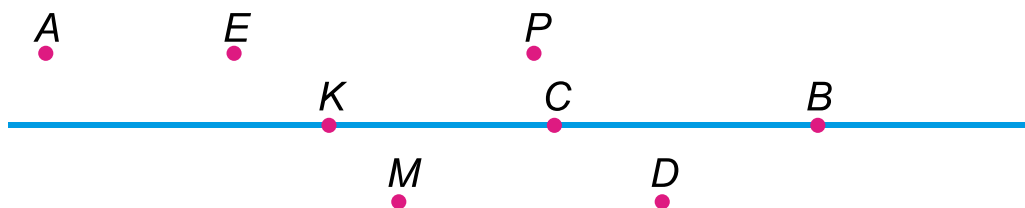
9. На майданчику 12 дітей грало у квача, а в настільний теніс — на 4 менше. Скільки дітей грало в настільний теніс?

1. Хто швидше обчислить?

2. У математиці числа, величини, геометричні фігури позначають *буквами латинського алфавіту*. Розглянь його на другому форзаці. Прочитай букви.

3. Точки позначають *великими буквами латинського алфавіту*. Назви точки, які лежать: на прямій, нижче від прямої, вище від прямої.

4. $12 - 3$ $7 + 4 - 3$ $39 - 30 + 4$ $8 + 4 - 12$

▲ Склади різні задачі за першим виразом.

5*. Запиши число другого десятка, у якому кількість десятків на 6 менша від кількості одиниць.

6. Порівняй дві задачі. Що в них подібне й відмінне?

1) У футбол грало 12 дітей, а в баскетбол — на 4 дітей менше. Скільки дітей грало в баскетбол?

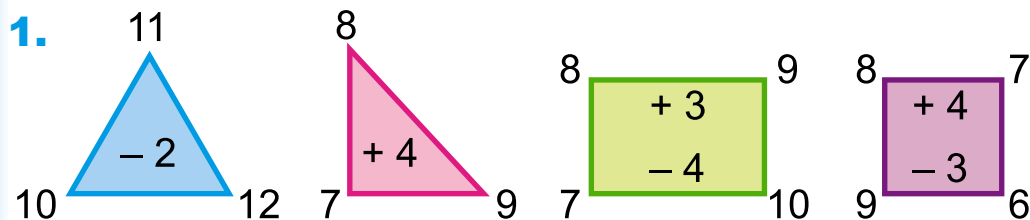
▲ Скільки всього дітей грало у футбол і баскетбол? Склади вираз. Обчисли за лінійкою.

2) У баранця грало 12 хлопчиків і 4 дівчинки. На скільки більше грало хлопчиків, ніж дівчаток?

7. $12 - 0 - 4$ $58 - 50 + 3$ $9 + 2 - 3$ $77 - 70 + 4$

8. У гуртку моделювання 12 дітей, а в шаховому гуртку — на 3 менше. Скільки дітей у шаховому гуртку?

2. $8 + 1$ Досліді у виразах: який доданок сталий?
 $8 + 2$ Який доданок змінюється? Позначимо
 $8 + 3$ другий доданок буквою a . Складемо вираз:
 $8 + 4$ $8 + a$. Якщо $a = 1$, то $8 + a = 8 + 1 = 9$.
Знайди суму $8 + a$, якщо $a = 3$, $a = 4$, $a = 2$.

3. Знайди суму $9 + a$, якщо $a = 2$, $a = 3$, $a = 4$.

4. Знайди різницю $a - 4$, якщо $a = 12$, $a = 13$.

- 5.** За малюнками склади задачі про масу фарби.
 ▲ Склади вирази, щоб дізнатися, скільки всього кілограмів синьої та зеленої фарби, жовтої та білої фарби. Обчисли за лінійкою.

Синьої — 10 кг
 Зеленої — ?,
 на 5 кг менше } ?
 Жовтої — 8 кг
 Білої — 4 кг } ?

- 6*.** Накресли пряму. Постав на ній точки A , B , C так, щоб $AC = 3$ см, $BC = 4$ см.

- 7.** Обчисли: $a + 4$, якщо $a = 6, 7, 8, 9, 10, 20$;
 $a - 3$, якщо $a = 7, 10, 11, 13, 14$.

- 8.** Підлогу спортзалу фарбувало 9 чоловіків, а жінок — на 3 більше. Скільки жінок фарбувало підлогу? ▲ Скільки всього осіб фарбувало підлогу?

1.	a	2	3	4	7	9
	$a + 3$					

a	8	10	11	12	13
$a - 4$					

- 2.** Поясни додавання та віднімання числа 5 з переходом через розряд. Перевір результати таблиці.

+5

1	2	3	4	5	6	7	8	9
6	7	8	9	10	11	12	13	14

-5

$8 + 5 = 13$

2 3

$14 - 5 = 9$

4 1

3. Розташуй значення виразів у порядку зростання і прочитай слово з тією інтонацією, на яку вказує знак оклику.

$6 + 5 - 4 \quad | \quad \text{І}$

$12 - 5 + 4 \quad | \quad \text{Ь}$

$9 + 4 - 5 \quad | \quad \text{Н}$

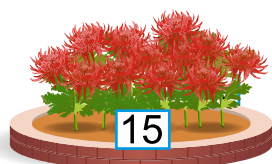
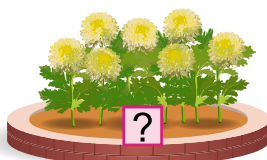
$12 - 1 - 5 \quad | \quad \text{С}$

$14 - 5 + 3 \quad | \quad \text{!}$

$12 - 2 - 5 \quad | \quad \text{О}$

4. На клумбі розквітло 12 кущів червоних хризантем, а білих — на 5 менше. Кущів чорнобривців розквітло стільки ж, скільки червоних і білих хризантем разом. Скільки кущів білих хризантем розквітло? Скільки — кущів чорнобривців?

На 5 менше

5. Накресли два трикутники. Проведи в одному відрізок так, щоб утворилося два трикутники, а в іншому — так, щоб відрізок поділив його на трикутник і чотирикутник.

6*. Улянка зібрала жолуді, каштани і ялинові шишки для поробок. Причому жолудів було 14. Це на 5 більше, ніж шишок, і на 9 більше, ніж каштанів. Скільки каштанів і шишок зібрала Улянка?

7. На одній гілці берези вже пожовтіло 9 листочків, а на другій — на 4 листочки більше. Скільки жовтих листочків на другій гілці?

8. $5 + 2 + 5$

$13 - 4 - 1$

$12 - 3 + 5$

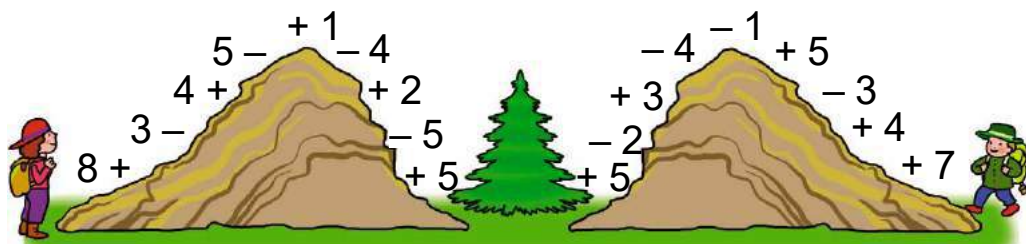
$0 + 9 + 4$

$8 + 5 - 8$

$14 - 5 - 9$

1. Хто швидше перейде гору до ялинки?

2. Склади задачу за малюнком.

12

?, на 5 менше

3. Першого дня зібрали 20 кг груш, а другого — ще 30 кг. На скільки більше кілограмів груш зібрали другого дня? **▲** Зміни запитання так, щоб задача розв'язувалася дією додавання.

4. $12 - 4 \square 9$

$7 + 4 \square 11$

$11 - 3 \square 6$

$13 - 5 \square 7$

$14 - 5 \square 9$

$8 + 5 \square 14$

5. Яка довжина стежинки, що нею блукав зайчик у садку?

6. Виноградного соку було 13 л, а грушевого — на 4 л менше. Скільки літрів грушевого соку було?

■ 7. $6 + 5 - 3$ $11 - 5 + 3$ $15 - 5 - 4$
● $12 - 4 + 5$ $13 - 4 + 5$ $7 + 4 - 11$

◆ 1. Збільш або зменш число, щоб дістати 10.

6 8 15 7 18 20

2. З кожної рівності склади по 3 рівності за зразком.

$5 + 4 = 9$ $4 + 5 = 9$ $9 - 5 = 4$ $9 - 4 = 5$

$30 + 10 = 40$ $60 + 5 = \square$ $\square + 80 = 84$

3. Поясни способи додавання та віднімання числа 6. Перевір таблицю.

$5 + 6 = 11$, бо $6 + 5 = 11$

$7 + 6 = 13$

$\begin{array}{c} \nearrow 3 \\ 3 \quad 3 \\ \searrow \end{array}$

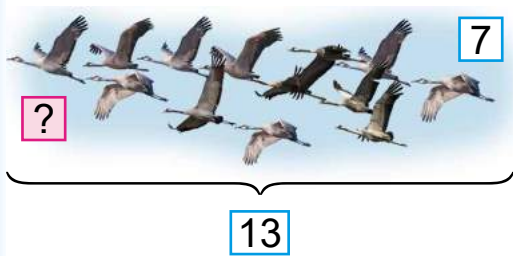
+6	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	7	8	9	10	11	12	13	14	15

-6

$14 - 6 = \square$

$\begin{array}{c} \nearrow 4 \\ 4 \quad 2 \\ \searrow \end{array}$

4. У вирій відлітало 13 журавлів. Серед них було 7 молодих журавлів. Скільки старих журавлів летіло у вирій?

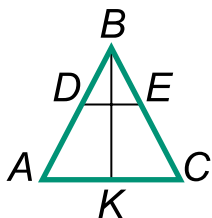
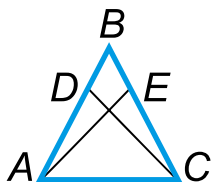
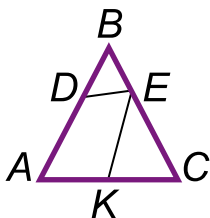
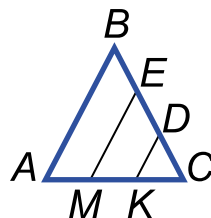

Залишилося — ?

5. 12 лелек ходило зораним полем. Двоє лелек полетіло. Скільки лелек залишилося на полі?

6. $5 + 6 - 4$ $8 + 6 - 5$ $13 - 6 + 5$ $15 - 6 + 4$
 $38 - 30 + 6$ $12 - 6 - 6$ $74 - 70 + 4$ $19 - 10 + 6$

7. Скільки трикутників, чотирикутників на кожному малюнку? Накресліть два трикутники і проведіть у них по два відрізки по-іншому.

8. Над селом пролітало у вирій 11 зграй ластівок і лелек. Зграй ластівок було 7. Скільки зграй лелек пролітало над селом?

9. $13 - 6 + 4$

$5 + 6 - 4$

$7 + 6 - 5$

$8 + 6 - 14$

$10 + 3 - 6$

$15 - 6 + 5$

Дужки

1.	Числа	Знайти	Числа	Знайти
	9 і 4	суму	4 і 5	суму
	11 і 3	різницю	14 і 5	різницю
	12 і 5	різницю	20 і 1	різницю

2. 1) Від числа 10 відніми суму чисел 3 і 5. Якщо треба додати або відняти суму чи різницю, то її записуємо в дужках: $10 - (3 + 5) = 2$.

2) До 7 додай різницю чисел 6 і 3. Запиши цей вираз самостійно.

У виразах із дужками першою виконують дію над числами в дужках.

3. $8 + (9 - 4)$

$13 - (10 - 5)$

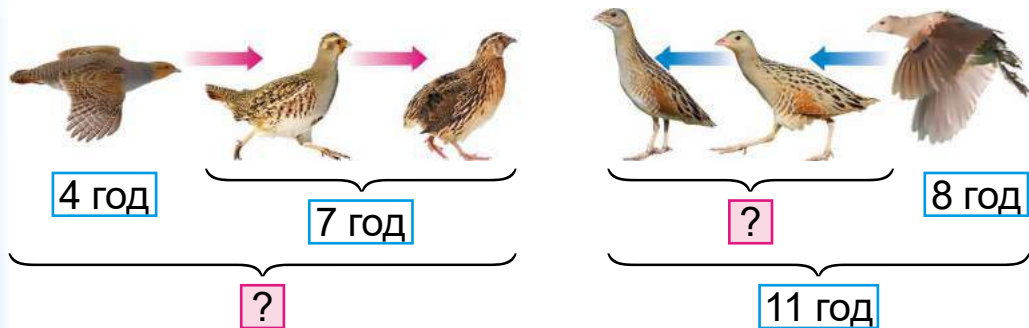
$15 - (3 + 5)$

$3 + (15 - 6)$

$12 - (8 + 4)$

$14 + (11 - 10)$

4. 1) Перепілка протягом дня 4 год летіла у вирій, а 7 год бігла і йшла. Скільки всього годин протягом дня перепілка летіла, бігла і йшла у вирій?

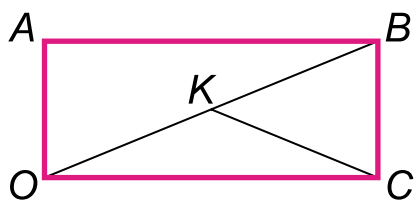
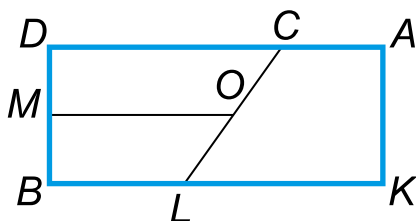

2) Деркач протягом дня може 11 год мандрувати в теплі краї. З них 8 год — летіти, а решту часу — іти й відпочивати. Скільки годин протягом дня деркач може йти й відпочивати?

▲ Порівняй задачі та їх розв'язання. Що в них цікавого?

5*. Сума двох чисел дорівнює 10. Якщо від одного доданка відняти 2, а до другого додати 2, то дістанемо однакові результати. Знайди ці доданки.

6. Скільки трикутників, чотирикутників? Назвіть їх.

7. Стрижі відлетіли у вирій у липні, а дикі гуси — у жовтні. На скільки місяців пізніше відлетіли дикі гуси?

8. $5 + 8 \square 8 + 5$

$14 - 6 \square 13 - 6$

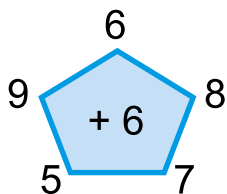
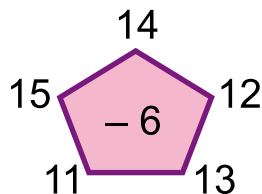
$11 + 1 \square 12 + 1$

$34 - 4 \square 36 - 6$

$1 + 48 \square 78 - 1$

$9 + 3 \square 15 - 1$

◆ 1.

2. Поясни, як додавали та віднімали число 7. Перевір таблицю.

+ 7	1	2	3	4	5	6	7	8	9	- 7
	8	9	10	11	12	13	14	15	16	

$$4 + 7 = 11, \text{ бо } 7 + 4 = 11$$

$$15 - 7 = 8$$

$$9 + 7 = 16$$

$$12 - 7 = 5, \text{ бо } 12 = 5 + 7$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \searrow \\ 5 \quad 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \searrow \\ 1 \quad 6 \end{array}$$

3. Білочка повісила на гілки дерев 6 білих грибів, 7 лисичок, а опеньків — стільки, скільки білих і лисичок разом. Скільки опеньків повісила білочка?

▲ Заміни число 6 на 8. Досліди, що зміниться.

$$4. \quad 9 + 6 - 7$$

$$7 + 7 - 5$$

$$14 - (7 + 7)$$

$$5 + 7 - 4$$

$$8 + 4 - 7$$

$$10 + (15 - 7)$$

5. За короткими записами й малюнками склади задачі про зернята і листочки та розв'яжи їх.

Миша — 8 з.

Хом'як — ?, на
40 з. більше

Жовтих

Коричневих

30

20

?

6*. На узліссі росте 8 листяних дерев і 5 ялинок. На 3 деревах пожовтіло листя. На скількох деревах листя ще зелене?

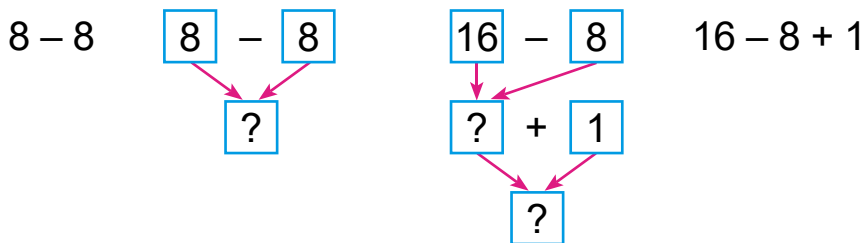
7. Побудуй пряму й відрізок так, щоб вони мали спільну частину.

8. $12 - 7 + 6$ $8 + 3 - 7$ $13 - 7 + 5$ $14 - (8 + 6)$
 $17 - 7 + 4$ $7 + 7 - 6$ $14 - (9 + 4)$ $13 - (9 + 4)$

Задачі на 2 дії

1. Зменш кожне із чисел: 11, 13, 15, 14 на 7, на 6. Збільш кожне із чисел: 5, 6, 7, 8, 9 на 7, на 6.

2. За схемами міркувань поясни, як знайти значення виразів. Склади схеми до інших виразів та обчисли.

$15 - 4 + 2$ $13 - 3$ $18 - 6$ $18 - 8 + 7$

3. Чим відрізняються задачі? Чи можна другу задачу розв'язати однією дією? Як одержали другу задачу з першої?

1) У вазі 5 грн білого винограду і 6 грн синього. Скільки всього грн винограду у вазі?

2) У вазі 5 грн білого винограду і 6 грн синього. З'їли 7 грн. Скільки грн винограду залишилося?

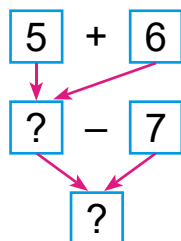
План розв'язування:

1. Скільки всього грон винограду у вазі?

2. Скільки грон винограду залишилося?

1) $5 + 6 = 11$ (гр.)

2) $11 - 7 = 4$ (гр.)

Відповідь: залишилося 4 грона.

4. Побудуй два відрізки AB і MK так, щоб вони мали спільну частину.

5. $\begin{matrix} \geq \\ \leq \\ = \end{matrix}$ $8 \text{ кг} \square 4 \text{ кг} + 3 \text{ кг}$
 $1 \text{ кг} + 2 \text{ кг} \square 1 \text{ кг}$

$8 \text{ л} + 2 \text{ л} \square 6 \text{ л}$
 $10 \text{ л} - 6 \text{ л} \square 4 \text{ л}$

6. $7 + 7 - 1$ $13 - 8 - 5$ $(9 + 3) - 2$ $84 - 4 + 6$
 $5 + 6 - 4$ $12 + 2 - 7$ $(17 - 7) + 6$ $36 - 6 + 8$

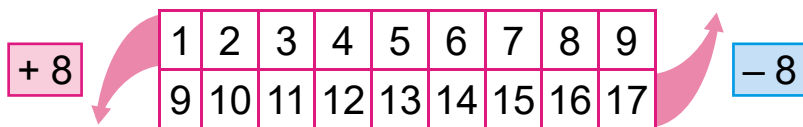
7. Зібрали 5 кг груш і 6 кг яблук. Із 7 кг фруктів зробили сік. Скільки кілограмів фруктів залишилося?

1. Добери числа, щоб рівності були істинними.

$\square + 6 = 13$ $\square - 5 = 7$ $13 - \square = 8$ $15 - \square = 8$

2. Поясни прийоми додавання та віднімання числа 8. Перевір результати таблиці.

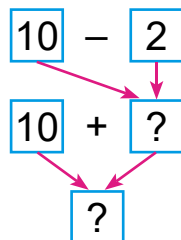
$3 + 8 = 11$, бо $8 + 3 = 11$

$8 + 8 = 16$
 $\begin{matrix} \swarrow & \searrow \\ 2 & 6 \end{matrix}$
 $17 - 8 = 9$
 $\begin{matrix} \swarrow & \searrow \\ 7 & 1 \end{matrix}$

3. $13 - 3 + 6$ $15 - 8 - 7$ $11 + 1 - 8$ $4 + 8 + 6$
 $11 - 8 - 3$ $11 - 3 + 8$ $20 - 0 - 10$ $7 + 8 - 5$

4. Першого дня діти виліпили 10 грибочків, а другого — на 2 грибочки менше. Скільки всього грибочків виліпили діти за два дні? Склади план розв'язування задачі за коротким записом і схемою міркувань.

5
I — 10 гр.
II — ?, на 2 гр. менше } ?

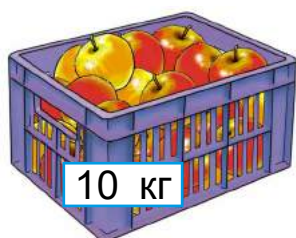
5. Ламана має 2 ланки. Довжина першої ланки 7 см, а другої — на 3 см менша. Яка довжина ламаної? Накресли таку ламану.

6*. Побудуйте 3 багатокутники так, щоб кількість сторін у кожній наступній фігурі збільшувалася на 1.

7. Обчисли. Випиши вирази з від'ємником 8.

8 + 8 13 - 8 8 - 4 16 - 8 38 - 8

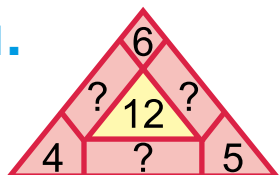
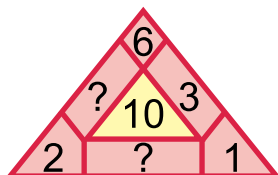
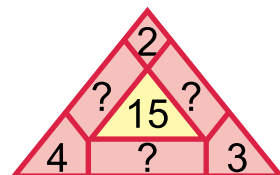
8. За малюнком склади і розв'яжи задачу.

?, на 4 кг менше

?

1.

2. За записами поясни різні способи додавання та віднімання числа 9. Перевір результати таблиці.

$$8 + 9 = 17, \text{ бо } 9 + 8 = 17$$

$$9 + 9 = 18$$

$$1 \quad 8$$

$$16 - 9 = 7$$

$$6 \quad 3$$

+ 9	1	2	3	4	5	6	7	8	9	- 9
	10	11	12	13	14	15	16	17	18	

3. $13 - 9 + 8$

$5 + 9 - 1$

$7 + 9 - 10$

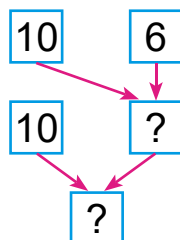
$6 + 9 - 5$

$12 - 9 + 4$

$10 + 4 - 9$

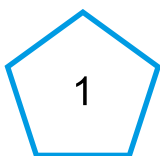
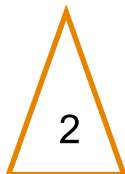
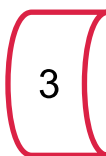
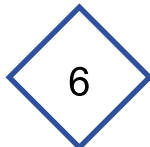
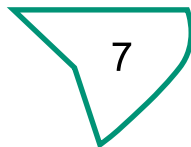
4. Для перемелювання на борошно привезли 10 мішків зерна пшениці, а жита — на 6 мішків менше. Скільки всього мішків зерна привезли? За схемою міркувань склади план розв'язування задачі.

▲ Заміни 6 на 5. Що зміниться в розв'язанні?

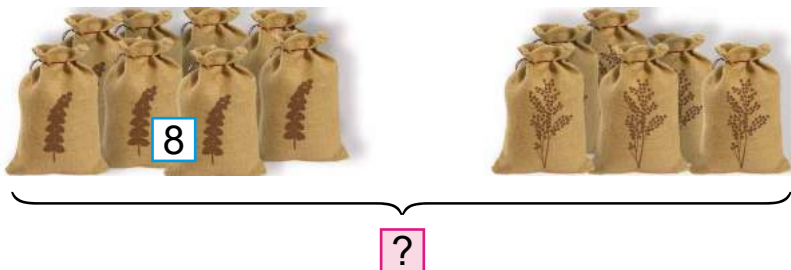
?

5. Які фігури не є багатокутниками?

6*. Накресліть трикутник. Поділіть його двома відрізками на 3 трикутні частини.

7. 3 поля привезли 8 мішків гречки, а проса — на 2 мішки менше. Скільки всього мішків зерна привезли з поля?

?, на 2
менше

8. Розташуй букви в порядку зменшення значень виразів і запиши слово.

$5 + 9 - 7$

М

$17 - 9 + 5$

Ф

$13 - 9 + 8$

Е

$6 + 8 - 9$

Е

$3 + 9 - 8$

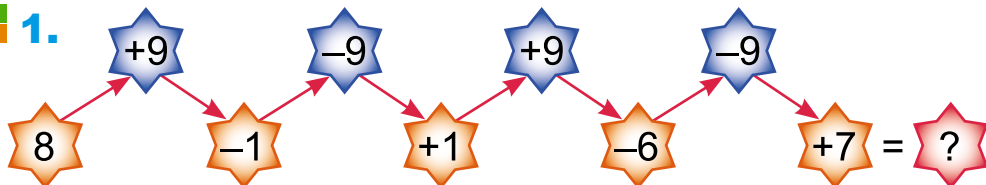
Р

$15 - 9 + 5$

Р

1.

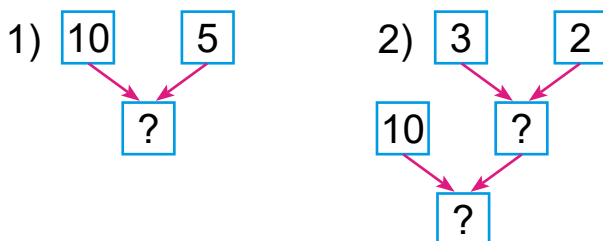
2. Ламана має ланки завдовжки 4 см, 9 см і 2 см. Яка довжина ламаної?

3. Знайди суму довжин сторін чотирикутника. Знайди периметр трикутника.

Сума довжин усіх сторін многокутника — це *периметр* многокутника.

4. 1) 3 грядки принесли 10 червоних і жовтих помідорів. За обідом з'їли 5 помідорів. Скільки помідорів залишилося після обіду? Розглянь першу схему.

Замінімо в умові число 5 словами 3 червоних і 2 жовтих. Прочитай нову задачу.

2) 3 грядки принесли 10 червоних і жовтих помідорів. За обідом з'їли 3 червоних і 2 жовтих помідори. Скільки помідорів залишилося після обіду?

Що змінилось у другій схемі, у розв'язанні?

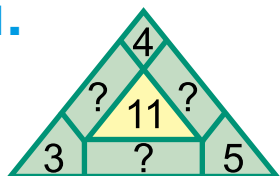
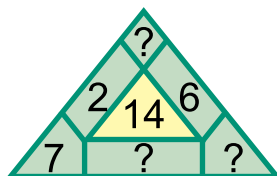
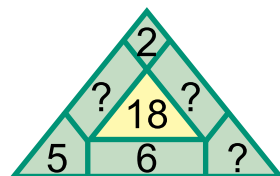
▲ 3 яких простих задач складено другу задачу?

5*. Запиши число 8 шістьма двійками та знаками дій.

■ 6. Дідусь зірвав з дерева 18 горіхів. Пригостив дівчинку 3 горіхами, а 7 горіхів віддав хлопчикам. Скільки горіхів залишилося в дідуся?

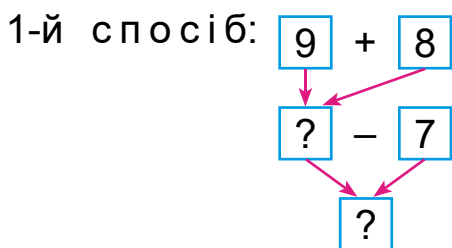
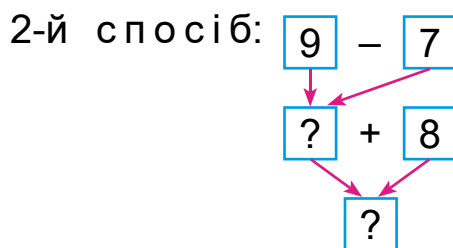
■ 7. $5 + 8$ $14 - 9$ $3 + 8$ $6 + 6$ $15 - 7$
 ● $11 - 2$ $9 + 6$ $8 + 6$ $13 - 7$ $12 - 9$

1.

2. До озера з дорослими прийшло 9 хлопчиків і 8 дівчаток. 7 дітей пішло купатися. Скільки дітей

залишилося на березі? Розв'яжи задачу двома способами за схемами міркувань.

3. На берегах озера росте 15 верб і вільх. На 3 вільхах і 5 вербах пожовтіло листя. Скільки дерев залишилося зеленими? Поясни розв'язання кожним способом.

1-й спосіб:

1) $15 - 5 = 10$ (д.)

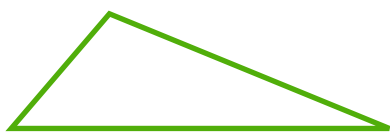
2) $10 - 3 = 7$ (д.)

2-й спосіб:

1) $5 + 3 = 8$ (д.)

2) $15 - 8 = 7$ (д.)

4. Знайди периметри трикутників.

5*. Знайди в кожному ряді «зайве» число. Поясни.

1) 31, 33, 73, 38, 39

2) 88, 66, 68, 55, 33

3) 20, 40, 60, 70, 100

4) 21, 13, 41, 61, 91

6. $\begin{array}{l} > \\ < \\ = \end{array}$ $16 - 9 \square 15 - 8$ $16 - 7 \square 12 - 9$ $3 + 9 \square 4 + 8$
 $9 + 7 \square 6 + 9$ $8 + 9 \square 10 + 7$ $5 + 3 \square 7 + 9$

7. На озері плавало 13 диких качок. Полетіло 3 качки, а потім — ще 2. Скільки качок залишилося?

8. З кожної пари виразів випиши вираз із меншим значенням.

$15 - 8$ і $13 - 7$

$10 - 7$ і $14 - 9$

$8 + 7$ і $9 + 5$

$3 + 8$ і $5 + 7$

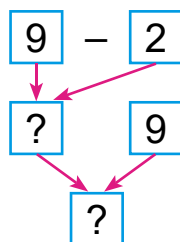
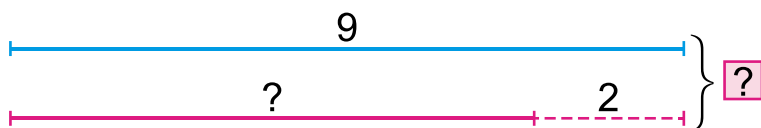
$12 - 3$ і $16 - 8$

$6 + 9$ і $8 + 9$

$$1. \quad 15 - (9 - 3) \qquad 16 - (7 + 2) \qquad 8 + (2 + 5)$$

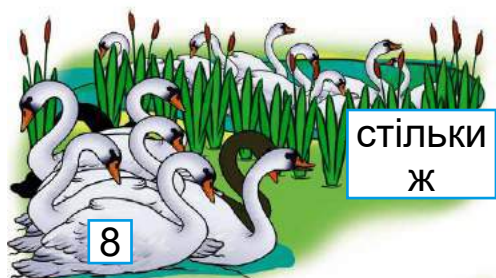
$$15 - 9 - 3 \qquad 16 - 7 + 2 \qquad 8 + 2 + 5$$

2. В одному табуні було 9 диких гусей, а в другому — на 2 менше. Обидва табуни полетіли у вирій разом. Скільки всього диких гусей полетіло у вирій?

▲ Заміни *менше* на *більше*. Що змінилося в розв'язанні задачі?

3. Склади та розв'яжи задачі за малюнками. Порівняй.

стільки ж

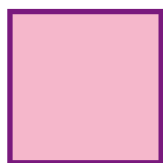
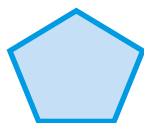
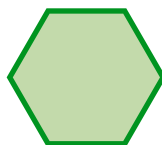

?, на 2 більше

?

?

4. Знайди периметри фігур.

5*. Скільки двоцифрових чисел, що починаються цифрою 3, можна записати цифрами 0, 3, 5, 9?

■ 6. На екскурсію до страусиної ферми з учителем поїхало 30 учнів і 6 батьків. Скільки всього осіб поїхало на екскурсію?

7. Порівняй пари виразів у стовпчиках і їх значення.

$14 - 6 - 6$

$7 + 5 + 1$

$16 - 8 + 1$

$14 - (6 - 6)$

$7 + (5 + 1)$

$16 - (8 + 1)$

Прямий кут

1. Запиши букви в порядку обчислення кругових виразів і прочитай слово.

$16 - 9 - 5$

Л

$6 + 9 - 5$

Щ

$10 + 8 - 9$

И

$13 - 3 + 6$

А

$9 + 3 + 1$

Н

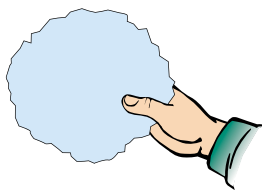
$2 + 9 - 5$

І

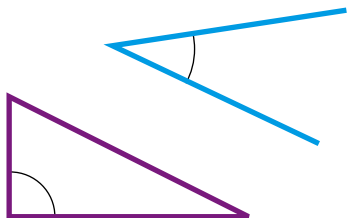
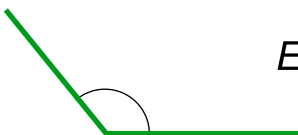
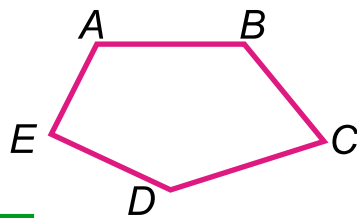

2. Обабіч алеї парку діти налічили 6 дубів, а лип — на 4 більше. Скільки всього дерев росло обабіч алеї? Склади подібну задачу за виразом $8 + (8 - 3)$.

3. Вирвіть з паперу круг і згорніть його, як на малюнку. Порівняйте одержані кути. Такі кути називають *прямими*.

4. У косинця один кут *прямий*, а два інших — *непрямі*.

Кут, менший від прямого, називають *гострим* кутом. Кут, більший від прямого, називають *тупим* кутом.

За допомогою косинця знайди в п'ятикутнику прямий кут, тупі кути й гострий кут.

5. Обчисли вирази. З кожної рівності склади ще по 3 рівності за зразком.

$8 + 6 = 14$

$6 + 8 = 14$

$14 - 6 = 8$

$14 - 8 = 6$

$30 + 1$

$7 + 9$

$40 + 5$

6*. Знайди всі пари одноцифрових чисел, сума й різниця яких закінчуються однаковими цифрами.

7. $43 - 3$ $34 - 30$ $45 - (30 + 10)$ $9 + (16 - 16)$
 $60 + 4$ $3 + 50$ $45 - 30 + 10$ $60 - (20 - 10)$

8. Діти принесли в парк для білочок 50 горіхів ліщини, а волоських — на 30 менше. Скільки всього горіхів принесли діти для білочок?

50

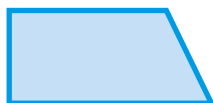
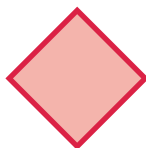

?, на 30 менше

?

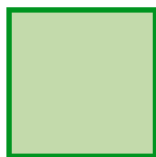
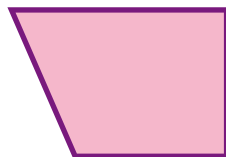
Прямокутник

1. Скільки прямих кутів у кожному чотирикутнику?

Чотирикутник, у якого всі кути прямі, — **прямокутник**.

2. Знайди периметри прямокутників.

3. $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$ 3 дм ☐ 30 см 26 см ☐ 4 дм 5 дм ☐ 2 м
5 м ☐ 1 м 7 дм ☐ 64 см 6 дм ☐ 65 см

4. Фермер привіз на ярмарок 7 ящиків помідорів, 2 ящики перцю, а баклажанів — на 6 ящиків більше, ніж помідорів і перцю разом. Скільки ящиків баклажанів привіз фермер? ▲ Склади подібну задачу за виразом $(3 + 4) + 5$.

5. Знайди різницю $a - 9$, якщо $a = 12$, $a = 16$, $a = 14$.

6*. Продавали 6 білих і сірих кролів. Купили 2 сірих кролів, і з'ясувалося, що білих залишилося більше, ніж сірих. Скільки окремо білих і сірих кролів було спочатку?

7. $7 + 9 - 6$ $18 - 9 + 7$ $15 - 8 + 4$ $38 - 30 + 9$
 $6 + 8 - 7$ $16 - 7 + 8$ $13 - 6 + 5$ $47 - 40 - 7$

8. Продали 4 мішки капусти, 2 мішки цибулі, а картоплі — на 8 мішків більше, ніж капусти й цибулі разом. Скільки продали мішків картоплі?

Квадрат

1. Обчисли. Випиши лише вирази зі значенням 10.

$7 + 8 - 5$ $17 - 7 - 6$ $16 - 7 + 1$ $14 - 8 + 3$
 $12 - 2 + 1$ $18 - 9 + 1$ $32 - 2 - 20$ $46 - 40 + 4$

2. Виміряй і дізнайся, на скільки сантиметрів довжина прямокутника більша за ширину.

3. Знайди прямокутники, у яких довжина дорівнює ширині.

Прямокутник, у якого всі сторони рівні, — **квадрат**.

4. Побудуй квадрат зі стороною 3 см. Знайди його периметр.

5. З дачі привезли 15 кг слив і 25 кг персиків. Із 5 кг слив зварили варення. Частина персиків роздали, і їх залишилося на 10 кг більше, ніж слив. Скільки кілограмів слив залишилося? Скільки — персиків? Скільки кілограмів персиків роздали?

- 6*. Які цифри пропущено в істинних рівностях?

$$\square 0 + \square = 15$$

$$\square 5 - 5 = 3\square$$

$$46 - \square = \square 0$$

7. $24 - 4 + 10$

$4 + 10 - 6$

$34 - 30 + 7$

$11 + 1 - 8$

$30 + 5 - 1$

$8 - 7 + 23$

8. Побудуй прямокутник, у якого ширина 2 см, а довжина — на 3 см більша. Знайди його периметр.

УСНЕ ДОДАВАННЯ ТА ВІДНІМАННЯ ДВОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ БЕЗ ПЕРЕХОДУ ЧЕРЕЗ РОЗРЯД

40 1. Запиши числа 16, 24, 38, 66, 94 у вигляді суми розрядних доданків.

2. $40 + 20$ $60 + 30$ $70 + 10$ $90 + 10$

3. Розглянь записи та поясни обчислення.

+5

$$\begin{array}{r} 32 + 24 = \square \\ \begin{array}{cc} 30 & 2 \\ 20 & 4 \end{array} \end{array} \quad \begin{array}{l} 30 + 20 = 50 \\ 2 + 4 = 6 \\ 50 + 6 = 56 \end{array}$$

При додаванні двоцифрових чисел десятки додають до десятків, одиниці — до одиниць.

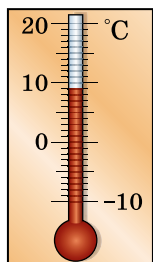
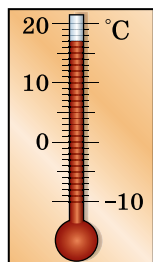
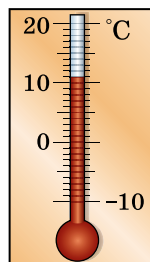
4. За записами поясни обчислення.

$$46 + 23 = 40 + 6 + 20 + 3 = 60 + 9 = 69$$

+3

5. $35 + 43$ $16 + 72$ $33 + 51$ $17 + 22$

6. Уранці термометр показував 9 градусів тепла. В обід температура підвищилася на 8 градусів, а ввечері — стала на 6 градусів нижчою, ніж в обід. Яку температуру показав термометр увечері?

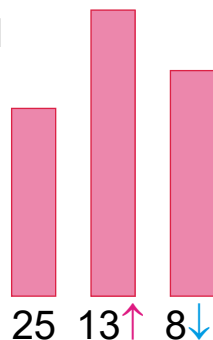

7*. Термометр показує 30 градусів тепла. Яку температуру показують два термометри?

=?

8. $26 + 32$ $55 + 41$ $64 - 22$ $18 + 31$

9. Ціна термометра була 25 грн. Згодом її підвищили на 13 грн, а під час акції — знизили на 8 грн від підвищеної. Яка стала ціна термометра?

1. $50 + 3 + 20$ $40 + 15 + 2$ $60 + 3 + 10 + 6$

2. Обчисли суми.

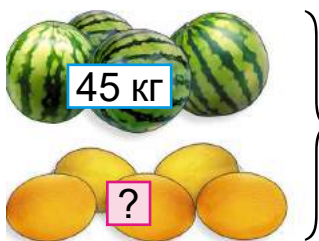
$54 + 30$
 $\swarrow \searrow$
 50 4

$54 + 3$
 $\swarrow \searrow$
 50 4

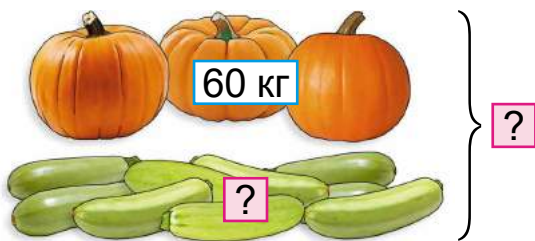
$20 + 54$
 $\swarrow \searrow$
 50 4

3. $60 + 34$ $56 + 30$ $85 + 4$ $60 + 25$

4. За малюнками і короткими записами склади та розв'яжи задачі.

На 5 кг менше

На 2 кг більше

▲ Що зміниться в розв'язаннях, якщо замінити числа 5 і 2 на 10?

5. Виміряй і порівняй довжини відрізків.

6*. Потрібно до блузки пришити 7 різнокольорових ґудзиків. Є червоні та зелені ґудзики. Скількома способами це можна зробити?

7*. Як відміряти 6 л води?

8. Випиши вирази зі значенням, меншим від 50.

$40 + 15$

$30 + 19$

$42 + 4$

$3 + 45$

$73 + 4$

$7 + 42$

$98 + 20$

$8 + 41$

$34 + 60$

$41 + 11$

9. У магазин до обіду завезли 32 кг часнику, після обіду — на 20 кг більше. Скільки всього кілограмів часнику завезли за день?

1. Досліді записи та поясни обчислення.

$53 + 45 = \square$

$50 + 40 = 90$

$53 + 40 = 93$

$3 + 5 = 8$

$93 + 5 = 98$

$90 + 8 = 98$

2. $42 + 23$

$56 + 32$

$25 + 54$

$37 + 21$

3. Для лепбука «Транспорт» діти вирізали 15 аплікацій, з них 8 — марки машин. Решта — дорожні знаки. Потім вирішили додати ще 5 знаків. Скільки дорожніх знаків стало в лепбуці? **▲** Які ще запитання можна поставити за умовою задачі?

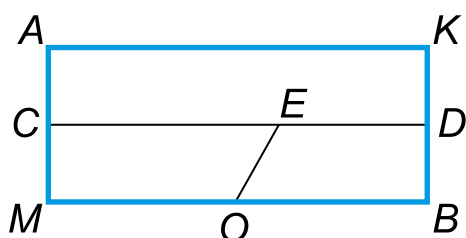
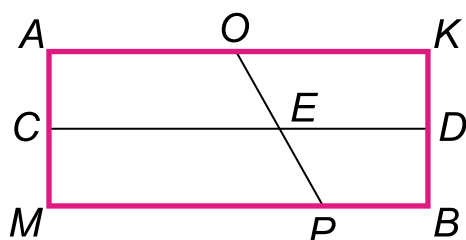

4. Складіть і розв'яжіть задачі за короткими записами. Порівняйте задачі та розв'язання.

1) Трамваїв — 3
Тролейбусів — 12
Автобусів — ?, на
10 більше

2) Трамваїв — 3
Тролейбусів — ?,
на 9 більше
Автобусів — ?, на
10 більше

5. Знайдіть на першому малюнку 5 чотирикутників, а на другому — 9.

6*. Накресли 2 трикутники так, щоб їх спільною частиною був трикутник.

7. $25 + 44$ $36 + 52$ $43 + 34$ $53 + 32$

8. В оновленому автопарку 28 автобусів, з них 13 старих. На маршрут виїхало 9 нових автобусів. Скільки нових автобусів ще не виїхало з автопарку?

1. Розглянь малюнок і записи. Зроби висновок.

$$56 - 24 = \square \quad 50 - 20 = 30 \quad 6 - 4 = 2 \quad 30 + 2 = 32$$

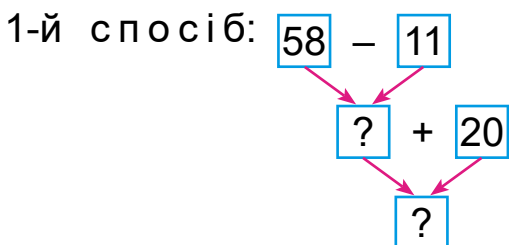
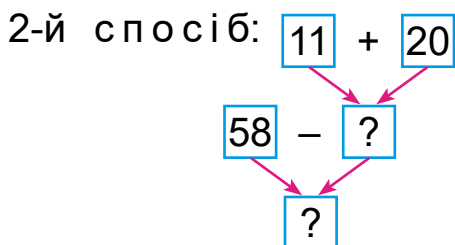
$\swarrow \quad \searrow \quad \swarrow \quad \searrow$
 50 6 20 4

При відніманні двоцифрових чисел десятки віднімають від десятків, одиниці — від одиниць.

2. $57 - 13$ $66 - 34$ $18 - 13$ $49 - 25$

3. На військовому летовищі було 12 літаків і гелікоптери. Піднялося в небо 8 літаків. Залишилося 11 літаків і гелікоптерів. Скільки було гелікоптерів?

4. Було 58 військових машин, з них 20 танків та 11 бронемашин. Скільки було іншої техніки? Розглянь два способи розв'язання задачі. Вибери спосіб і запиши розв'язання.

5. $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$ $65 - 32$ $\square$ $56 - 23$ $100 - 60$ $\square$ $96 - 54$
 $67 + 21$ $\square$ $85 - 14$ $69 - 18$ $\square$ $87 - 36$
 2 м 3 дм $\square$ 23 дм 46 см $\square$ 3 дм 4 см

6*. Накресли 2 трикутники так, щоб їх спільною частиною був п'ятикутник.

7. $98 - \square = 56$ $\square + 32 = 78$ $\square - 24 = 65$

8. У літаку були парашутисти. Коли 6 з них стрибнуло, залишилося ще 8 парашутистів з одного боку салону літака і 5 — з іншого. Скільки парашутистів було в літаку? Скористайся схемою:

$$\square + \square + \square = \square$$

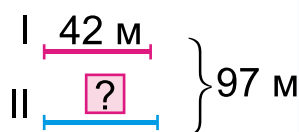
1. Поясни обчислення.

$$\begin{array}{c} 69 - 40 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 60 \quad 9 \end{array} \quad \begin{array}{c} 69 - 4 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 60 \quad 9 \end{array}$$

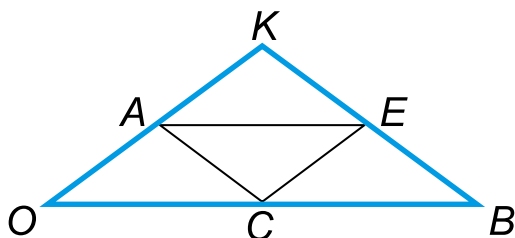
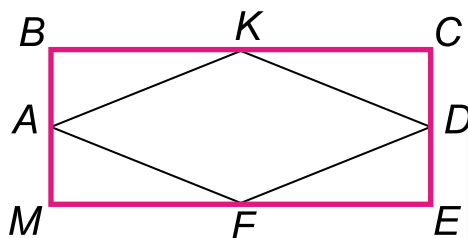
$$\begin{array}{lll} 2. & 64 + 4 + 30 & 38 - 6 - 30 & 47 - 4 - 20 \\ & 32 + 6 - 18 & 75 - 40 - 5 & 84 - 22 - 62 \end{array}$$

3. За день 2 бетоновози зробили 16 рейсів на будівництво. Перший зробив 9 рейсів. На скільки менше рейсів зробив другий бетоновоз? ▲ Заміни 16 на 17. Що не змінилося в розв'язанні?

4. За малюнком і схемою склади задачу про асфальтоукладачі.

5. Склади нерівності про число трикутників і чотирикутників на малюнках.

6*. Дві дошки завдовжки 11 м і 12 м збили в одну так, що їх загальна довжина стала 20 м. Яка довжина здвоєної частини цієї дошки?

7. На будівництві працює 65 робітників. 3 них 24 жінки. Кого більше на будівництві — жінок чи чоловіків — і на скільки більше?

$$\begin{array}{lll} 8. & \begin{array}{|c|} \hline > \\ < \\ = \\ \hline \end{array} & \begin{array}{ll} 34 + 40 & \square & 98 - 20 \\ 96 - 50 & \square & 59 - 13 \end{array} & \begin{array}{ll} 76 - 5 & \square & 21 + 50 \\ 38 - 6 & \square & 65 - 44 \end{array} \end{array}$$

ДОДАВАННЯ ТА ВІДНІМАННЯ ДВОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ З ПЕРЕХОДОМ ЧЕРЕЗ РОЗРЯД

37

1. $7 + \boxed{5 \ 6 \ 7 \ 8 \ 9}$ $40 + \boxed{16 \ 17 \ 18 \ 19}$

2. Обчисли вирази зручним способом.

$30 + 4 + 60 + 5$

$20 + 8 + 50 + 1$

$40 + 7 + 30 + 2$

+25

3. Розглянь записи та поясни обчислення.

$28 + 59 = \square$

20 8 50 9

$20 + 50 = 70$

$8 + 9 = 17$

$70 + 17 = 87$

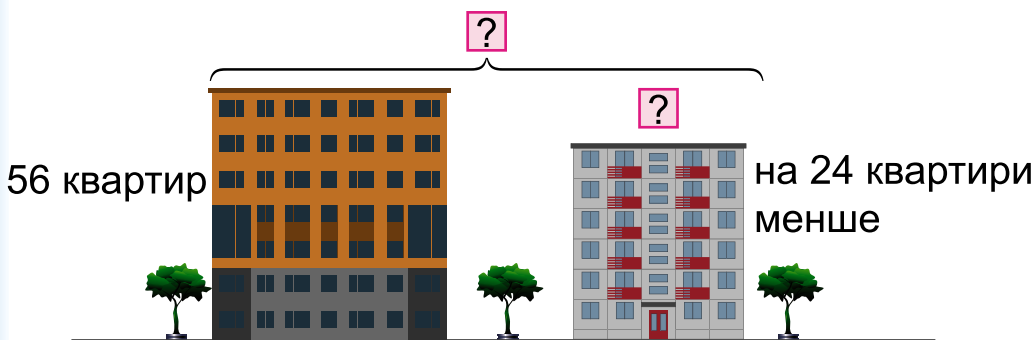
$28 + 59 = 87$

-30

4. Щоб зробити 85 кг розчину для укладання цегли, узяли 20 кг води, 13 кг цементу й пісок. На скільки кілограмів більше взяли піску, ніж цементу?

5. За малюнком склади задачу.

+8

-10

6. Пояснить одне одному, як обчислити вирази.

$39 + 24$

$47 + 46$

$28 + 37$

$56 + 39$

+9

7*. Знайди периметр квадрата зі стороною 12 см.

=?

8. На будівництво перша вантажівка зробила 8 рейсів із цеглою, а друга — на 4 рейси більше. Скільки всього рейсів зробили обидві вантажівки?

9. $26 + 61$ $57 + 22$ $75 - 13$ $42 + 48$

1. Розглянь записи та поясни обчислення.

$$76 + 4 = \square$$

$$6 + 4 = 10$$

$$70 + 10 = 80$$

$$48 + 6 = \square$$

$$8 + 6 = 14$$

$$40 + 14 = 54$$

$$17 + 23 = \square$$

$$7 + 3 = 10$$

$$10 + 20 = 30$$

2. Які рівності хибні? Обчисли та запиши правильно.

$$65 + 8 = 73$$

$$56 + 4 = 60$$

$$87 + 4 = 92$$

$$71 + 9 = 80$$

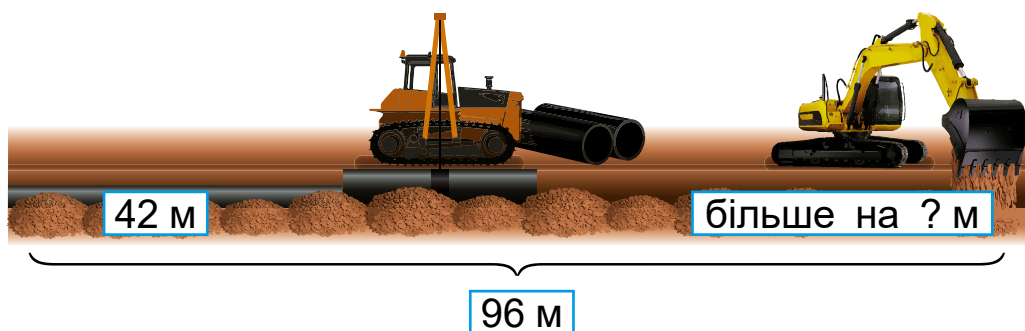
$$36 + 9 = 44$$

$$47 + 5 = 97$$

$$58 + 4 = 89$$

$$26 + 6 = 32$$

3. На будівництві трубопроводу екскаватор прокопав 96 м траншеї, а трубоукладач уклав 42 м труб. На скільки метрів більше залишилося укласти труб, ніж уклали?

4. Біля новобудови першого дня проклали 48 м водопроводу, другого — 45 м, а третього — на 46 м менше, ніж першого і другого дня разом. Скільки метрів водопроводу проклали третього дня?

▲ Порівняй у нерівностях кількість метрів водопроводу, які прокладали кожного дня.

5*. Побудуй прямокутник, ширина якого 2 см і який можна поділити на два квадрати.

6. $56 + \square = 98$ $\square - 6 = 48$ $\square - 40 = 37$ $86 - \square = 34$

7. $51 + 20$ $52 + 7$ $39 + 6$ $77 - 30$

$59 - 20$ $47 + 5$ $71 + 6$ $45 + 6$

8. На двох машинах привезли 78 упаковок тротуарної плитки. На першій було 44 упаковки. Якою машиною привезли більше упаковок плитки і на скільки?

1. $14 \xrightarrow{+6} ? \xrightarrow{+5} ? \xrightarrow{-5} ? \xrightarrow{+36} ? \xrightarrow{-50} ? \xrightarrow{+29} = ?$

2. За записами поясни 2 способи обчислень.

$$56 + 24 = \square$$

$$\begin{array}{l} 50 + 20 = 70 \\ 6 + 4 = 10 \\ 70 + 10 = 80 \end{array} \quad \begin{array}{l} 56 + 20 = 76 \\ 76 + 4 = 80 \end{array}$$

3. $43 + 37 - 60$ $54 - 26 + 42$ $24 + 48 + 18$

4. У супермаркет завезли однакову кількість ящиків лимонів і апельсинів. Вивантажили 54 ящики апельсинів і 38 ящиків лимонів. Залишилося вивантажити ще 36 ящиків апельсинів. Скільки залишилося вивантажити ящиків лимонів?

5. За коротким записом склади задачу про завезення в супермаркет фруктів.

Фрукти	Планували	Завезли	Залишилося
Банани	однакову	23 ящ.	45 ящ.
Ківі	кількість	54 ящ.	?

6. Накресли прямокутник, ширина якого 2 см, а довжина на 5 см довша. Знайди його периметр.

7*. Перший доданок збільшили на 8, а другий — зменшили на 15. Як змінилася сума? Перевірте свій висновок на прикладі суми $32 + 25$.

8. $46 + 34$ $27 + 43$ $18 + 25$ $39 + 26$

9. У магазині було стільки ж кілограмів лимонів, скільки грейпфрутів. Після продажу 26 кг лимонів і 49 кг грейпфрутів залишилося 53 кг грейпфрутів. Скільки залишилося кілограмів лимонів?

1. $48 + \begin{array}{|c|} \hline 12 \\ \hline 20 \\ \hline 34 \\ \hline \end{array}$ $54 + \begin{array}{|c|} \hline 14 \\ \hline 26 \\ \hline 47 \\ \hline \end{array}$ $46 + \begin{array}{|c|} \hline 30 \\ \hline 24 \\ \hline 49 \\ \hline \end{array}$ $15 + \begin{array}{|c|} \hline 85 \\ \hline 68 \\ \hline 35 \\ \hline \end{array}$

2. За малюнками поясни, як можна від суми чисел 5 і 3 відняти 2.

$$(5 + 3) - 2 = 8 - 2 = 6$$

$$(5 + 3) - 2 = (5 - 2) + 3 = 6$$

$$(5 + 3) - 2 = 5 + (3 - 2) = 6$$

3. Знайди значення виразів різними способами.

$$(48 + 36) - 24$$

$$(56 + 34) - 20$$

$$(47 + 28) - 6$$

Щоб відняти число від суми, можна, якщо це можливо, відняти число від одного доданка і різницю додати до іншого доданка.

4. Розв'яжи задачу трьома способами.
Оленка зібрала 5 каштанів, 6 жолудів. Із 4 плодів вона зробила телятко. Скільки каштанів і жолудів залишилося?

5. Обчисли зручним способом.

$$(36 + 27) - 16$$

$$(58 - 34) - 24$$

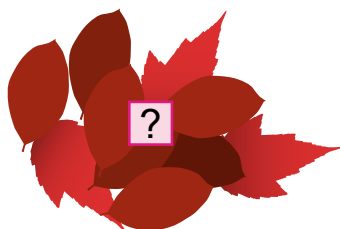
$$(25 + 45) - 50$$

6. Побудуйте квадрат зі стороною 2 см. Знайдіть його периметр. Побудуйте прямокутник з таким самим периметром.

$$7. (56 + 38) - 18 \quad (46 + 54) - 30 \quad (28 + 46) - 16$$

8. Для панно діти зібрали 7 бордових листочків груші й 5 червоних листочків калини. На панно вже прикріпили 3 листочки. Скільки листочків залишилося прикріпити?

Зібрали
7 л. і 5 л.

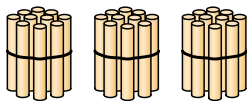
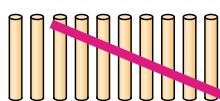

1. Поясни обчислення.

$$16 - 7 = (10 + 6) - 7 = (10 - 7) + 6 = 9$$

2. Розглянь малюнок. Поясни розв'язання.

$$40 - 8 = 32$$

3. Виконай обчислення за зразком.

$$60 - 8 = (50 + 10) - 8 = (10 - 8) + 50 = 52$$

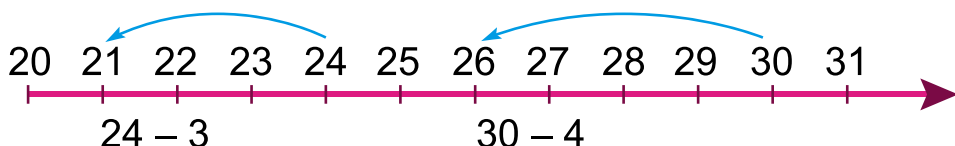
$50 - 6$

$70 - 7$

$90 - 4$

$100 - 5$

4. Знайди різниці за числовим променем.

5. Першого дня в саду посадили 16 яблунь, другого — на 4 яблуні більше. Залишилося посадити 60 яблунь. Скільки всього яблунь посадять? Зміни запитання, щоб у розв'язанні змінилася друга дія.

6. Склади задачі про посадку кущів малини за виразом $(6 + 9) + 15$.

7*. Довжини сторін прямокутного трикутника 3 см і 4 см. Накресли такий трикутник і знайди його периметр.

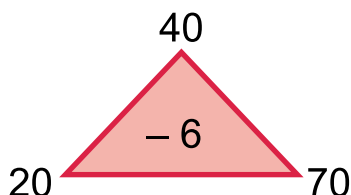
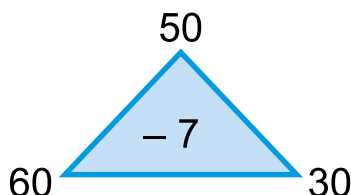
8. Запиши та обчисли вирази.

$\boxed{30} \boxed{70} \boxed{50} \boxed{90} \boxed{10} - 6$

$\boxed{30} \boxed{70} \boxed{50} \boxed{90} \boxed{10} + 6$

9. У саду обкопали 24 кущі смородини та 16 кущів порічок. Залишилося обкопати 35 кущів. Скільки всього кущів обкопають?

1.

2. За записами поясни, як знайшли різницю.

$$65 - 7 = 65 - 5 - 2 = 58$$

5 2

$$65 - 7 = (50 + 15) - 7 =$$

50 15

$$= 15 - 7 + 50 = 58$$

3.

a	23	31	64	75
a - 6				

a	21	34	60	86
a - 8				

4. Зібрали 32 кг печериць і 18 кг глив. Частину печериць та всі гливи розклали в кошики по 1 кг, і залишилося ще 5 кг печериць. Скільки всього кілограмів печериць і глив розклали в кошики?

Печериці

Гливи

Гриби	Зібрали	Розклали	Залишилося
Печериці	32 кг	? 18 кг } ?	5 кг
Гливи	18 кг		—

5. До магазину привезли 86 кг грибів. Частину грибів продали, і залишилося 9 кг. На скільки кілограмів грибів більше продали, ніж залишилося?

▲ Які ще запитання можна поставити до умови?

6*. Побудуйте 2 прямокутники. У кожному проведіть 2 відрізки так, щоб утворилися: 1) трикутник і 2 чотирикутники; 2) 2 трикутники і чотирикутник.

7. До ресторану завезли 24 кг білих грибів і 6 кг печериць. Приготували грибні страви, і залишилося

лише 9 кг білих грибів. Скільки кілограмів грибів використали для приготування страв?

■ 8. $12 - 8$ $43 - 9$ $53 - 9 - 8$ $64 - 8 - 7$

1. Знайди всі різниці, у яких зменшуване 60, 63, 69, а від'ємник 7, 8, 9.

2. Біля дерева росло 7 грибів. Білочка зірвала 2 гриби, а їжак — 1 гриб. Скільки грибів залишилося біля дерева?

Поясни 3 способи розв'язання задачі.

1-й спосіб: $7 - (2 + 1) = 7 - 3 = 4$ (гр.)

2-й спосіб: $(7 - 2) - 1 = 5 - 1 = 4$ (гр.)

3-й спосіб: $(7 - 1) - 2 = 6 - 2 = 4$ (гр.)

3. За малюнком досліди, як від 10 відняти суму чисел 3 і 4 трьома способами. Перевір висновок.

Було

Зібрали

Залишилося – ?

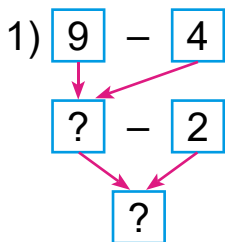
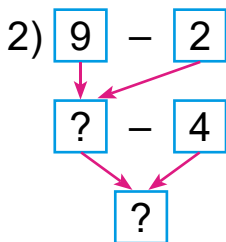
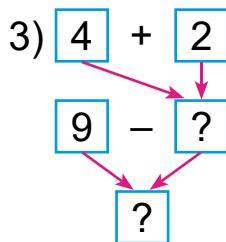
Щоб відняти суму від числа, можна послідовно відняти від числа кожний доданок.

4. Яку властивість додавання використано для віднімання чисел частинами?

$$15 - 7 = 15 - (5 + 2) = (15 - 5) - 2 = 8$$

5 2

5. Діти знайшли в парку 9 шишок. Із 4 шишок сосни і 2 шишок ялини вони зробили їжачків. Скільки шишок залишилося? Розв'яжи задачу трьома способами за схемами міркувань.

6*. Побудуйте 2 прямокутники. Проведіть у першому з них 2 відрізки так, щоб утворилося 2 трикутники і п'ятикутник, а в другому — 2 трикутники і шестикутник.

7. Обчисли зручним способом.

$$86 - (30 + 6)$$

$$75 - (37 + 25)$$

$$98 - (18 + 20)$$

8. На гілках білочка розвісила 12 грибів. На 2 гілках було по 4 гриби. Скільки грибів білка розвісила на інших гілках?

1. $18 - 9$

$24 + 6$

$40 - 3$

$37 - 8$

2. Розглянь записи та поясни обчислення. Яку властивість використано?

$$65 - 37 = \square$$

↓ ↓

30 7

$$65 - 30 = 35$$

$$35 - 7 = 28$$

3. $73 - 28$

$71 - 24$

$64 - 36$

$44 - 17$

$94 - 39$

$53 - 47$

$55 - 27$

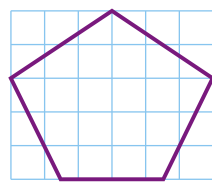
$75 - 57$

4. Пасічник зібрав за літо 85 кг меду. Частина зібраного меду він відправив до дитячого будинку, і залишилося 9 кг липового і 5 кг квіткового меду. Скільки кілограмів меду пасічник відправив до дитячого будинку? Досліди, скількома способами можна розв'язати задачу.

5. За малюнками склади задачі про кількість літрів олії.

6*. Накресліть 2 п'ятикутники. У першому з них з однієї вершини проведіть 2 відрізки, щоб утворилося 3 трикутники, у другому — 2 трикутники і чотирикутник.

7.

$56 - 28$	$62 - 26$	$36 - 27$	$65 - (34 + 19)$
$44 - 19$	$73 - 45$	$89 - 68$	$65 - 34 - 19$

8. Зібрали 53 кг гречаного меду, а меду з квітів соняшнику — 42 кг. Скільки кілограмів меду відвезли на кондитерську фабрику, якщо залишилося 19 кг меду?

1.

$45 - 18$	$46 - 19$	$62 - 28$	$93 - 47$
-----------	-----------	-----------	-----------

2. Досліди записи та поясни обчислення.

$60 - 37 = \square$ $60 - 30 = 30$ $30 - 7 = 23$

$\swarrow \quad \searrow$
 $30 \quad 7$

3.

$70 - 23$	$50 - 18$	$80 - 56$	$40 - 16$
-----------	-----------	-----------	-----------

4. У класі 16 дівчаток і хлопчики. На перерві не гра-
ло в ігри 7 дівчаток. Скільки хлопчиків грало в ігри,
якщо їх було на 3 більше, ніж дівчаток?

5. Склади задачі: 1) за коротким записом; 2) за ма-
люнком і виразом $35 - (8 + 13)$.

Театральний гурток — 14 уч.

Гурток малювання — ?, на 7 уч. більше } ?

8 дів. і 13 хл.

35 діт.

6. Віднови рівності.

$$21 - \square = 9$$

$$\square - 6 = 35$$

$$34 + \square = 41$$

$$45 - \square = 19$$

$$\square + 5 = 62$$

$$83 - \square = 29$$

7*. Накресли прямокутник завширшки 2 см, який
відрізком можна поділити на 2 квадрати.

8. $45 + 35$

$40 - 5$

$36 + 4$

$25 + 25$

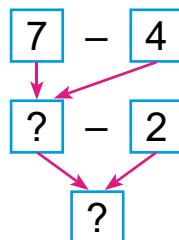
$80 - 44$

$35 + 25$

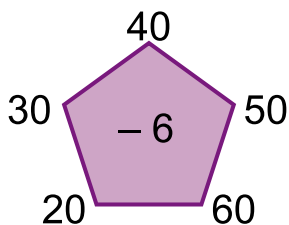
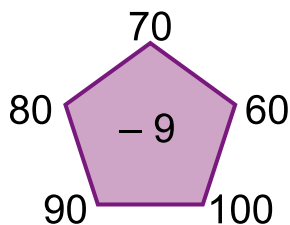
$60 - 35$

$50 - 5$

9. У м'яча грало 7 дівчаток і стільки ж
хлопчиків. 3 гри вийшло кілька дівча-
ток, а хлопчиків — на 2 менше. Скільки
вийшло з гри хлопчиків, якщо грати зали-
шилося 4 дівчинки?

1.

2. На виставці малюнків розмістили свої роботи 15 дівчаток, а хлопчиків — на 5 більше. Залишилося розмістити ще 7 робіт хлопчиків. Скільки всього було робіт хлопчиків?

3. У подарунок іменинникам класу купили 32 книжки. Книжки вже подарували 12 хлопчикам і 8 дівчаткам. Скільки книжок залишилося подарувати?

Купили	Подарували	Залишилося
32 книжки	Хл. — 12 кн. Дів. — 8 кн.	? кн.

4. $63 + 27 - 58$ $80 - 33 + 16$ $94 - 67 - 19$
 $44 + 38 - 29$ $70 - 19 + 31$ $62 - 36 - 8$

5*. Від найбільшого двоцифрового числа відними найбільше число п'ятого десятка.

6*. Накресліть прямокутник завширшки 3 см, який можна поділити відрізком на 2 квадрати.

7. У класі люблять читати українські народні казки 9 учнів, а оповідання — на 4 учні більше. Оповідання читають 5 хлопчиків. Скільки дівчаток читають оповідання?

8. Запиши та обчисли вирази.

70 - 6 12 38 53

62 80 75 51 - 37

1. 1) $27 + 7$ $48 + 18$ 2) $34 + 8$ $36 + 15$
 $80 - 3$ $60 + 34$ $90 - 2$ $60 + 33$
 $62 - 8$ $45 - 37$ $43 - 7$ $72 - 54$

2. Склади задачу за коротким записом.

Книжки	Було	Продали	Залишилося
Розмальовки	23 кн.	9 кн.	?
Казки	15 кн.	?, на 6 менше	

▲ На які ще запитання можна знайти відповіді за коротким записом?

3*. За малюнком знайдіть ціну кожної книжки.

4. Накресли прямокутник зі сторонами 2 см і 6 см. На скільки рівних квадратів можна його поділити? Знайди периметр одного такого квадрата.

5*. Продовж ряди:

- 1) 15, 12, 9,..
 2) 2, 3, 5, 6, 8, 9, 11,...

6. На полицях книжкового магазину було 23 віммельбухи. Продали спочатку 8 таких книжок, а потім — ще 6. Скільки віммельбухів залишилося продати?

7. $70 - 4$ $37 + 6$
 $92 - 56$ $65 + 19 - 38$

ТАБЛИЧНЕ МНОЖЕННЯ ТА ДІЛЕННЯ

Множення

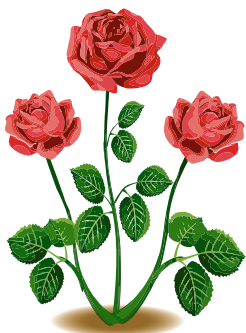
1. Що спільне у виразах?

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$$

$$8 + 8 + 8 + 8$$

$$12 + 12 + 12$$

2. Скільки всього квіток троянд?

$$3 + 3 + 3 + 3 = 12$$

Додавання однакових доданків називають **множенням**. Суму однакових доданків $3 + 3 + 3 + 3 = 12$ записують так: $3 \cdot 4 = 12$.

Крапка ($\cdot$) — знак множення.

Рівності на множення читай так: *3 помножити на 4 буде 12* або: *По 3 взяти чотири рази буде 12*.

3. Обчисли та заміни додавання множенням.

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2$$

$$4 + 4 + 4$$

$$5 + 5 + 5$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3$$

$$6 + 6 + 6$$

$$7 + 7 + 7$$

4. Заміни множення додаванням за зразком.

$$6 \cdot 4 = 6 + 6 + 6 + 6$$

$$3 \cdot 6$$

$$4 \cdot 5$$

$$12 \cdot 2$$

$$9 \cdot 3$$

$$8 \cdot 4$$

$$10 \cdot 4$$

5. Для виготовлення кінетичного піску використали 10 кг крохмалю, піску — на 20 кг більше, а води — на 27 кг менше, ніж піску. Скільки кілограмів води використали?

6*. Скільки потрібно паличок, щоб побудувати 3 окремих квадрати? Розв'яжіть задачу додаванням, а потім запишіть множенням.

7. Обчисли та заміни, де це можливо, додавання множенням. Придумай та запиши кілька подібних виразів.

$13 + 13 + 18$	$41 + 14$	$20 + 20 + 10 + 20$
$15 + 15 + 15$	$18 + 18 + 18$	$11 + 11 + 11 + 11 + 11$

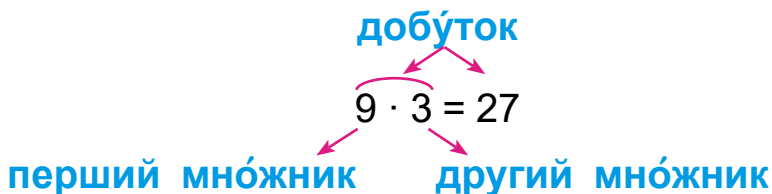
8. Соком заповнили 35 літрових пляшок, дволітрових — на 15 більше, а півлітрових — стільки ж, скільки літрових і дволітрових разом. Скільки півлітрових пляшок заповнили соком?

1. Як називають числа при додаванні? Спробуй назвати числа при множенні. Заміни додавання множенням.

$$8 + 8 + 8 + 8 \quad 9 + 9 + 9 \quad 45 + 45 \quad 31 + 31 + 31$$

2. Прочитай назви чисел при множенні.

Числа, які множать, називають **множниками**.
Число, яке дістаємо при множенні, — **добуток**.
Вираз $9 \cdot 3$ називають **добутком** чисел 9 і 3.

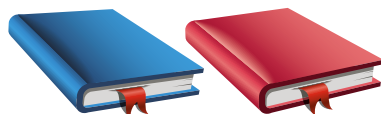
3. Заміни множення додаванням. Обчисли, запиши результат. Назви числа в одержаних рівностях.

$$4 \cdot 3 \quad 2 \cdot 5 \quad 7 \cdot 2 \quad 6 \cdot 3 \quad 9 \cdot 2 \quad 10 \cdot 4$$

4. Склади задачі за малюнками. Розв'язання запиши додаванням, а потім — множенням.

3 грн 3 грн 3 грн 3 грн 3 грн

35 грн 35 грн

5. Накресли квадрат зі стороною 3 см. Знайди його периметр спочатку додаванням, а потім — множенням.

6*. Щоб купити журнал, братові бракує 35 грн, а сестрі — 1 грн. Вони вирішили за всі гроші разом купити журнал. Але грошей знову забракло. Якою може бути вартість журналу? Скільки грошей було окремо в сестри і брата?

7. Діти читали 4 дні по 2 сторінки книжки щодня. Скільки всього сторінок вони прочитали? Запиши розв'язання додаванням, а потім — множенням.

8. Обчисли, замінивши множення додаванням.

$5 \cdot 3$ $6 \cdot 4$ $3 \cdot 5$ $20 \cdot 4$ $34 \cdot 2$

Таблиця множення числа 2

1. Досліді, чи в усіх виразах можна додавання замінити дією множення. Обчисли.

$24 + 24 + 24$ $51 + 15 + 15$ $20 + 20 + 20 + 20 + 20$

Прочитай отримані рівності. Що у виразах на множення показує перший множник, другий множник?

2. Скільки всього деталей Лего? Знаходити добуток додаванням незручно. Складемо таблицю множення числа 2.

$2 + 2 = 4$

$2 \cdot 2 = 4$

$2 + 2 + 2 = 6$

$2 \cdot 3 = 6$

$2 + 2 + 2 + 2 = 8$

$2 \cdot 4 = 8$

$2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 10$

$2 \cdot 5 = 10$

$2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 12$

$2 \cdot 6 = 12$

$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 14$

$2 \cdot 7 = 14$

$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 16$

$2 \cdot 8 = 16$

$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 18$

$2 \cdot 9 = 18$

3. $2 + 2 + 2$ ☐ $2 \cdot 4$

$2 \cdot 5$ ☐ $2 + 2 + 2 + 2 + 2$

$2 \cdot 6$ ☐ $2 + 2 + 2 + 2$

$2 \cdot 3$ ☐ $2 + 2 + 2 + 2 + 2$

4. У класі 6 учнів виготовили по 2 кутики для книжок. Скільки всього кутиків виготовили ці учні?

5. На першій полиці у шкільній бібліотеці 17 дитячих журналів, на другій — на 4 журнали більше, на третій — на 3 менше, ніж на другій. Скільки журналів на третій полиці? ▲ Як швидко дізнатися, на скільки більше журналів на третій полиці, ніж на першій?

■ 6. Накресли ламану з 5 ланок завдовжки 2 см кожна. Обчисли її довжину.

■ 7. Віднови рівності за зразком.

● $2 + 2 + 2 + 2 + 22 = 2 \cdot 4 + 22 = 30$

$$2 + 2 + 2 + 43 = 2 \cdot \square + \square = \square$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 65 = 2 \cdot \square + 65 = \square$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 37 = \square \cdot \square + \square = \square$$

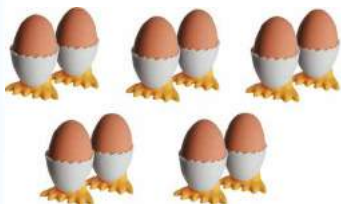
1. У кожного учня по 2 червоних олівці. Скільки червоних олівців у 2 учнів, у 7 учнів, у 8 учнів, у 9 учнів?

2. Запиши добутки чисел: 2 і 3, 2 і 6, 2 і 7, 2 і 8, 2 і 5, 2 і 4.

3. В одному ряді 6 двомісних парт з учнями. Скільки потрібно підручників, щоб кожен учень отримав по підручнику?

4. У класі 3 ряди парт. У кожному ряді сидить по 2 учні, у яких є домашні улюбленці. Скільки всього учнів, у яких є домашні улюбленці, у цьому класі?

5. Склади задачі за малюнками.

6. 12 учнів класу вивчають французьку мову, а англійську — на 5 учнів більше. Скільки всього учнів класу вивчають ці іноземні мови? ▲ Що зміниться в розв'язанні, коли 3 учні вивчають обидві мови?

7*. Накресліть трикутник з прямим кутом і сторонами 3 см і 4 см. Знайдіть його периметр.

8. Обчисли. Досліді, де додавання можна замінити множенням.

$$25 + 52 \quad 2 + 2 + 2 + 36 \quad 2 \cdot 8 + 2 \quad 16 + 16 + 16 + 12$$

9. У класі 18 учнів зі світлим волоссям, а з темним — на 9 менше. Решта — руді. Скільки рудих учнів у класі, якщо всього в ньому 35 учнів?

1. $2 \cdot \boxed{3} \boxed{5} \boxed{7} \boxed{9} \quad 2 \cdot \boxed{4} \boxed{6} \boxed{8} \boxed{2}$

2. 1) Дівчинка дала п'ятьом подругам по 2 цукерки. Скільки всього цукерок дівчинка дала подругам?

2) У подарунку 6 видів цукерок, по 2 цукерки кожного виду. Скільки всього цукерок у подарунку?

3. Розглянь записи та поясни обчислення.

$2 \cdot 4 + 7 = \square$
$2 \cdot 4 = 8$
$8 + 7 = 15$

$2 \cdot 8 + 12 = \square$
$2 \cdot 8 = 16$
$16 + 12 = 28$

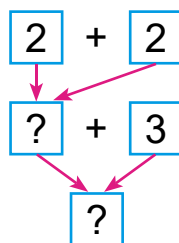
4. Коротко запиши вирази за зразком.

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 27 = 2 \cdot 7 + 27$$

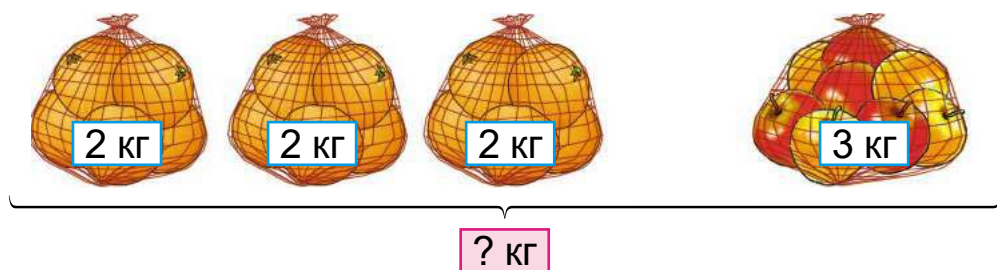
$$2 + 2 + 2 + 7$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 12$$

5. До свята купили по 2 кг карамельних і шоколадних цукерок та 3 кг печива. Скільки всього кілограмів солодоців купили?

6. Склади задачу за малюнком.

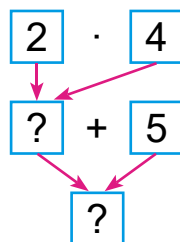
7*. У п'ятикутника 4 сторони по 2 см та одна — 5 см. Знайди периметр цього п'ятикутника.

8. За плитку шоколаду діти заплатили 3 купюри по 2 грн та ще 25 грн. Яка вартість плитки шоколаду?

■ **9.** $2 \cdot 5 + 5$ $2 \cdot 7 - 5$ $2 \cdot 6 + 6$ $2 \cdot 9 - 11$
● $2 \cdot 8 - 8$ $2 \cdot (15 - 8)$ $2 \cdot 4 + 30$ $2 \cdot (2 + 4)$

1. $2 \cdot 8 - 15$ $2 \cdot 5 + 10$ $2 \cdot 9 - 9$ $2 \cdot 7 + 36$
 $2 \cdot 4 + 62$ $2 \cdot 8 - 16$ $2 \cdot 3 + 94$ $2 \cdot (26 - 17)$

2. На чотирьох молодих ділянках лісу лісники обгородили по 2 мурашники й оглянули ще 5 мурашників. Скільки всього мурашників на цих ділянках? Склади план розв'язання задачі за схемою.

▲ Дізнайся, для чого обгороджують мурашники.

3. Мурашник обгородили горизонтальними кілками із чотирьох боків, по 2 кілки з кожного боку. Скільки горизонтальних кілків використали для 2 мурашників?

4. $\begin{matrix} > \\ \leq \\ = \end{matrix}$ $2 \cdot 5 + 40$ $\square$ $2 \cdot 8 + 34$ $2 \cdot 4 + 67$ $\square$ $94 - 18$
 $2 \cdot 9 - 8$ $\square$ $2 \cdot 7 + 0$ $2 \cdot 6 + 62$ $\square$ $2 \cdot 8 + 54$

5. Знайди довжину ламаної, вимірявши довжину лише однієї ланки.

6*. Запишіть двоцифрові числа, у яких число одиниць на 6 більше за число десятків.

7. Для підгодовування взимку косуль і лосів склали по 2 стійки сіна на 3 галявинах. Скільки всього стійків сіна склали на цих галявинах?

8. $2 \cdot 6 + 40$ $(11 - 9) \cdot 7$ $2 \cdot (16 - 8)$ $2 \cdot 9 + 82$

Ділення

1. $2 \cdot \boxed{2} \boxed{4} \boxed{6} \boxed{8} + 35$ $2 \cdot \boxed{3} \boxed{5} \boxed{7} \boxed{9} + 27$

2. 6 годівниць повісили на 3 дерева порівну. Скільки годівниць на кожному дереві?

Це задача на дію ділення.

Розв'язання: $6 : 3 = 2$ (г.)

Відповідь: 2 годівниці.

Дві крапки (:) — знак ділення.

Рівності на ділення читай так: 6 поділити на 3 буде 2.

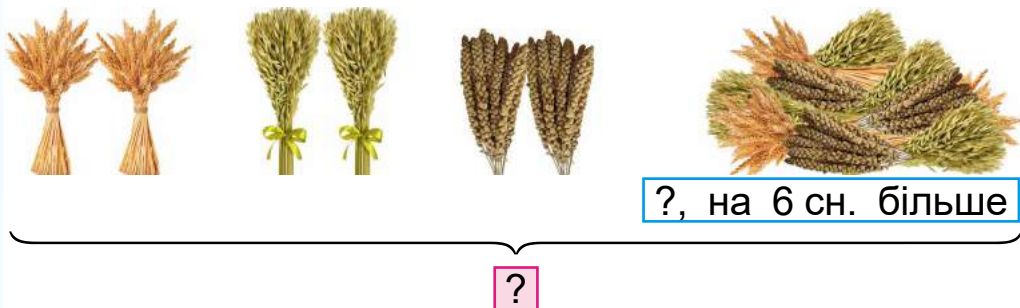
Прочитай рівності: $12 : 2 = 6$ $8 : 2 = 4$ $60 : 20 = 3$
 $20 : 4 = 5$ $10 : 5 = 2$ $100 : 10 = 10$

3. 1) Виміряй довжину смужки та її частин, а потім склади задачу на ділення.

2) Накресли відрізок завдовжки 10 см і поділи його на 2 рівні частини.

4. Для підгодовування птахів троє хлопчиків зробили з колосків пшениці, вівса та проса по 2 сніпки, а дівчатка — на 6 сніпків більше. Скільки всього сніпків зробили діти?

5. Із 12 дощечок діти зробили 2 однакові годівниці. Скільки дощечок пішло на одну годівницю?

6*. Накресліть відрізок на 14 клітинок і поділіть його точкою на 2 рівні частини. Скільки клітинок у кожній частині?

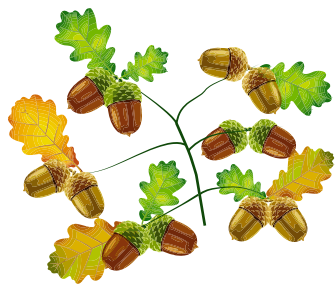
7. Виміряй довжину смужки та її частин, а потім склади задачу на ділення. Запиши в зошит умову, запитання та розв'язання задачі.

8. $2 \cdot 7 + 17$ $2 \cdot 9 - 6$ $2 \cdot 6 + 59$ $100 - 35 - 35$

1. Прочитай рівності: $2 \cdot 5 = 10$, $10 : 2 = 5$, $2 \cdot 8 = 16$, $16 : 2 = 8$.

2. Поясни, як за малюнками складено рівності. Прочитай рівності на ділення, називаючи в них числа, як у рівностях на множення. Зроби висновок.

$$2 \cdot 6 = 12$$

$$12 : 6 = 2$$

$$12 : 2 = 6$$

Досліді, чи правильний висновок.

Якщо добуток поділити на один з множників, то дістанемо інший множник.

3. Обчисли вирази на множення та склади рівності на ділення за зразком.

$$2 \cdot 6 = 12$$

$$2 \cdot 8$$

$$2 \cdot 7$$

$$2 \cdot 9$$

$$2 \cdot 4$$

$$12 : 2 = 6$$

$$\square : 2$$

$$14 : \square$$

$$\square : \square$$

$$\square : \square$$

$$12 : 6 = 2$$

$$16 : \square$$

$$\square : \square$$

$$\square : 9$$

$$\square : \square$$

4. Двоє внуків посадили по 2 кущі смородини, а дідусь — на 6 кущів більше. Скільки кущів посадив дідусь? ▲ На яке ще запитання можна знайти відповідь за умовою задачі?

5. За малюнком склади задачу про кількість витраченої води для поливу дерев.

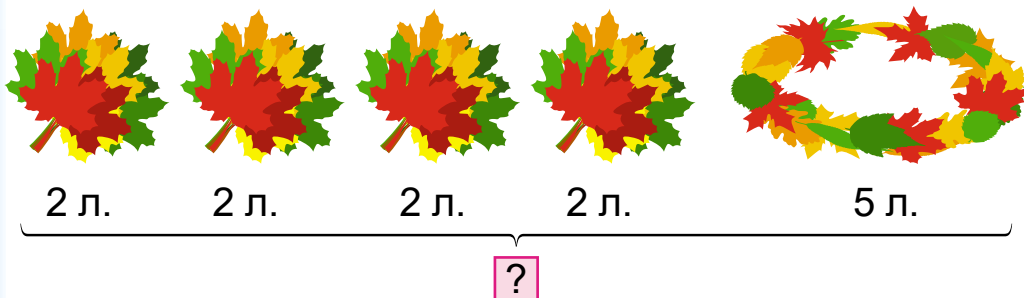
6. $14 - 7 + 4$ $32 - (12 - 6)$ $13 - 6 + 7$ $2 \cdot 8 - 6$
 $14 - (7 + 4)$ $32 - 12 - 6$ $13 - (6 + 7)$ $2 \cdot (8 - 6)$

7. У класі 17 хлопчиків. 9 дівчаток збирало на клумбі насіння чорнобривців у пакетики, 10 хлопчиків їм не допомагало. Скільки учнів класу збирало насіння чорнобривців?

8. Обчисли. З кожної рівності на множення склади по 2 рівності на ділення.

$2 \cdot 2$ $2 \cdot 5$ $2 \cdot 7$ $2 \cdot 3$ $2 \cdot 9$ $2 \cdot 6$

9. У 4 букетах з осіннього листя було по 2 червоних листки клена, а у віночку — 5. Скільки всього було червоних листків клена?

1. $2 \xrightarrow{\cdot 6} ? \xrightarrow{- 10} ? \xrightarrow{\cdot 9} ? \xrightarrow{+ 27} = ?$

2. 1) Смужку завдовжки 12 см поділили на 3 рівні частини. Яка довжина кожної частини смужки?

Розв'язання:

$12 : 3 = 4$ (см)

Відповідь: 4 см.

2) Смужку завдовжки 12 см поділили на частини по 3 см. Скільки вийшло таких частин?

Розв'язання:

$$12 : 3 = 4 \text{ (ч.)}$$

Відповідь: 4 частини.

3. Розв'яжи і порівняй задачі та їх розв'язання.

1) 6 кг горіхів арахісу розклали у 2 ящики порівну. Скільки кілограмів горіхів в одному ящику?

2) 6 кг горіхів арахісу розклали по 2 кг у ящики. Скільки заповнили ящиків?

Арахіс

4. $2 \cdot (8 - 4)$	$2 \cdot 7 - 5$	$2 \cdot 3 - 6$	$2 \cdot (6 - 4)$
$2 \cdot 8 - 4$	$2 \cdot (7 - 5)$	$2 \cdot (9 - 6)$	$2 \cdot 6 - 4$

5*. Різниця чисел 73 і 37 дорівнює 36. Користуючись цим результатом, знайди значення виразів.

$70 - 37$	$73 - 36$	$73 - 27$	$75 - 39$
-----------	-----------	-----------	-----------

6. Перше число 38, друге — на 5 більше, третє дорівнює сумі першого і другого. Знайди третє число.

7. $2 \cdot 7 + 86$	$2 \cdot 6 + 38$	$2 \cdot 9 - 4$	$2 \cdot 4 + 62$
----------------------------	------------------	-----------------	------------------

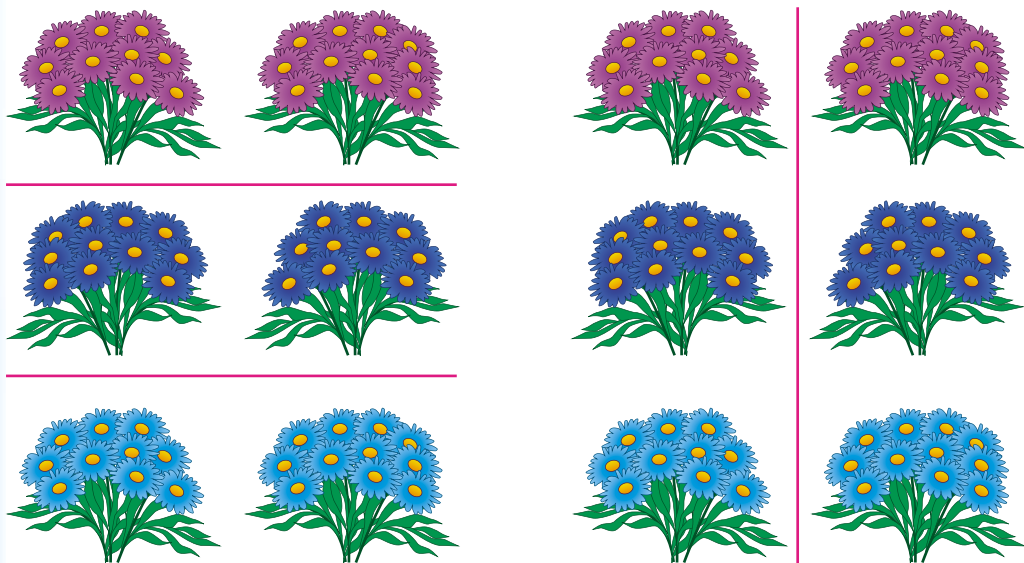

1.

a	5	9	7	$10 - 4$
$2 + a$				

a	5	9	7	$12 - 4$
$2 \cdot a$				

2. За малюнками склади 3 рівності про квіти морозцю.

3. Обчисли та склади з кожної рівності по 2 рівності на ділення.

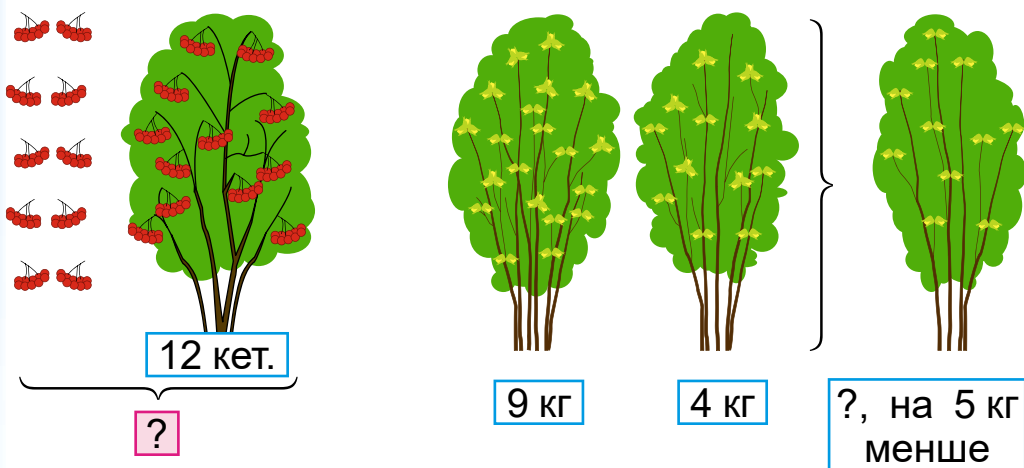
$$2 \cdot 5$$

$$2 \cdot 8$$

$$2 \cdot 9$$

$$2 \cdot 3$$

4. 3 куща калини 5 дітей зірвали по 2 кетяги. На кущі залишилося 12 кетягів. Скільки кетягів калини було на кущі спочатку? ▲ Зміни запитання, щоб змінилася друга дія в розв'язанні.

5. З одного куща ліщини зібрали 9 кг горіхів, з другого 4 кг, а з третього — на 5 кг менше, ніж з перших двох разом. Скільки кілограмів горіхів зібрали з третього куща? Зміни запитання, щоб у розв'язанні додалася ще одна дія.

6*. На першій груші росло 32 груші, а на другій — на 29 груш менше. На вербі — на 61 грушу менше, ніж на другій груші. Скільки груш росло на вербі?

 7. З кожної рівності на множення склади 2 рівності на ділення.

$2 \cdot 7$

$2 \cdot 4$

$2 \cdot 6$

$2 \cdot 2$

 8. Зібрали 3 кошики чорноплідної горобини по 2 кг і у відро — 4 кг. Скільки всього кілограмів чорноплідної горобини зібрали?

Таблиця ділення на 2

1. $14 - 7 + 4$	$23 + 8$	$13 - 6$	$2 \cdot 8 - 6$
$14 - 7 - 4$	$23 + 48$	$53 - 6$	$2 \cdot 8 + 6$

2. Запиши таблицю ділення на 2 в зошит.

$2 \cdot 2 = 4 \rightarrow 4 : 2 = 2$

$2 \cdot 6 = 12 \rightarrow 12 : 2 = 6$

$2 \cdot 3 = 6 \rightarrow 6 : 2 = 3$

$2 \cdot 7 = 14 \rightarrow 14 : 2 = 7$

$2 \cdot 4 = 8 \rightarrow 8 : 2 = 4$

$2 \cdot 8 = 16 \rightarrow 16 : 2 = 8$

$2 \cdot 5 = 10 \rightarrow 10 : 2 = 5$

$2 \cdot 9 = 18 \rightarrow 18 : 2 = 9$

3. Прочитай таблицю множення числа 2 і таблицю ділення на 2, які подано в іншій формі запису.

2 ·	2	3	4	5	6	7	8	9	
	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	
	4	6	8	10	12	14	16	18	: 2

4. Обчисли, користуючись таблицею ділення на 2.

$$16 : 2 + 8 \quad 14 : 2 + 4 \quad 18 : 2 + 28 \quad 12 : 2 + 64$$

5. Розв'яжи задачі, в обчисленнях скористайся таблицею.

Білка

Жолудевий дятел

Сойка

1) Білка заховала 12 горіхів порівну у двох дуплах. Скільки горіхів у кожному дуплі?

2) Жолудевий дятел заховав у стовбур дерева 16 жолудів по 2 в ряду. Скільки рядів із жолудями у стовбурі дерева?

3) Сойка сховала в землю на зиму 18 жолудів. Скільки разів могла літати за жолудями сойка, якби приносила їх у дзьобі по 2? ▲ На скільки більше разів літала сойка за жолудями, якщо ховала по одному?

6*. Довжина сторони многокутника 2 см, а його периметр 10 см. Який це многокутник?

7. Накресли відрізок завдовжки 12 см. Поділи його на 2 рівні частини. Яка довжина кожної частини?

8. Для підгодовування звірів у заповіднику заготовили 56 мішків буряків, картоплі — на 9 мішків менше, а качанів кукурудзи — стільки, скільки мішків буряків і картоплі разом. Скільки мішків качанів кукурудзи заготовили?

$$9. \quad 4 : 2 + 6 \quad 10 : 2 + 8 \quad 16 : 2 - 6 \quad 14 : 2 + 33$$

$$8 : 2 + 66 \quad 2 \cdot 9 - 12 \quad 12 : 2 + 34 \quad 2 \cdot 7 - 5$$

◆ 1. $2 \cdot 7 + 35$ $16 : 2 + 24$ $(6 + 8) : 2$ $(52 - 34) : 2$

2. Запам'ятай назви чисел при діленні.

3. Обчисли та назви кожне число в рівностях.

$18 : 2$

$2 \cdot 8$

$8 : 2$

$2 \cdot 6$

$14 : 2$

4. У заповіднику для зимової підгодівлі тварин облаштували 16 годівниць, по 2 на кожній галявині. На скількох галявинах облаштували годівниці?

5. Діти заготовили лісовим тваринам на зиму 18 березових і дубових віників. Скільки заготовили віників кожного виду, якщо їх було порівну?

6*. До числа 34 додали 2 однакових числа і дістали 52. Які числа додали?

7. Для підгодівлі диких тварин планували завезти 12 мішків зерна пшениці та стільки ж зерна ячменю. Уже завезли 14 мішків зерна. Скільки мішків зерна ще треба завезти?

8. $14 : 2 + 83$

$2 \cdot 9 - 4$

$10 : 2 + 10$

● $16 : 2 + 72$

$2 \cdot 6 - 12$

$18 : 2 + 71$

◆ 1. Знайди суму, добуток, частку та різницю кожної пари чисел.

$8 \div 2$

$2 \div 14$

$2 \div 16$

◆ 2. Обчисліть ланцюжки.

$2 \cdot 9$	$2 \cdot 7$	$2 \cdot 8$
$+ 24$	$- 9$	$- 14$
<u>$- 13$</u>	<u>$+ 23$</u>	<u>$\cdot 6$</u>

$14 : 2$	$10 : 2$	$18 : 2$
$+ 43$	$+ 15$	$- 7$
<u>$- 22$</u>	<u>$+ 45$</u>	<u>$\cdot 6$</u>

3. Для гри в сніжки 10 учнів об'єдналися порівну у 2 команди. Потім до кожної команди додалося ще по 3 учасники. Скільки стало учнів у кожній команді?

4. Склади задачі за малюнками.

Усього дітей — ?

5. $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$ $2 \cdot 5 + 24$ $\square$ $2 \cdot 6 + 22$ $14 : 2 + 63$ $\square$ $12 : 2 + 57$
 $18 : 2 + 16$ $\square$ $16 : 2 + 13$ $2 \cdot 8 - 9$ $\square$ $2 \cdot 4 + 3$

6*. Для побудови трьох трикутників використали 7 паличок. Дослідіть, як це зробити. Накресліть.

7*. До числа 48 додали два однакових числа й дістали 62. Які числа додали?

8. $16 : 2 - 4$ $2 \cdot 6 + 4$ $(45 - 31) : 2$ $2 \cdot (54 - 45)$

- 9. Щоб зробити льодову гірку, діти взяли 7 віде-
 ● рець і 5 лопат. Скільки було дітей, якщо кожне відерце з водою носили по двоє дітей, а кожною лопатою працювала одна дитина?

?

1. На льодовому майданчику тренувалося 4 пари фігуристів та окремо ще 7 фігуристів. Скільки всього фігуристів тренувалося на майданчику?

?

2. З гірки на лижах спускалося 14 дітей, порівну хлопчиків і дівчаток. Двоє хлопчиків та одна дівчинка зійшли з траси. Скільки дітей залишилося на трасі?

- 3*. Знайдіть периметр трикутника, у якого дві сторони по 3 см, а третя — на 2 см довша за них.

4. $12 : 2 + 24$ $16 : 2 - 8$ $18 : 2 + 61$ $10 : 2 + 95$
 $2 \cdot 7 - 8$ $2 \cdot 9 - 18$ $2 \cdot 5 + 45$ $14 : 2 - 7$

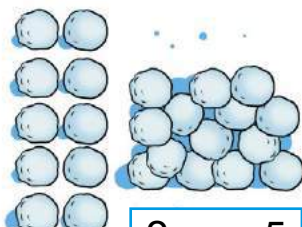
5. Склади задачі за малюнками і запитаннями: Скільки дітей ліпило кожную снігову бабу, якщо їх було порівну? Скільки всього сніжок?

?

?

12

5 пар

?, на 5
більше

6. $2 \cdot 6 + 78$ $2 \cdot 4 + 92$ $2 \cdot 7 + 86$ $2 \cdot 8 - 16$
 $12 : 2 + 13$ $18 : 2 + 91$ $12 : 2 - 6$ $12 - (2 \cdot 5)$

7. На ковзанку разом з батьками прийшло 6 дівчаток і стільки ж хлопчиків. Скільки пар ковзанів потрібно дітям?

Таблиця множення числа 3

1. Доведи, що $3 \cdot 6 = 18$. Що показує перший множник, другий?

2. Поясни, як склали таблицю множення числа 3. Як можна одержати наступний добуток з попереднього?

$$3 + 3$$

$$3 \cdot 2 = 6$$

$$\underline{3 + 3} + 3$$

$$3 \cdot 3 = 9$$

$$\underline{3 + 3 + 3} + 3$$

$$3 \cdot 4 = 12$$

$$\underline{3 + 3 + 3 + 3} + 3$$

$$3 \cdot 5 = 15$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$$

$$3 \cdot 6 = 18$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$$

$$3 \cdot 7 = 21$$

$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$$

$$3 \cdot 8 = 24$$

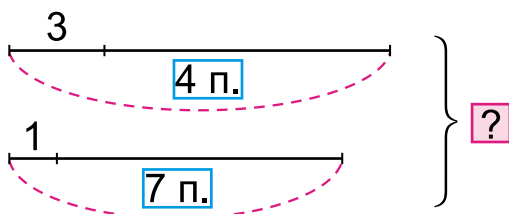
$$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$$

$$3 \cdot 9 = 27$$

3. Користуючись таблицею, обчисли вирази.

$$3 \cdot 8 + 28 \quad 3 \cdot 7 - 12 \quad 3 \cdot 9 + 63 \quad 3 \cdot 6 - 18$$

4. Чотири покупці купили по 3 кг крупів, а 7 покупців — по 1 кг. Скільки всього кілограмів крупів вони купили? **▲** Що зміниться в розв'язанні, якщо замінити слова *по 1 кг* словами *по 2 кг*?

5. У магазині на двох полицях було по 3 пакети вівсяних крупів від одного виробника та окремо ще 5 пакетів — від іншого виробника. Скільки всього пакетів вівсяних крупів було на полицях?

6. Накресли ламану з 4 ланок по 2 см і однієї завдовжки 3 см. Знайди загальну довжину цієї ламаної.

7*. Від 42 відняли 2 однакових числа і дістали 26. Які числа відняли?

8. $3 \cdot 9 - 13 \quad 3 \cdot 3 + 19 \quad 3 \cdot 6 : 2 \quad 2 \cdot 9 + 78$

9. Пшеничне борошно розфасували в 9 пакетів по 3 кг та ще у 24 кілограмових пакети. Скільки всього кілограмів борошна розфасували?

9 п. по 3 кг

24 п. по 1 кг

?

1. На 7 гілках горобини було по 3 кетяги ягід. Омелюхи поласували ягодами, і залишилося лише 3 кетяги. Скількома кетягами поласували омелюхи?

2. У годівничці клювали зерна горобці й синиці. Після того як полетіли всі синиці й 5 горобців, у годівничці залишилося 6 пташок. Скільки горобців було в годівничці спочатку?

3. Обчисліть та дізнайтеся, яка пташка виводить пташенят узимку.

$$3 \cdot 2 + 10$$

Ш

$$50 - 26 - 22$$

А

$$55 - (27 + 20)$$

Ш

$$8 \cdot 2 + 34$$

К

$$16 : 2 + 47$$

И

$$2 \cdot 6 - 9$$

Р

4. Знайди периметр п'ятикутної ділянки, кожна сторона якої дорівнює 3 м.

5*. На першому дереві сиділо на 8 пташок більше, ніж на другому. З першого дерева на друге перелетіло 6 пташок. На якому дереві пташок стало більше і на скільки?

6. До куща калини прилетіли снігурі та пуночки. Потім 3 снігурі та 2 пуночки перелетіли на горобину, і на калині залишилося 6 птахів. Скільки всього снігурів і пуночок прилетіло?

?

7. Знайди хибні рівності. Запиши їх правильно.

$37 - 6 + 7 = 38$ $3 \cdot 9 + 40 = 47$ $2 \cdot 8 - 9 = 9$
 $3 \cdot (24 - 17) = 18$ $3 \cdot 6 + 30 = 48$ $18 : 2 + 4 = 12$

1. $7 \begin{matrix} \nearrow 8 \\ \nwarrow 6 \end{matrix} 2 \cdot 9$

$14 \begin{matrix} \nearrow 12 \\ \nwarrow 18 \end{matrix} : 2 16$

$8 \begin{matrix} \nearrow 7 \\ \nwarrow 6 \end{matrix} 3 \cdot 9$

2. До дня Святого Миколая учні зібрали для дитячого будинку 8 пакунків, по 3 подарунки в кожному. У пакунках було 15 книжок, а решта — іграшки. Скільки іграшок було в пакунках?

3. До свята купили по 2 л яблучного, виноградного, персикового і сливового соку та 5 л солодкої води. Скільки всього літрів напоїв купили?

4. Обчисли добутки та склади по 2 рівності на ділення.

$3 \cdot 4$ $3 \cdot 9$ $3 \cdot 7$ $3 \cdot 8$ $3 \cdot 6$

5*. Накресліть два трикутники, щоб їх спільною частиною були: 1) точка; 2) відрізок.

6. $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$ $3 + 3 + 3 + 3$ $\square$ $3 \cdot 4$ $3 + 3 + 3 + 3 + 3$ $\square$ $3 \cdot 5$
 $3 + 3 + 3 + 3 + 3$ $\square$ $3 \cdot 2$ $3 + 3 + 3$ $\square$ $3 \cdot 7$
 $3 \cdot 5 - 3$ $\square$ $3 \cdot 4 + 3$ $3 \cdot 9 - 20$ $\square$ $3 \cdot 7 - 12$

7. Бабуся спекла пиріжки. За обідом 7 осіб з'їли по 2 пиріжки, і залишилося ще 10 пиріжків. Скільки пиріжків спекла бабуся?

8. Знайди значення виразу $3 \cdot (a + 4)$, якщо $a = 2, 3, 5$.

◆ 1. $(12 - 9) \cdot 4$ $3 \cdot (16 - 8)$ $3 \cdot 6 - 9$ $(8 + 6) : 2$

2. Купили 6 коробок, по 3 гірлянди в кожній. Кількома гірляндами прикрасили будинок, і залишилося 4 гірлянди. Скількома гірляндами прикрасили будинок?

3. Склади задачу про ялинкові іграшки за коротким записом і малюнком.

Виготовили	Розфарбували	Залишилося
По 3 іг. 4 форм	?	6 іг.

▲ Розглянь на малюнку, як виготовляють ялинкові прикраси. Дізнайся про це більше.

4. Обчисли. Випиши лише вирази зі значенням 24.

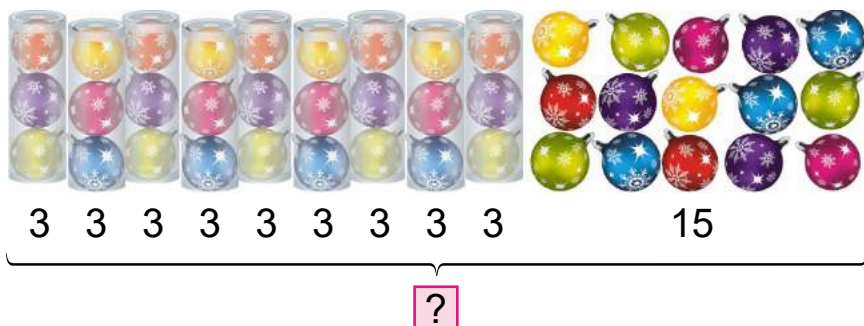
$3 \cdot 8 + 24$ $(30 - 27) \cdot 8$ $(52 - 49) \cdot 7$ $16 : 2 + 16$
 $3 \cdot 5 + 9$ $2 \cdot 8 + 8$ $18 : 2 + 15$ $3 \cdot 9 - 3$

5. Накресли відрізки $AB = 8$ см і $CD = 6$ см, щоб їх спільною частиною був відрізок завдовжки 4 см.

6*. Треба вирізати 10 червоних і 8 синіх ялинкових кульок. Уже вирізали 13 кульок. Яку найбільшу кількість синіх кульок залишилося вирізати?

7. За велику ялинкову кульку заплатили 9 купюр по 2 грн та ще 30 грн. Яка вартість цієї кульки?

■ 8. У 9 коробок запакували по 3 ялинкові іграшки. Залишилося запакувати ще 15 іграшок. Скільки всього ялинкових іграшок треба запакувати?

■ 9. $3 \cdot (26 - 17)$ $(30 - 27) \cdot 5$ $16 : 2 - 8$
 ● $2 \cdot (54 - 48)$ $(27 - 13) : 2$ $3 \cdot 6 - 17$

1. Математичний диктант.

- 1) Добуток чисел 3 і 5 зменш на 2.
- 2) Суму чисел 12 і 6 поділи на 2.
- 3) Різницю чисел 20 і 18 помнож на 8.
- 4) Частку чисел 12 і 2 збільш на 14.

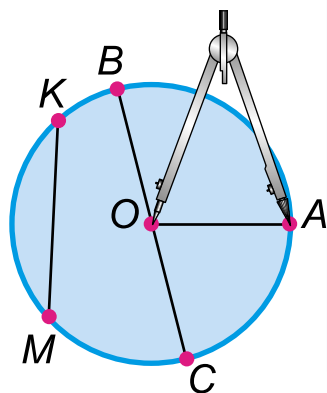
2. Прочитай пояснення про круг і коло.

На малюнку зображено круг із центром у точці O .

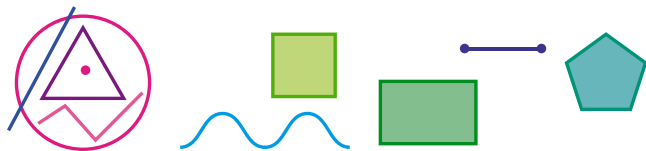
Лінію, яка є межею круга, називають *колом*.

Коло креслять за допомогою циркуля. Точка O , у якій розміщується голка циркуля, — *центр кола*. Відрізок OA — *радіус кола і круга*. Відрізок BC — *діаметр кола і круга*. Чи є діаметром відрізок KM ?

▲ Скільки радіусів у колі? Скільки діаметрів у крузі? Чи кожен два радіуси утворюють діаметр?

3. Які фігури лежать усередині кола, поза колом? Скільки точок перетину має пряма з колом? Чи може пряма лежати всередині кола?

4. Розв'яжи та порівняй задачі.

1) Учень обчислив 4 стовпчики виразів, по 3 вирази в кожному. Скільки всього виразів він обчислив?

2) З першого стовпчика учень обчислив 4 вирази, а з другого — 3. Скільки всього виразів обчислив учень?

5. Було 18 аркушів синього паперу та 5 аркушів жовтого. Докупили ще 20 аркушів зеленого та червоного паперу. Які запитання можна поставити до цих виразів?

$18 - 5$ $18 + 20$ $20 - 5$ $20 - 18$ $18 + 5 + 20$

6*. В Олі було на 3 зошити більше, ніж в Олеся. Оля віддала Олеся 2 зошити. У кого стало більше зошитів і на скільки?

7. За два зошити заплатили 8 грн, а за лінійку — на 8 грн більше, ніж за один зошит. Яка ціна лінійки?

8. $3 \cdot 8 - 6$

$18 : 2 + 24$

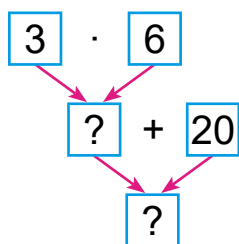
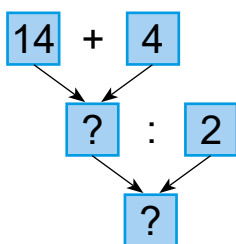
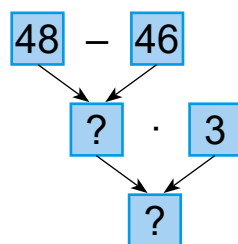
$(11 - 8) \cdot 3$

$33 - 3 \cdot 9$

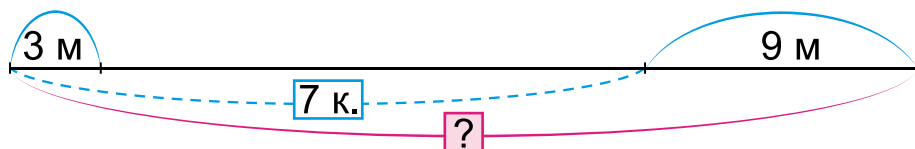
$9 - 12 : 2$

$6 : 3 + 9$

1. За схемами складіть та обчисліть вирази.

2. Щоб пошити костюм треба 3 м тканини. Пошили 7 таких костюмів, і залишилося ще 9 м тканини. Скільки метрів тканини було спочатку? ▲ Заміни число 7 на 6. Чи зміниться план розв'язування?

3. Склади задачу про масу ниток за поданим розв'язанням.

1) $3 \cdot 2 = 6$ (кг)

2) $6 - 2 = 4$ (кг)

3 кг

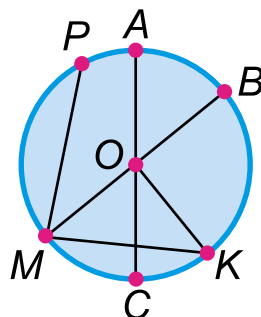
3 кг

2 кг

4. У швейному цеху працювало 12 жінок і чоловіків. Коли дві жінки вийшли, у цеху залишилося порівну жінок і чоловіків. Скільки чоловіків працювало у швейному цеху? Поясни розв'язання.

1) $12 - 2 = 10$ (ос.) 2) $10 : 2 = 5$ (ч.)

5. За малюнком назви радіуси, діаметри. Чому MK не є діаметром? Чому MP не є діаметром?

6. Від довгої стрічки відрізали 6 частин по 3 дм. Залишилося 7 дм стрічки. Яка була довжина стрічки спочатку?

7. $\begin{cases} > \\ \leq \\ = \end{cases}$ 2 дм 3 см $\square$ 1 м
70 дм $\square$ 7 м

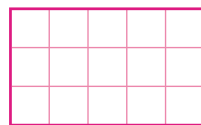
4 дм $\square$ 35 см
95 к. $\square$ 2 грн

Таблиця ділення на 3

1. $3 \cdot 6$	$12 - 8$	$24 - 8$	$32 - 29$	$40 - 37$
$+ 24$	$: 2$	$+ 2$	$\cdot 8$	$\cdot 6$
$\underline{- 7}$	$\underline{+ 21}$	$\underline{\quad : 2}$	$\underline{- 24}$	$\underline{\quad : 2}$

2. Як склали рівності за малюнком?

$$3 \cdot 5 = 15 \quad 15 : 3 = 5 \quad 15 : 5 = 3$$

3. Прочитай таблицю множення числа 3. Досліди, як склали таблицю ділення на 3.

3 ·	2	3	4	5	6	7	8	9	
	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	
	6	9	12	15	18	21	24	27	: 3

4. Обчисли, користуючись таблицею ділення на 3.

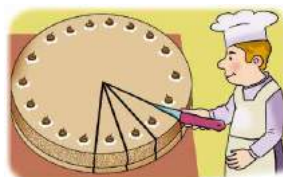
$$12 : 3 + 4 \quad 27 : 3 - 6 \quad 24 : 3 + 24 \quad 21 : 3$$

$$12 : 3 - 4 \quad 27 : 3 + 16 \quad 18 : 3 - 0 \quad 15 : 3$$

5. Кухар ресторану зліпив на замовлення 30 вареників. Троє відвідувачів з'їли три однакові порції вареників. Залишилося 12 вареників. Скільки вареників з'їв кожен з трьох відвідувачів ресторану?

6. Склади задачу за малюнком і коротким записом.

Було	Замовили	Кількість людей	Залишилося
18 шм.	по 3 шм.	?	12 шм.

7. Накресли ламану завдовжки 12 см з ланками по 3 см.

8*. Якими п'ятьма монетами можна набрати 80 к.?

$$\begin{array}{lll} 18 : 3 + 6 & (42 - 18) : 3 & 12 : 3 + 56 \\ 18 : 3 - 6 & (15 + 12) : 3 & 15 : 3 + 95 \end{array}$$

10. Було 15 фруктів різного виду. Узяли по 3 фрукти кожного виду, зробили з них фреш, і залишилося 9 фруктів. Зі скількох видів фруктів зробили фреш?

1. Загадки.

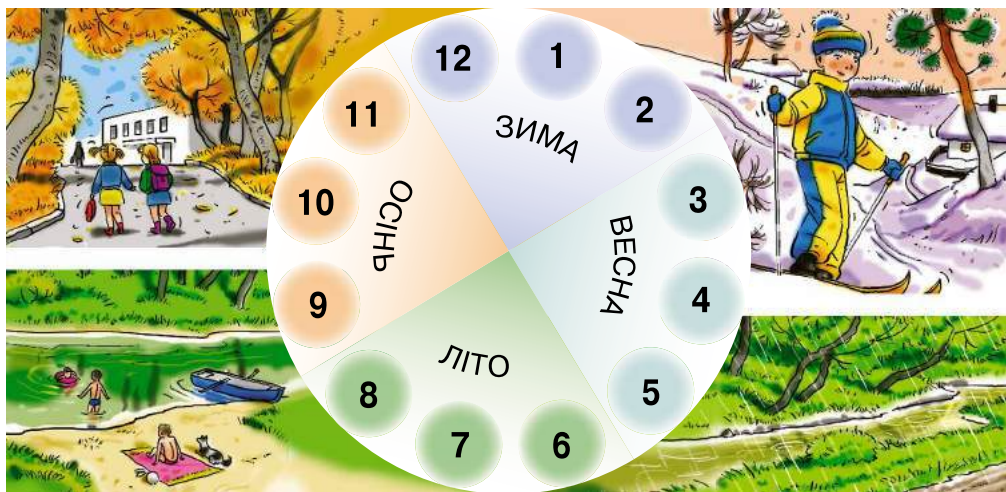
- 1) Рoste дуб, у нього 12 гілок, на кожній гілці по 4 гнізда, у кожному гнізді 7 пташенят. Що це таке?
2) Не їсть і не п'є, а ходить і б'є.

2. Назви дні тижня. Зі скількох частин складається доба? Скільки годин у добі?

3. Прочитай пояснення. Виконай завдання.

Рік — основна одиниця вимірювання часу, пов'язана з рухом Землі навколо Сонця. Рік поділяють на **12 місяців**. Є 4 пори року: *зима, весна, літо й осінь*. Назви всі місяці. Дізнайся за календарем, скільки днів у кожному місяці.

4*. Сестра на 3 роки старша за брата. Братові 5 років тому було 3 роки. Скільки років сестрі тепер?

5. 4 роки тому хлопчикові було двічі по 3 роки. Скільки років йому тепер?

6. Периметр трикутника з однаковою довжиною сторін дорівнює 15 см. Накресли відрізок, на 4 см довший за сторону трикутника.

■ 7. За круговими виразами відгадай слово.

↻ $18 : 3 + 15$	М	$15 : 3 + 7$	Ц
$3 \cdot 9 - 3$	С	$24 : 3 + 7$	Я
$21 : 3 - 4$	І	$12 : 3 + 14$	Ъ

18

■ 8. Коли батькові було 30 років, Іванку було 6 років.
● Тепер Іванкові 11 років. Скільки років батькові?

:3

1. Знайди значення виразів, якщо $a = 3$.

$a \cdot 6$ $31 - a$ $21 : a$ $18 : a$

2. Назви частини доби. Пригадай, скільки годин у добі, скільки хвилин у годині.

1 доба = 24 год

1 год = 60 хв

1 хв = 60 с

:2

Час визначають за годинником.

За добу *годинна стрілка* робить два повних оберти. *Хвилинна стрілка* робить повний оберт за 1 год, а *секундна* — за 1 хв.

:8

Розглянь малюнок і скажи, скільки годин і хвилин показує годинник уночі та вдень.

-9

3. Урок триває 40 хв, а перерва — 10 хв. Скільки часу тривають разом урок і перерва? На скільки 50 хв менше від 1 год?

4. Радіус кола 3 см. Знайди його діаметр.

■ 5. Запишіть: 1) котру годину показує кожен годинник у першу і другу половину доби; 2) котру годину покаже кожен годинник за 10 хв.

=?

6. Діти йшли до гірки 20 хв, з гірки каталися 40 хв, а додому поверталися на 30 хв швидше, ніж усього каталися з гірки та йшли до неї. Скільки хвилин діти поверталися додому?

7*. Від початку доби минуло 36 год. Котра тепер година?

8. $(35 - 8) : 3$ $(52 - 49) \cdot 7$ $(9 + 9) : 3$
 $3 \cdot (44 - 36)$ $(61 - 58) \cdot 6$ $(24 - 9) : 3$

9. Добери числа та розв'яжи задачу.

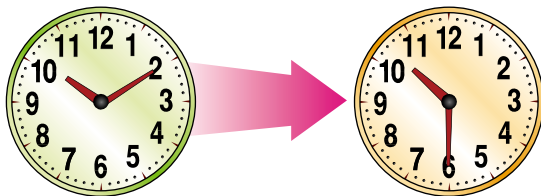
На лижах каталося дітей, а на санчатах — на дітей більше. Скільки всього дітей каталося на лижах і санчатах?

10. $(46 - 37) : 3$ $3 \cdot (31 - 24)$ $18 : (61 - 59)$
 $24 : 3 : 2$ $(45 - 30) : 3$ $18 : 3 : 2$

1. Віднови рівності.

$3 \cdot 4 + 3 = 3 \cdot \square$ $3 \cdot 6 - 3 = 3 \cdot \square$ $3 \cdot 5 + 3 + 3 = 3 \cdot \square$

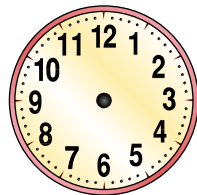
2. Скільки часу тривала велика перерва?

3. Діти читали 30 хв. О котрій годині вони почали читати, якщо закінчили читати о 14 год 20 хв?

4. Дітям до школи йти 30 хв. О котрій годині вони мають вийти з дому, якщо уроки розпочинаються о 8 год 30 хв? Вказівка: скористайся циферблатом.

5. $(25 - 7) : 3$ $(20 - 2) : 2$ $2 \cdot 8 + 54$ $(30 - 3) : 3$

6*. Накресли квадрат, у якого периметр на 6 см більший за сторону.

7. $3 \cdot 7 + 29$ $15 : 3 + 55$ $(12 - 9) \cdot 9$ $18 : 3 + 24$

8. Дівчинка лягла спати о 21 год, а прокинулася о 7 год ранку. Скільки годин вона спала?

1. З яких двох одноцифрових чисел складаються числа 12, 15, 18, 16?

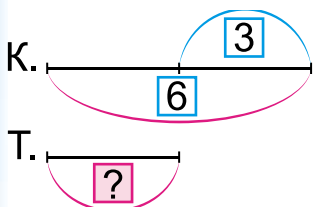
2. Порівняй задачі.

1) У цирковій виставі брало участь 3 клоуни, а акробатів — на 8 більше. Скільки акробатів брало участь у цирковій виставі?

2) У цирковій виставі брало участь 3 клоуни, це на 8 менше, ніж акробатів. Скільки акробатів брало участь у цирковій виставі?

3. Склади і розв'яжи задачу за схемою та коротким записом.

Коней — 6, це на 3 більше
Тигрів — ?

4. $2 \text{ м } 7 \text{ дм} + 2 \text{ дм}$
 $8 \text{ дм } 7 \text{ см} - 4 \text{ дм}$

$16 \text{ дм} : 2$
 $12 \text{ дм} : 3$

$2 \text{ см} \cdot 9$
 $3 \text{ дм} \cdot 5$

5*. Накресли прямокутник зі сторонами 2 см і 3 см. Поділи його відрізками на квадрати зі стороною 1 см. Скільки їх вийшло? Склади рівність на множення.

6. У жонглера було 6 факелів, це на 2 менше, ніж м'ячів. Скільки м'ячів було в жонглера?

7. У цирк пішло 16 учнів класу, це на 7 більше, ніж у театр ляльок. Скільки учнів пішло в театр ляльок?

8. $7\text{ м } 6\text{ дм} - 4\text{ дм}$ $1\text{ дм } 8\text{ см} - 5\text{ см}$ $14\text{ см} : 2$

Таблиця множення числа 4

1. Прочитай вираз $4 \cdot 5$. Що показує множник 4, множник 5? Доведи, що $4 \cdot 5 = 20$.

2. Поясни, як склали таблицю множення числа 4.

$4 + 4$	$4 \cdot 2 = 8$
$\underline{4 + 4} + 4$	$4 \cdot 3 = 12$
$\underline{4 + 4 + 4} + 4$	$4 \cdot 4 = 16$
$\underline{4 + 4 + 4 + 4} + 4$	$4 \cdot 5 = 20$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$	$4 \cdot 6 = 24$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$	$4 \cdot 7 = 28$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$	$4 \cdot 8 = 32$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$	$4 \cdot 9 = 36$

3. $4 \cdot 3 + 68$ $4 \cdot (32 - 24)$ $(23 - 19) \cdot 5$ $(12 - 8) \cdot 7$

4. На гастролях музичний гурт мав дати по 4 концерти у трьох великих містах. Скільки концертів ще залишилося дати, якщо вже пройшло 8 концертів?

5. У розважальному центрі під час зимових канікул перших 3 дні відбувалося по 4 вистави, а наступних 5 днів — по одній виставі. Скільки всього вистав відбулося в центрі протягом зимових канікул?

6*. Знайди на малюнку 6 прямокутників. Скількома паличками можна побудувати таку фігуру?

7. Коли всі глядачі сіли на свої місця, у залі залишилося 23 вільних місця. Скільки глядачів було в залі, якщо там усього 98 місць? **▲** Зміни запитання, щоб у розв'язанні додалася ще одна дія.

8. На різдвяній виставці було по 4 малюнки з п'яти початкових класів і 19 малюнків зі старших класів. Скільки всього малюнків було на виставці?

9. $24 : 3 - 5$

$12 : 3 + 0$

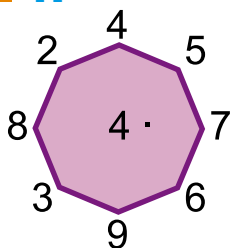
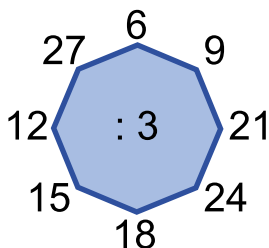
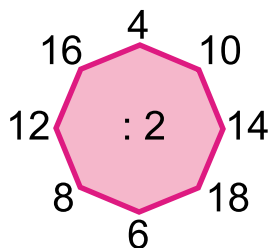
$14 : 2 + 14$

$21 : 3 + 5$

$3 \cdot 6 - 4$

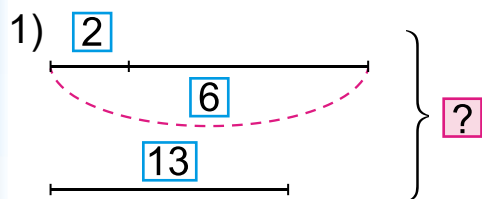
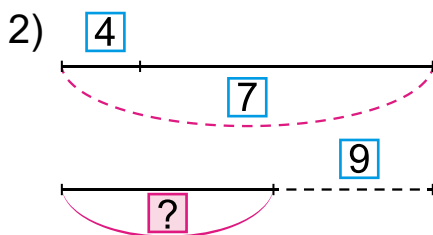
$4 \cdot 2 + 16$

1.

2. Кур'єр доставив адресату 9 малих посилок по 4 кг і великі посилки, маса яких на 15 кг більша за масу малих. Яка маса великих посилок?

3. Склади та розв'яжи задачі за схемами.

4. Знайди значення виразу $4 \cdot a + 16$, якщо $a = 7, 4, 6$.

5*. Побудуй прямокутник зі сторонами 4 см і 6 см. Поділи його на найменше число квадратів та обчисли периметр такого квадрата.

6. Для доставки посилок у бак авто залили 20 л пального. Двигун цього авто за годину роботи витрачає 4 л пального. Скільки літрів пального залишиться після 3 год роботи двигуна? **▲** Скільки ще годин може працювати двигун на цьому пальному?

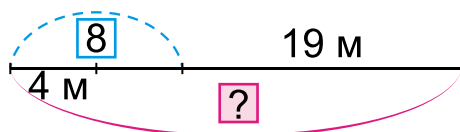
7. $4 \cdot (63 - 54)$ $(83 - 79) \cdot 6$ $4 \cdot 4 : 2$
 $(31 - 27) \cdot 7$ $4 \cdot (31 - 23)$ $4 \cdot 5 - 9$

1. $4 \cdot 8$	$9 : 3$	$4 \cdot 6$	$3 \cdot 8$	$2 \cdot 9$
$- 20$	$+ 8$	$: 3$	$: 4$	$: 3$
$\underline{: 3}$	$\underline{+ 19}$	$\underline{+ 52}$	$\underline{- 6}$	$\underline{: 2}$

2. Знайди периметр чотирикутника, у якого три сторони по 4 см, а четверта — 6 см.

▲ Запиши розв'язання по-різному.

3. В ательє пошили 8 фіранок, використавши на кожну 4 м тканини. Залишилося 19 м тканини. Скільки метрів тканини було спочатку? **▲** Зміни запитання, щоб задача розв'язувалася виразом: $4 \cdot 8 - 19$.

4. У 6 коробок спакували по 4 комплекти спальної білизни. Скільки залишилося таких комплектів, якщо спочатку їх було 4 дес.? Склади подібну задачу про піжами.

5. $4 \cdot 9 - 6$ $2 \cdot 9 - 6$ $24 : 3 + 10$ $18 : 3 - 0$

6*. У двох коробках було по 30 катушок. З першої коробки взяли кілька катушок, а з другої — стільки, скільки залишилося в першій. Скільки тепер катушок у коробках?

30 к. 30 к.

7. Від мережива відрізали 8 частин по 4 дм. Залишилося 18 дм. Якої довжини було мереживо спочатку?

8. $4 \cdot 6 - 6$ $(42 - 38) \cdot 7$ $27 : 3 + 11$
 $3 \cdot 8 + 46$ $4 \cdot 9 - 27$ $4 \cdot (40 - 35)$

Таблиця ділення на 4

1. Обчисли вираз $4 \cdot 8$. Склади рівність на ділення.

2. Прочитай таблицю множення числа 4 і поясни, як склали таблицю ділення на 4.

4 ·	2	3	4	5	6	7	8	9
	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕
	8	12	16	20	24	28	32	36

3. Користуючись таблицею, обчисли вирази.

$12 : 4 + 7$ $28 : 4 - 7$ $36 : 4 + 9$ $24 : 4 - 1$

4. Склади і розв'яжи задачі про сирники й пампушки. Порівняй задачі та їх розв'язання.

1 порція	Кількість порцій	Усього
1) 	?	20 с.
2) 	4	20 пам.

5. У пекарні за 4 дні використали 32 кг житнього борошна. Пшеничного борошна щодня витрачали на 27 кг більше, ніж житнього. Скільки кілограмів пшеничного борошна витрачали щодня?

6*. Накресли трикутник. Проведи в ньому 2 відрізки так, щоб утворилося 6 трикутників і чотирикутник. Познач їх точками.

7. $3 \cdot 2 < 4 \cdot \square$ $28 : 4 > \square : 4$ $2 \cdot 6 = 4 \cdot \square$

8. Було 12 пакетів гречаного борошна. Привезли ще 32 кг такого борошна й розфасували його в пакети по 4 кг. Скільки всього вийшло пакетів з борошном?

9. $24 : 4 + 54$ $28 : (13 - 9)$ $(48 - 16) : 4$ $36 : 4$
 $16 : 4 + 6$ $12 : 4 \cdot 6$ $8 : 4 \cdot 9$ $24 : 3$

1. Знайди суму, різницю, добуток і частку чисел 8 і 4.

2. Провідник пасажирського потяга посадив 24 дитини і 8 дорослих у вагон-купе. В одному купе 4 пасажирів. Скільки купе зайняли діти й дорослі?

3. У польоті пасажирів авіалайнера замовили 4 види соку у 8 склянках та ще 4 склянки кави. На скільки більше замовили склянок соку, ніж кави?

4. Склади задачу за малюнком і розв'язанням.

20 грн

10 грн

1) $20 : 4 = 5$ (грн)
 2) $10 - 5 = \square$ (грн)

5. $28 : 4 + 23$ $28 - 4 + 23$ $32 : 4 + 32$
 $60 - (21 + 27)$ $36 : 4 : 3$ $16 : (32 - 28)$

6. Накресли відрізок, на 3 см довший за сторону квадрата з периметром 24 см.

7. До рейсового автобуса на чотирьох зупинках зайшло 32 пасажери, порівну на кожній. На п'ятій зупинці зайшло 6 пасажирів. На скільки менше пасажирів зайшло на п'ятій зупинці, ніж на кожній із чотирьох попередніх?

8. $18 : 2 : 3$ $32 : 4 - 8$ $4 \cdot (53 - 47)$ $(38 - 10) : 4$

1. Числа 8, 10, 12, 14, 16, 18 поділи на 2. Досліди, які із цих чисел діляться на 4, а які — ні.

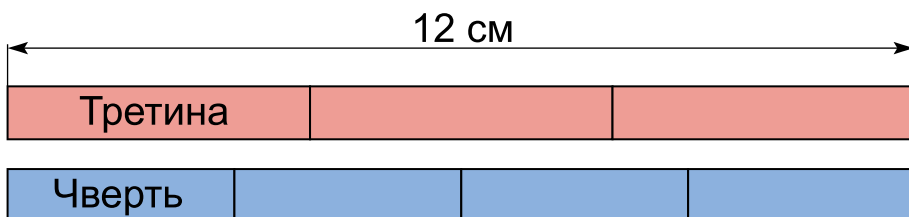
2. Розглянь, як смужку поділили на 2 рівні частини — половини. Виконай завдання.

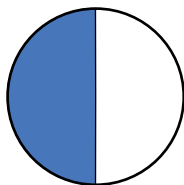
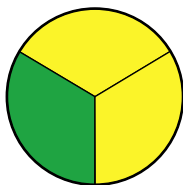
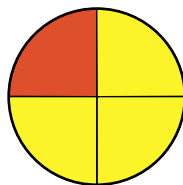
Половина — це одна з двох рівних частин цілого.

Склади прямокутний аркуш паперу навпіл. Покажи половину аркуша.

3. На малюнку дві смужки, завдовжки 12 см кожна. Подумай, як одержали третину й чверть смужки.

4. Назви колір половини круга, третини, чверті.

5. Знайди половину, третину і чверть числа 12.

6. До свята Масляної спекли млинці. На 5 тарілок поклали по 4 гречаних млинці, а на блюдо — 15 пшеничних. Скільки всього млинців спекли? ▲ Зміни запитання, щоб розв'язанням був вираз $4 \cdot 5 - 15$.

7*. Як розміняти 20 грн такою кількістю купюр: 3? 4? 6?

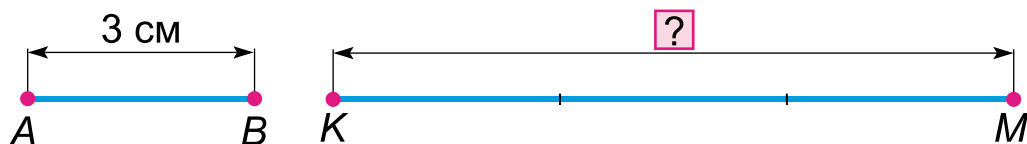
8. Обчисли вирази. Запиши лише ті, у яких дільник 4.
 $32 - 4 + 12$ $12 : 4 + 35$ $14 : 2 - 4$ $(48 - 36) : 4$

9. На святі Масляної зварили 16 вареників із си-
 ром, а потім — ще 12. Усі вареники розклали на тарілки, по 4 на кожну. Скільки використали тарілок?

Збільшення та зменшення числа в кілька разів

1. Збільш та зменш на 3 числа 16, 18, 29, 32.

2. Розглянь малюнок і прочитай записи.

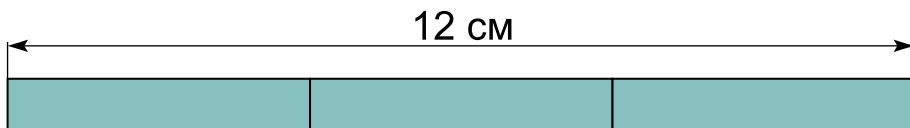
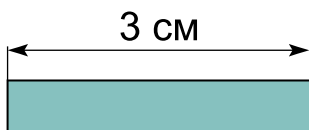
Відрізок KM у 3 рази довший за відрізок AB . Яка довжина відрізка KM ?

$$3 \cdot 3 = 9 \text{ (см)}$$

Відповідь: 9 см.

**Щоб збільшити число в 3 рази,
треба його помножити на 3.**

3. Друга смужка в 3 рази коротша за першу. Яка довжина другої смужки?

$$12 : 3 = 4 \text{ (см)}$$

Відповідь: 4 см.

**Щоб зменшити число в 3 рази,
треба його поділити на 3.**

4. 1) Намалюй у першому рядку 4 кружечки, а в другому — у 5 разів більше.

2) Обведи в першому рядку 6 клітинок, а в другому — у 2 рази менше.

5. Діти прочитали 4 прислів'я, а загадок — у 3 рази більше. Скільки загадок прочитали діти?

6. $4 \cdot 5 - 8$	Р	$27 : 3 + 7$	Н
$18 : 2 - 6$	Д	$3 \cdot 7 + 6$	И
$12 : 4 + 15$	О	$16 : 4 - 0$	А

7. У класній бібліотеці 4 книжки літературних казок, а народних казок — у 2 рази більше. Скільки книжок народних казок у бібліотеці?

8. $4 \cdot (26 - 18)$ $(44 - 36) : 4$ $3 \cdot 8 : 4$ $4 \cdot 3 : 2$

1. Збільш число 4 у 5,
6, 8, 9 разів.

Зменш числа 16, 12,
28, 36 у 4 рази.

2. Для лепбука «Морські тварини» діти вибрали 4
світлин китів, а світлин інших тварин — у 6 разів
більше. Скільки всього світлин з морськими тварина-
ми вибрали діти? Зміни запитання так, щоб у
розв'язанні останньою була дія віднімання.

3. У природничому музеї на екскурсії було 28 друго-
класників, а першокласників — у 4 рази менше.
Скільки всього учнів було на екскурсії?

4. Знайди значення виразів, якщо $a = 24$.

$a : 4$

$a - 4$

$a : 3 + 22$

$a + (a - 8)$

5. Обчисли периметр квадратної ділянки зі стороною 3 м.

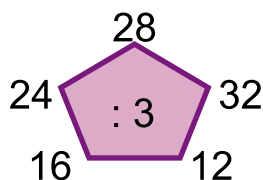
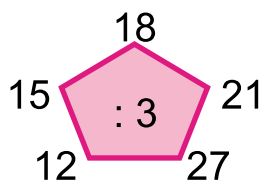
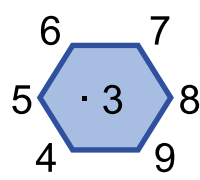
6*. Скільки всього є способів розмістити в ряд фігу-
ри: ?

7. $(26 - 8) : 3$ $(18 + 14) : 4$ $(32 - 5) : 3$ $18 : 2 + 8$

8. У дельфінарії було 4 дорослих, а дітей — у 3
рази більше. Скільки всього дорослих і дітей було
в дельфінарії?

Таблиця множення числа 5

1.

2. Доведи, що $5 \cdot 6 = 30$.

3. Поясни, як склали таблицю множення числа 5. Як можна одержати наступний добуток з попереднього? Продовж складати таблицю.

$$5 + 5$$

$$5 \cdot 2 = 10$$

$$\underline{5 + 5} + 5$$

$$5 \cdot 3 = 15$$

$$\underline{5 + 5 + 5} + 5$$

$$5 \cdot 4 = 20$$

$$5 + 5 + 5 + 5 + 5$$

$$5 \cdot 5 = 25$$

4. Обчисли за таблицею.

$$5 \cdot 3 + 12$$

$$5 \cdot 7 - 23$$

$$5 \cdot 9 + 50$$

$$5 \cdot 8 - 14$$

5. За схемою і малюнком склади задачу із запитанням: *Скільки всього гвоздик?*

$$\square \cdot \square + \square$$

6. Квіткарка склала для продажу 7 букетів по 5 червоних гвоздик, а для букетів з білих узяла на 25 гвоздик більше. Зі скількох білих гвоздик вона склала букети?

7*. Обчисли периметр трикутника, одна сторона якого 3 см, друга — у 2 рази довша, а третя — на 2 см коротша від другої.

8. 3 теплиці до магазину привезли 25 кг огірків, а свіжого кропу — у 5 разів менше. Скільки кілограмів кропу привезли з теплиці?

$$5 \cdot 6 - 9$$

$$5 \cdot 9 + 36$$

$$5 \cdot 8 - 19$$

$$5 \cdot 4 - 3$$

$$5 \cdot (12 - 3)$$

$$(24 - 19) \cdot 7$$

$$5 \cdot (11 - 5)$$

$$5 \cdot 3 - 4$$

1. У вагоні метро їхало 5 жінок, а чоловіків — у 7 разів більше. Скільки всього пасажирів їхало у вагоні метро? ▲ Заміни слова *в 7 разів більше* словами *на 7 більше*. Чим відрізнятимуться задачі?

2. За короткими записами склади задачі про пересування пасажирів у громадському транспорті. ▲ Чому в розв'язаннях перші дії різні?

I. — 15 п.	}	?	I. — 15 п.	}	?
II — ?, у 5 разів менше			II — ?, на 5 п. менше		

3. $5 \cdot 3 + 65$ $(90 - 85) \cdot 9$ $(36 - 22) : 2$ $10 : 2 \cdot 8$

4. Знайди добуток, суму й різницю чисел 5 і 2.

5*. Побудуй прямокутник завширшки 2 см, який можна поділити на 5 квадратів.

■ 6. На стоянці було 15 міських автобусів, а міжміських — у 3 рази менше. Скільки всього автобусів було на стоянці?

■ 7. $5 \cdot 7 - 19$ $(40 - 35) \cdot 6$ $(24 - 19) \cdot 4$ $20 : 4 \cdot 9$

◆ 1. Зменш числа 8, 12, 16, 20: у 4 рази; на 4.
Збільш числа 3, 5, 6, 8 у 4 рази; на 4.

2. У яких виразах виконаєш дії не по порядку? Чому? Який висновок можеш зробити?

$2 \cdot (5 + 4)$ $75 - (13 - 6)$ $5 \cdot (2 + 7)$ $16 : 2 - 4$

3. Прочитай і перевір правильність обчислень.

1) У виразах з дужками першою виконують дію над числами, записаними в дужках.

$$36 - (25 + 4) = 36 - 29 = 7$$

- 2) Якщо у виразі без дужок є тільки додавання і віднімання або тільки множення і ділення, їх виконують у тому порядку, у якому вони записані.

$$40 - 12 + 8 = 36 \quad 12 : 3 \cdot 8 = 32$$

- 3) Якщо у виразі немає дужок, то спочатку виконують по порядку множення і ділення, а потім — додавання і віднімання.

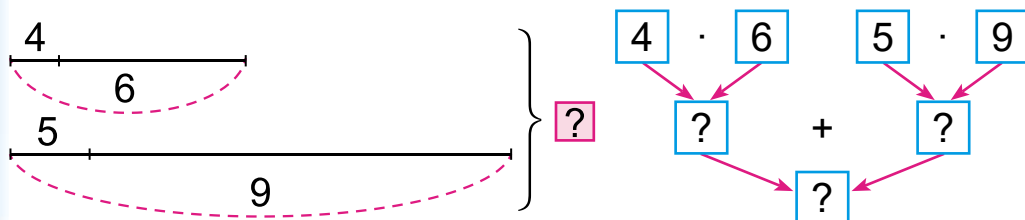
$$24 - 8 : 4 = 24 - 2 = 22 \quad 4 \cdot 3 + 2 \cdot 6 = 12 + 12 = 24$$

4. $28 - 8 : 2$ $24 : 3 : 2$ $(50 - 12) + (43 - 3)$
 $26 + 4 \cdot 3$ $2 \cdot 9 : 3$ $(33 + 8) - (60 - 25)$

5. Біля входу в зоопарк контролер перевіряв у групи відвідувачів квитки. У групі було 5 дорослих, а дітей — у 7 разів більше. Скільки відвідувачів було в цій групі? ▲ Зміни запитання так, щоб задача розв'язувалася виразом $5 \cdot 7 - 5$.

6. На пункті пропуску 6 працівників митниці оглянули за зміну по 4 машини, а 9 інших працівників — по 5 машин. Скільки всього машин оглянули працівники митниці за зміну?

7*. Накресли два відрізки: довжина першого становить 6 см, що у 2 рази більше за довжину другого.

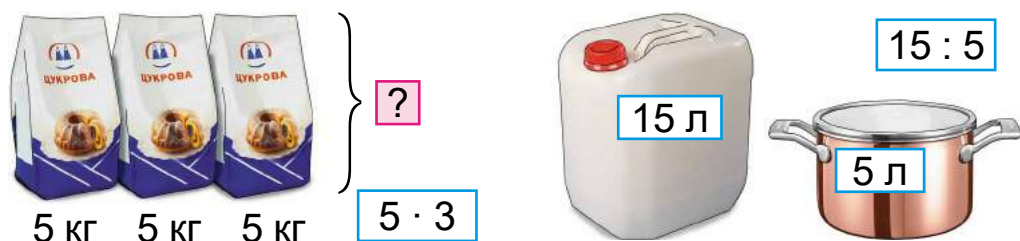
■ 8. Перше число 4, друге — у 5 разів більше, а третє — на 9 більше за друге. Знайди третє число.
 ▲ На які ще запитання можна знайти відповідь за умовою задачі?

■ 9. $5 \cdot 9 + 55$ $(100 - 95) \cdot 8$ $15 : 3 + 3$ $8 + 4 \cdot 7$
 ● ↻ $40 - 5 \cdot 5$ $4 \cdot (36 - 33)$ $12 - 14 : 2$ $36 : 4 - 5$

Таблиця ділення на 5

◆ 1. $5 \cdot 8$ $5 \cdot 3$ $28 : 4$ $27 : 3$ $34 - 29$
 $- 16$ $+ 13$ $\cdot 3$ $: 3$ $\cdot 7$
 $\underline{: 3}$ $\underline{: 4}$ $\underline{- 9}$ $\underline{\cdot 8}$ $\underline{- 28}$

■ 2. За малюнками й виразами складіть задачі.

3. Поясни, як склали таблицю ділення на 5.

5 ·	2	3	4	5	6	7	8	9
	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕
	10	15	20	25	30	35	40	45
	: 5							

4. $25 : 5 + 7$ $(17 + 28) : 5$ $20 : 5 + 15$ $(20 + 15) : 5$

5. 1) Розфасували 10 кг борошна порівну в 5 пакетів. Скільки кілограмів борошна в одному пакеті?
 2) Було 45 кг печива в ящиках по 5 кг. Скільки було ящиків з печивом?

▲ Якою дією розв'язується кожна задача? Що треба змінити, щоб задачі розв'язувалися дією множення?

6*. Одна сторона прямокутника 6 см, а друга — у 2 рази коротша. Досліді, чи можна цей прямокутник розділити на два квадрати. Накресли.

7. Було 45 кг вермішелі в пакетах по 5 кг. Скільки пакетів вермішелі було?

8. $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$ $45 : 5$ $\square$ $36 : 4$ $5 \cdot 6$ $\square$ $4 \cdot 6$ $40 : 5$ $\square$ $27 : 3$
 $32 : 4$ $\square$ $24 : 3$ $4 \cdot 8$ $\square$ $5 \cdot 6$ $35 : 5$ $\square$ $24 : 3$

1.	Число	12	15	18	24
	Знайти	половину	третину	третину	чверть

2. $25 + 15 : 3$ $48 - 16 : 4$ $40 : 5 \cdot 2$
 $(25 + 15) : 3$ $(48 - 16) : 4$ $40 : 5 \cdot 2$

3. Щоб урятувати рибу від задухи під кригою, на озері прорубали 3 ряди по 5 ополонків та ще 4 більші ополонки. Скільки всього ополонків прорубали?

4. На ставку зимувало 10 лебедів. Потім прилетіло ще 35 лебедів. Ударив сильний мороз, і вода замерзла. Аби врятувати птахів, 5 рибалок забрали їх додому, порівну кожний. Скількох лебедів узяв кожний рибалка? **▲** Зміни запитання, щоб у розв'язанні змінилась остання дія.

5. $\square : 5 = 8$ $\square : 4 = 9$ $\square - 4 = 9$ $\square + 4 = 9$

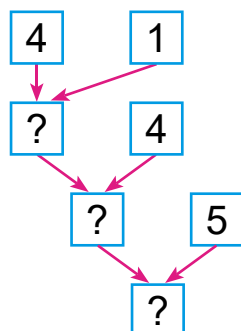
6*. Периметр п'ятикутника з рівними сторонами становить 45 см. Накресли відрізок, на 2 см коротший від сторони п'ятикутника.

7. На зимовій риболовлі 9 рибалок упіймали по 5 краснопірок, а ще троє — по 4. Скільки всього краснопірок упіймали рибалки?

8. $35 : 5 + 8$ $62 - 5 \cdot 7$ $45 : 5 - 5$ $43 - 27 : 3$

1. $5 \cdot 8$ $5 \cdot 2$ $27 : 3$ $32 : 4$ $57 - 22$
 $- 16$ $+ 6$ $: 3$ $: 2$ $: 5$
 $\underline{\quad}$ $\underline{\quad}$ $\underline{\quad}$ $\underline{\quad}$ $\underline{\quad}$
 $: 3$ $: 4$ $\cdot 5$ $\cdot 5$ $+ 8$

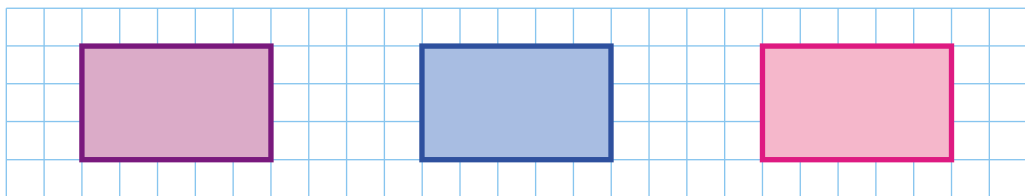
2. На приготування обіду в шкільній їдальні витратили 4 кг цибулі, моркви — на 1 кг більше, а картоплі — у 5 разів більше, ніж цибулі й моркви разом. Скільки кілограмів картоплі витратили? **▲** Що зміниться в розв'язанні, якщо замінити слова *у 5 разів* словами *на 5 кг*?

3. Для компоту взяли 5 кг сухофруктів, 25 л води, а цукру — у 5 разів менше, ніж сухофруктів і води разом. Скільки кілограмів цукру взяли для компоту? **▲** Зміни запитання, щоб у розв'язанні додалася ще одна дія: 1) додавання; 2) віднімання.

4. $25 : 5 + 3$ $54 - 45 : 5$ $(18 + 14) : 4$ $20 : 5 \cdot 4$

5*. Від чотирикутника відрізали трикутник. Які фігури могли утворитися?

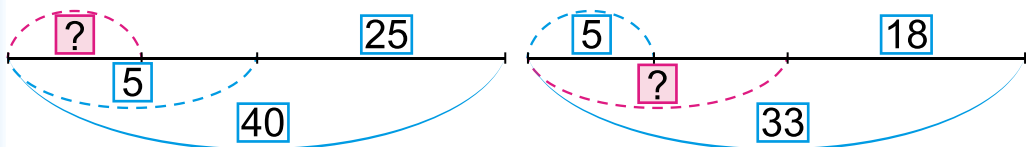
6. Кухар ресторану витратив для приготування м'ясних страв 16 кг свинини, яловичини — у 4 рази менше, а курятини — на 3 кг більше, ніж яловичини. Скільки кілограмів курятини він витратив? **▲** Скільки всього кілограмів м'яса витратив кухар?

■ 7. $15 \text{ см} : 3$	$15 \text{ см} : 3$	$15 \text{ см} - 3 \text{ см}$
● $2 \text{ дм} + 4 \text{ см}$	$2 \text{ дм} - 4 \text{ см}$	$2 \text{ дм} : 4$

1. За добу від вівці надоїли 1 л молока, від кози — 4 л, а від корови — у 5 разів більше, ніж від вівці й кози разом. Скільки літрів молока надоїли від корови? ▲ Скільки всього літрів молока надоїли?

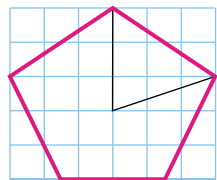
2. 1) Зробили 40 кг твердого сиру. Коли його упаковували в 5 ящиків порівну, залишилося ще 25 кг сиру. Скільки кілограмів сиру в одному такому ящику?

2) Склади свою задачу про сир за другою схемою.

3. $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$ $35 : 5$ $\square$ $27 : 3$	$5 \cdot 8$ $\square$ $4 \cdot 8$
$20 : 5$ $\square$ $12 : 3$	$4 \text{ м } 2 \text{ дм}$ $\square$ 50 см
$3 \text{ дм } 2 \text{ см}$ $\square$ 31 см	$1 \text{ год } 5 \text{ хв}$ $\square$ 63 хв

4*. Від п'ятикутника відрізали трикутник. Яку фігуру одержали? Накресли її в зошиті.

5. Для начинки піріжків використали 3 кг сирної маси. Залишилося сирної маси в 6 разів більше, ніж використали. Скільки кілограмів маси було спочатку?

 6. $84 - 5 \cdot 9$	$6 + (80 - 2)$	$75 - 40 : 5$
  $67 - 3 \cdot 6$	$39 + 4 \cdot 9$	$(49 - 19) : 5$

Таблиця множення числа 6

1. Прочитай по-різному вираз $6 \cdot 8$. Доведи, що $6 \cdot 7 = 42$.

2. Поясни, як склали таблицю множення числа 6. Продовж далі.

$6 + 6$	$6 \cdot 2 = 12$
$\underline{6 + 6} + 6$	$6 \cdot 3 = 18$
$\underline{6 + 6 + 6} + 6$	$6 \cdot 4 = 24$
$6 + 6 + 6 + 6 + 6$	$6 \cdot 5 = 30$

3. Обчисли вирази за таблицею.

$6 \cdot 9 - 27$ $70 - 6 \cdot 8$ $6 \cdot 7 - 6 \cdot 5$ $6 \cdot 2 : 3$

4. Три машини «швидкої допомоги» за добу виїжджали на виклики по 6 разів. Скільки всього викликів було за добу?

5. На прийомі в сімейного лікаря було 2 чоловіки, а жінок і дітей — у 6 разів більше. На скільки більше було жінок і дітей, ніж чоловіків?

6*. Хлопчик полічив, що на огляд до стоматолога перед ним було 6 дітей, що у 2 рази менше, ніж за ним. Скільки всього дітей було на огляді?

 7. Медичне обстеження вже пройшло 6 учнів класу, а учнів, яким ще треба його пройти, — у 5 разів більше. Скільки учнів у цьому класі?

 8. $6 \cdot 8 + 42$	$36 - 6 \cdot 4$	$(42 - 36) \cdot 7$	$6 \cdot 3 + 8$
  $6 \cdot 5 + 6 \cdot 7$	$24 : 4 \cdot 6$	$42 - 6 \cdot 7$	$6 \cdot 6 - 9$

1. Кожне із чисел 8, 12, 16, 18 зменш у 2 рази; на 2.
2. На шкільній виставці картин було 12 портретів, натюрмортів — у 3 рази менше, а пейзажів — у 4 рази більше, ніж натюрмортів. Скільки пейзажів було на виставці? ▲ На які ще запитання можна відповісти за умовою задачі?

3. Розшифруй слово, розставивши букви за значеннями виразів у порядку зростання.

$3 \cdot 6 - 8$		Е	$28 + 5 \cdot 6$		Ж	$4 \cdot 8 + 24$		А
$30 : 5 + 17$		З	$45 - 4 \cdot 9$		Й	$3 \cdot 9 - 23$		П

- 4*. Художня виставка відкрилась у п'ятницю і тривала 10 днів. У який день тижня закрилася виставка?

5. Скільки потрібно паличок, щоб скласти 4 окремих шестикутники і квадрат? Склади та обчисли вираз.

6. На уроці мистецтва 5 учнів малювало фарбами, а фломастерами — у 6 разів більше. Скільки всього учнів у класі малювало?

7. $5 \cdot 8 + 24$	$42 - 4 \cdot 8$	$9 + 6 \cdot 4$
$33 + 36 : 4$	$(64 - 37) : 3$	$10 - 25 : 5$

1. Числа 6, 8, 7, 5, 3 збільш у 2 рази; на 8.
2. За таблицею склади та обчисли вирази.

Доданок	$3 \cdot 7$	$18 : 3$	54	$28 : 4$	$12 : 2$
Доданок	$4 \cdot 8$	$3 \cdot 9$	$4 \cdot 9$	$35 : 5$	$5 \cdot 7$

3. Прочитай задачі. Серед поданих виразів знайди до кожної задачі той, яким вона розв'язується.

1) 25 дітей класу щодня робить ранкову зарядку. 3 них 15 дітей потім обтирається вологим рушником, а приймає прохолодний душ — у 5 разів менше, ніж обтирається. Скільки дітей загартовується після ранкової зарядки?

2) У басейні 15 дітей було в синіх шапочках, 5 — у червоних, а в зелених — у 5 разів менше, ніж у червоних і синіх разом. Скільки дітей було в зелених шапочках?

$$15 : 5 + 15 \quad (15 + 5) : 5 \quad (25 : 5) + 15 \quad (15 - 5) : 5$$

▲ Склади задачу про загартовування за третім виразом.

4. Постав дужки, щоб рівності були правильними.

$$6 \cdot 5 - 3 = 12 \quad 32 - 8 : 4 = 6 \quad 12 : 2 + 2 = 3$$

■ **5.** Радіус кола із центром O 3 см. Які з відрізків, що проходять через точку O , можуть бути діаметром: $AB = 8$ см, $CD = 6$ см, $MK = 4$ см, $OP = 6$ см?

■ **6.** Перед сном загартовуються 3 дівчаток класу, а хлопчиків — у 2 рази більше. Скільки всього дітей класу загартовуються перед сном?

■ **7.** $1 \text{ м} - 3 \text{ дм}$ $1 \text{ м} - 3 \text{ см}$ $3 \text{ дм} \cdot 4$ $1 \text{ м } 2 \text{ дм} : 6$

Таблиця ділення на 6

1. 3 рівності $5 \cdot 6 = 30$ склади 2 рівності на ділення.

2. Поясни, як склали таблицю.

6 ·	2	3	4	5	6	7	8	9
	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕
	12	18	24	30	36	42	48	54

: 6

3. $30 : 6 + 17$ $30 - 24 : 6$ $(96 - 42) : 6$

4. У шкільному медіа-гуртку 6 дівчаток, а хлопчиків — у 2 рази менше. На скільки більше дівчаток, ніж хлопчиків у медіа-гуртку?

5. На заняттях медіа-гуртка діти готували рекламу 2 рази, вели репортаж — у 3 рази більше, а виїжджали на зйомки — на 2 рази менше, ніж вели репортаж. Скільки разів діти виїжджали на зйомки?

▲ Зміни запитання так, щоб у розв'язанні додалася ще одна дія.

6*. Знайди помилки. Досліди їх причини.

$$21 : 3 + 20 = 27$$

$$28 - 8 : 4 = 5$$

$$45 - 10 : 5 = 7$$

$$90 - 30 : 6 = 10$$

$$36 + 18 : 3 = 8$$

$$41 - 21 - 5 = 25$$

7. Щоб підготувати проект, 27 учнів класу об'єдналися порівну у 3 групи. Скільки учнів в одній групі?

8. За таблицею обчисли вирази.

$$54 - 54 : 6 \quad 18 : 6 + 33 \quad 48 : 6 + 42 : 6 \quad (90 - 42) : 6$$

1. Математичний диктант.

- 1) Суму чисел 12 і 16 зменш у 2 рази.
- 2) Число 5 помнож на різницю чисел 20 і 12.
- 3) Різницю чисел 54 і 27 зменш у 3 рази.
- 4) Число 70 зменш на добуток чисел 5 і 9.
- 5) Число 26 збільш на частку чисел 21 і 3.

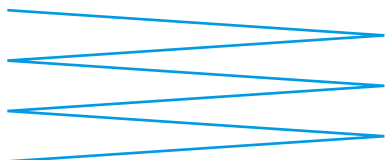
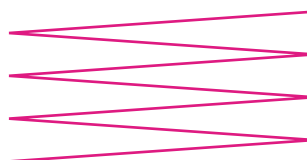
2. Протягом 2 годин кравчиня прикріпляла до театральних костюмів по 5 застібок за годину. Залишилося прикріпити ще 40 застібок. Скільки застібок потрібно було прикріпити на театральні костюми?

3. Зробили 50 ніжок для театральних стільців. До скількох стільців їх прикріпили, якщо залишилося 26 ніжок?

4. $1 \text{ м } 6 \text{ дм} : 4$ $1 \text{ м} - 4 \text{ см}$ $2 \text{ дм } 7 \text{ см} : 3$

5. Знайди довжини ламаних у дециметрах і сантиметрах.

6*. У виразі $12 : 2 + 2 \cdot 2$ розставте дужки так, щоб його значення дорівнювало: 6; 2.

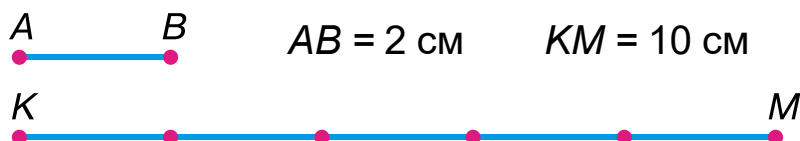
7. Першого дня на виставі побувало 3 групи учнів, а другого — у 2 рази більше груп. На скільки більше груп побувало на виставі другого дня, ніж першого?

8. $31 - 40 : 5$ $4 \cdot 5 - 14 : 2$ $5 \cdot 8 - 3 \cdot 6$
 $(55 - 19) : 4$ $92 - 18 : 3$ $6 \cdot 6 - 4 \cdot 9$

Кратне порівняння величин і чисел

1. Збільш у 4 рази кожне із чисел: 3, 5, 7, 8. Зменш у 4 рази кожне із чисел: 16, 24, 28, 32.

2. 1) Розглянь малюнок і прочитай текст.

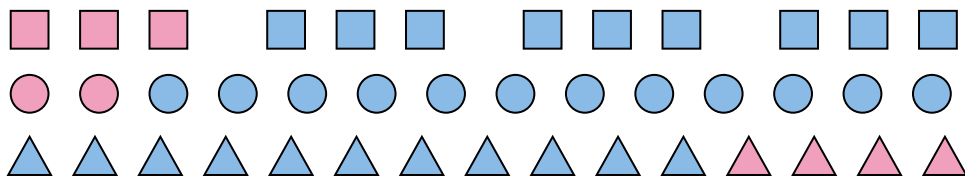

10 см поділити по 2 см: $10 : 2 = 5$ (разів). Відрізок AB вмістився у відрізку KM 5 разів. Відрізок AB у 5 разів коротший за відрізок KM . Відрізок KM у 5 разів довший за відрізок AB .

2) Побудуй відрізки завдовжки $AB = 12$ см і $KM = 3$ см. Поділи AB на частини по 3 см. Визнач дією, у скільки разів KM коротший за AB .

Щоб дізнатися, у скільки разів одне число більше або менше за інше, треба більше число поділити на менше.

3. У скільки разів у кожному ряді більше синіх фігур, ніж рожевих?

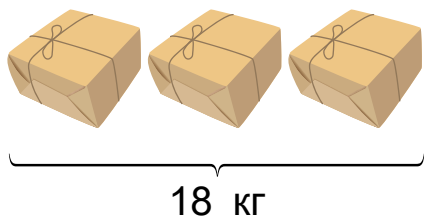
4. Перше число 18, а друге — на 12 менше. У скільки разів друге число менше від першого?

5. У книжкову крамницю надійшли новинки: 2 збірки оповідань і 6 збірок віршів. У скільки разів більше надійшло у продаж збірок віршів, ніж оповідань?

6*. Довжина віммельбуха 25 см, а книжки пригод — 15 см. Побудуй відрізок, довжина якого дорівнює різниці довжин цих книжок.

7. $35 : 5 + 35$	$17 + 3 \cdot 6$	$32 : 4 + 10$
$3 \cdot 7 - 4$	$18 : 2 : 3$	$42 - 2 \cdot 5$

8. До книжкового кіоску привезли пачки книжок.
 Маса 3 пачок віммельбухів 18 кг, а пачки розмальовок — 3 кг. У скільки разів маса пачки розмальовок менша від маси пачки віммельбухів?

1. $80 -$ $\rightarrow$ $35 : 5$
 $\rightarrow$ $15 : 3$
 $\rightarrow$ $45 : 5$

$28 +$ $\rightarrow$ $4 \cdot 6$
 $\rightarrow$ $5 \cdot 7$
 $\rightarrow$ $4 \cdot 8$

2. Татові 32 роки, а мама — на 4 роки молодша від нього. Скільки років сину, якщо він у 4 рази молодший від мами?

3. Коли мамі буде 41 рік, дочці виповниться 11 років. Нині мамі 33 роки. Скільки нині років дочці?

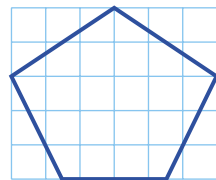
4. Склади задачі про вік за виразом $15 : 5$.

5. $3 \text{ м} - 2 \text{ дм}$

$3 \text{ дм} + 5 \text{ см} \cdot 8$

$1 \text{ м} - 4 \text{ см} \cdot 5$

6*. Від паперового п'ятикутника відрізали чотирикутник. Яка фігура залишилася? Накресли її по клітинках.

7. Доньці 4 роки, синові — на 2 роки більше, а мамі — 24 роки. У скільки разів мама старша за сина? На скільки років мама старша за сина? За доньку?

8. $28 + 2 \cdot 6$

$(36 - 12) : 3$

$28 : (4 + 3)$

Переставний закон множення

1. Порівняй вирази та їх значення у стовпчиках.

$2 \cdot 3$

$4 \cdot 5$

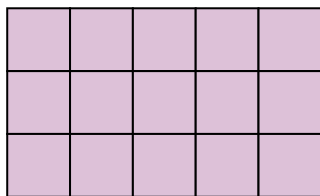
$3 \cdot 4$

$3 \cdot 2$

$5 \cdot 4$

$4 \cdot 3$

2. Склади дві рівності для обчислення кількості клітинок на малюнку. Порівняй вирази. Зроби висновок.

Від перестановки множників добуток не змінюється.

3. Досліди, чи виконується переставний закон для трьох множників.

$$2 \cdot 3 \cdot 4$$

$$2 \cdot 4 \cdot 3$$

$$3 \cdot 2 \cdot 4$$

4. Тато подарував мамі букет з 5 тюльпанів. А діти намалювали букет з 15 тюльпанів. У скільки разів більше діти намалювали тюльпанів?

5. Який відрізок накреслено: вертикально; горизонтально; похило? Накресли такі відрізки.

6*. Нарцис і тюльпан росли в однакових горщиках. Висота горщика на 6 см менша від висоти нарциса, а від висоти тюльпана — на 10 см. Порівняй висоту нарциса та тюльпана. Накресли діаграму.

7. Щоб привітати дівчаток з весною, хлопчики принесли 9 гілочок мімози, а коробок цукерок — у 2 рази більше. На скільки більше принесли коробок цукерок, ніж гілочок мімози?

$$8. \quad 2 \cdot 4 = \square \cdot 2$$

$$3 \cdot 5 = 5 \cdot \square$$

$$4 \cdot \square = 3 \cdot 4$$

Таблиця множення числа 7

1. Доведи двома способами, що $7 \cdot 3 = 21$.
2. Перевір таблицю множення числа 7, використовуючи переставний закон або замінюючи множення додаванням. Запиши таблицю стовпчиком.

7 ·	2	3	4	5	6	7	8	9
	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
	14	21	28	35	42	49	56	63

3. За таблицею обчисли вирази.

$$7 \cdot 7 + 28$$

$$7 \cdot 3 - 9$$

$$7 + 5 + 7 \cdot 3$$

$$70 - 7 \cdot 4$$

$$12 + 7 \cdot 6$$

$$(32 - 25) \cdot 8$$

4. За таблицею множення учень обчислив 15 виразів за 5 хв. Потім він вивчив таблицю і за той самий час обчислив 20 виразів. На скільки більше виразів став обчислювати учень за 1 хв?

5. Знайди значення виразу $k : 4$, якщо $k = 8, 12, 24$.

6. Одна друкарка за 1 год на комп'ютері набрала 5 сторінок тексту, а інша — у 2 рази більше. Скільки сторінок наберуть обидві друкарки за 1 год?

7. $7 \cdot 8 - 24$ $7 \cdot 9 - 7 \cdot 4$ $(16 + 12) : 4$ $50 - 7 \cdot 5$

1. Збільш числа 3, 5, 4, 7: на 7; у 7 разів.

2. На південному боці даху з'явилося 14 бурульок, а на східному — у 2 рази менше. На скільки бурульок більше на південному боці даху, ніж на східному?

- 3*. Уранці було 6 градусів морозу, а вдень температура підвищилася до 12 градусів тепла. У скільки разів підвищилася температура вдень?

4. Випиши вирази, у яких останньою є дія множення.
 $7 \cdot (3 + 5)$ $24 : (3 \cdot 2)$ $(12 - 8) \cdot 7$ $(9 - 2) \cdot 9$

5*. Було 20 паличок. Побудували квадрати, і залишилося 8 паличок. Скільки квадратів побудували?

6. Обчисли. Підкресли другий доданок у виразах.
 $5 \cdot 9 + 15$ $40 - 5 \cdot 4$ $80 - 7 \cdot 7$ $20 + 7 \cdot 9$ $7 \cdot 8 + 36 : 6$

7. Уранці після нічного снігопаду висота снігового покриву була 21 см. Після обіду вона зменшилась у 3 рази, а ввечері — поменшала ще на 5 см. Яка стала висота снігового покриву ввечері? Дізнайся, для чого вимірюють висоту снігового покриву.

Таблиця ділення на 7

1. 1) Знайди суми: перший доданок 37, другий 39; перший доданок є різницею чисел 20 і 14, другий 49.
 2) Знайди різниці: зменшуване 97, від'ємник 33; зменшуване є сумою чисел 15 і 8, від'ємник 13.

2. Складіть з кожної рівності 2 рівності на ділення.
 $7 \cdot 2 = 14$ $7 \cdot 4 = 28$ $7 \cdot 5 = 35$

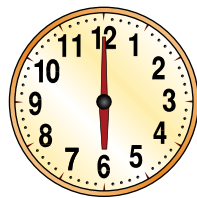
3. Досліді, як склали таблицю ділення на 7. Скористайся таблицею множення.

7 ·	2	3	4	5	6	7	8	9
	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕
	14	21	28	35	42	49	56	63

: 7

4. $42 : 7 - 5$ $60 - 63 : 7$ $(68 - 26) : 7$ $21 : 7 + 0$

5. Мама заснула о 23 год, а діти — о 21 год. Прокинулась мама о 6 год ранку, а діти — о 8 год. На скільки більше годин спали діти?

6. Слон спить 4 год на добу, ситий лев — у 4 рази довше за слона, а коала — на 4 год довше за лева. Скільки годин спить коала? У скільки разів довше спить коала, ніж слон?

7*. Із чисел 21, 35, 42, 63, 14 вибери такі значення s , за яких істинна нерівність $s : 7 > 5$.

8. Побудуй прямокутник, ширина якого 2 см, а довжина — на 7 см більша. Знайди його периметр.

9. Перше число 35, а друге — у 7 разів менше.

На скільки перше число більше за друге?

1.

$$4 \cdot 9 - 24$$

$$12 : 4 + 2$$

$$14 : 2 + 3$$

$$5 \cdot 7 - 23$$

$$12 : 2 - 1$$

$$14 - 8 : 2$$

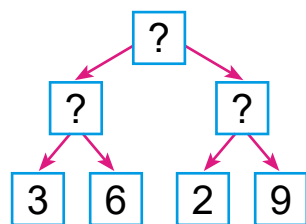
$$3 \cdot 9 - 15$$

$$12 : 3 + 1$$

$$14 : 2 + 7$$

2. До Міжнародного дня щастя 6 учнів виготовили по 3 листівки, а 9 учнів — по 2. Скільки всього листівок виготовили учні?

Розглянь схему пошуку плану розв'язування задачі та міркування.

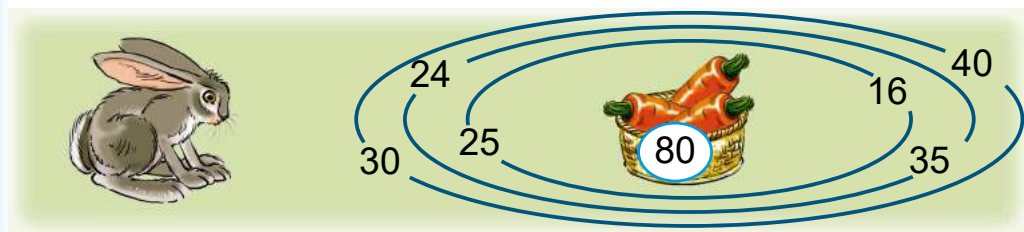
Міркування: не можна одразу дати відповідь на запитання задачі. Треба спочатку, дізнатися, скільки листівок виготовили 6 і 9 учнів. Складемо план. А як міркуєш ти? Поясни, як скласти вираз для розв'язання задачі.

37 **3.** На фотовиставці розмістили в 7 рядів по 5 світлин і залишилося ще 60 світлин. Скільки всього світлин було на виставці? Склади схему міркувань та план розв'язування задачі.

-9 **4.** $15 + 5 \cdot 9$ $80 - 5 \cdot 7$ $7 \cdot 4 + 49 : 7$ $37 + 5 \cdot 3$

5. Побудуй прямокутник, ширина якого 2 см, а довжина — в 4 рази більша. Поділи його на 4 однакових квадрати. Знайди периметр одного квадрата.

:4 **6*.** Лабіринт. Покажи шлях до центру. Сума чисел біля воріт має дорівнювати числу в центрі.

■ 7. У літрову банку вміщується 5 склянок соку. За обідом випили 8 склянок, і в банці залишилися 12 склянок. Скільки літрів соку було в банці до обіду?

■ 8. $7 \cdot 3 + 7 \cdot 6$ $54 - 42 : 7$ $48 : 6 \cdot 5$ $63 - 63 : 7$

·6 **1.** Three hexagons with numbers at the vertices and an operation in the center:

- Green hexagon: vertices 7, 9, 5, 3, 6, 8; center $5 \cdot$
- Orange hexagon: vertices 30, 40, 20, 25, 15, 40; center $: 5$
- Pink hexagon: vertices 12, 23, 30, 80, 100, 34; center $- 5$

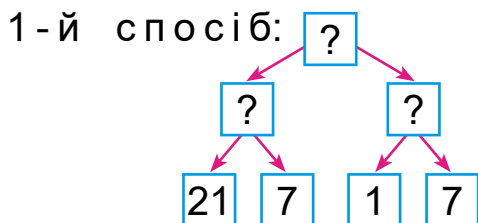
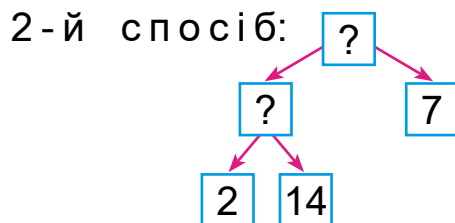
2. $3 \cdot 7 = 21$ $5 \cdot 4 = 20$ $4 \cdot 6 = \square$ $5 \cdot 3 = \square$
 $21 : 3 = 7$ $20 : 4 = \square$ $\square : 4 = \square$ $\square : 5 = \square$
 $21 : 7 = 3$ $20 : 5 = \square$ $\square : 6 = \square$ $\square : \square = \square$

Поясни, що отримаємо, коли добуток поділимо на множник. Якщо $a \cdot b = c$, чому дорівнює $c : a$? $c : b$?

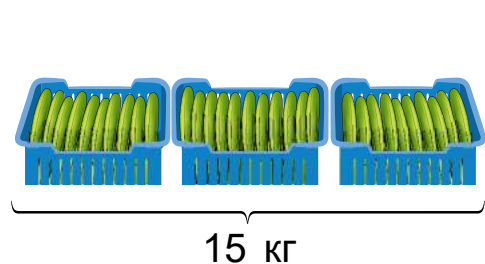
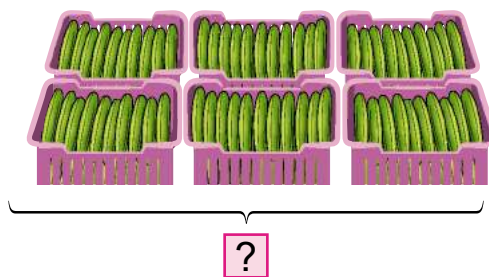
Якщо добуток поділити на один з множників, то одержимо інший множник.

3. $\square \cdot 4 = 20$ $\square \cdot 5 = 30$ $3 \cdot \square = 27$ $4 \cdot \square = 28$

4. У теплиці зібрали 21 кг червоних помідорів і 14 кг рожевих. Скільки потрібно ящиків, щоб розфасувати їх по 7 кг? Поясни розв'язання двома способами.

5. За малюнком склади задачу про масу огірків.

6*. Накресли 6 відрізків завдовжки 2 см кожен так, щоб вертикальних було більше, ніж похилих, але менше, ніж горизонтальних.

7. У теплиці виростили 12 кг зелені кропу, а петрушки — на 3 кг більше. Скільки всього кілограмів зелені виростили?

▲ Заміни запитання задачі на таке: *Скільки потрібно ящиків, щоб у кожний покласти по 3 кг зелені?*

■ 8. Які рівності хибні? Запиши правильно.

● $65 - 25 : 5 = 8$ $(34 - 18) : 2 = 25$ $45 : 5 - 9 = 0$

1. На подвір'ї школи обрізали 6 дерев, а на вулиці — у 3 рази більше. На скільки більше дерев обрізали на вулиці, ніж на подвір'ї? Зміни запитання задачі так, щоб останньою дією було додавання.

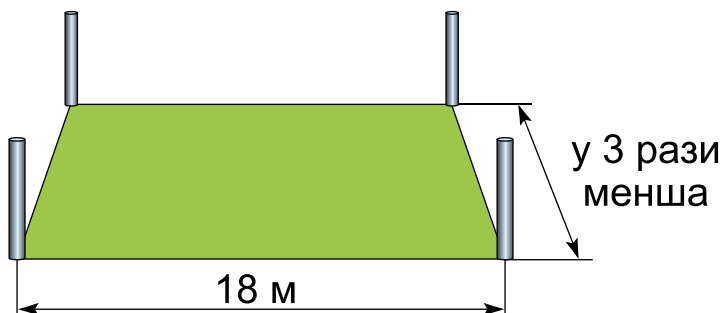
2. Порівняй задачі. Що різне в їх розв'язаннях?

1) Біля школи 20 дерев. На 8 березах і 4 кленах уже набубнявіли бруньки. Скільки дерев ще не прокинулося від сну?

2) Біля школи 20 дерев. На 8 березах і на вдвічі меншій кількості кленів уже набубнявіли бруньки. Скільки дерев ще не прокинулося від сну?

3. $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$ $5 \cdot 6 - 5 \square 20$ $56 : 7 - 7 \square 21 : 7$ $42 : 6 + 6 \square 10$
 $27 : 3 + 4 \square 12$ $63 : 7 + 7 \square 36 : 4$ $48 : 6 - 6 \square 4$

4*. Ділянку прямокутної форми завдовжки 18 м і завширшки у 3 рази меншу треба обгородити парканом. Скільки для цього потрібно стовпчиків, якщо їх ставити кожних 2 м? Підказка: у кутах ділянки ставлять стовпи.

5*. $4 \square 8 = 32$ $36 \square 4 \square 1 = 39$ $18 \square 2 \square 3 = 6$

6. У саду розпустилося 5 кущів смородини, а аґрусу — на 10 кущів більше. У скільки разів більше розпустилося кущів аґрусу, ніж смородини?

7. $35 + 5 \cdot 7$ $4 \cdot 7 + 7 \cdot 4$ $(18 + 18) : 4$

Таблиця множення числа 8

1. Поясни, як обчислити зручним способом $8 \cdot 3$, $8 \cdot 5$. Як обчислити $8 \cdot 8$?

2. Перевір, чи правильно складено таблицю множення на 8. Де можна, використай переставний закон множення або заміни множення додаванням.

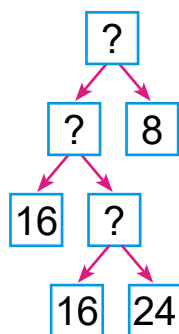
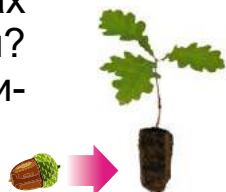
8 ·	2	3	4	5	6	7	8	9
	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
	16	24	32	40	48	56	64	72

3. $8 \cdot 8 + 36$ $2 \cdot 7 - 19$ $8 \cdot 6 + 14$ $16 : 2 \cdot 9$

4. На новій ділянці лісу садили саджанці сосон і беріз. Залишилося розсадити 16 сосон, а беріз — на 24 більше. Усі їх розсадили порівну у 8 рядів. По скільки саджанців посадили в кожному ряді?

5. Для вирощування саджанців дубів узяли 50 жолудів. Кілька жолудів уже посадили і залишилося посадити ще в 4 рядах по 8 жолудів. Скільки жолудів посадили?

▲ На скільки більше жолудів ще залишилося посадити, ніж посадили?

6. Накресли 3 відрізки. Перший — завдовжки 8 см, другий — у 2 рази коротший, а третій — на 2 см довший від першого.

7. У 5 рядах спіяли по 8 хворих сосон. Скільки хворих сосон залишилося спіяти, якщо всього їх 96?

8. $28 - 8 \cdot 2$ $32 : (12 : 3)$ $24 - 8 \cdot 3$ $64 - 8 \cdot 8$

	1.	$24 : 4$	$35 : 5$	$5 \cdot 6$	$4 \cdot 9$	$14 : 2$	$3 \cdot 8$
		$+ 8$	$+ 11$	$- 15$	$+ 4$	$\cdot 8$	$: 4$
		$: 2$	$: 3$	$: 3$	$: 5$	$- 56$	$- 6$

2. На лісовій галявині на 7 кущиках пролісок розквітло по 4 квітки та ще 45 квіток. Скільки всього пролісок розквітло?

3. Добери кількість букетів і склади задачу.

$$3 \cdot \square + 5 \cdot \square$$

4. $2 \text{ м} - 2 \text{ дм}$ $1 \text{ м} - 55 \text{ см}$ $1 \text{ год} - 5 \text{ хв}$ $1 \text{ год} + 3 \text{ хв}$

5. 1) Перший доданок 65, другий — добуток чисел 8 і 7.

2) Ділене 40, дільник — різниця чисел 32 і 27.

3) Різниця добутку чисел 8 і 9 та частки чисел 45 і 5.

6*. Накресли відрізок AB завдовжки 8 см. На ньому постав точку C так, щоб $AC = 2$ см. Дізнайся, у скільки разів довжина відрізка AC менша від довжини CB ; довжини AB . Розглянь два випадки.

7. На трьох кущах розквітло по 8 фіалок. З них 9 фіалок синього кольору, а решта — фіолетового. Скільки розквітло фіалок фіолетового кольору?

8. $8 \cdot 4 + 38$ $78 - 8 \cdot 7$ $42 : 7 \cdot 8$ $96 - 8 \cdot 8$

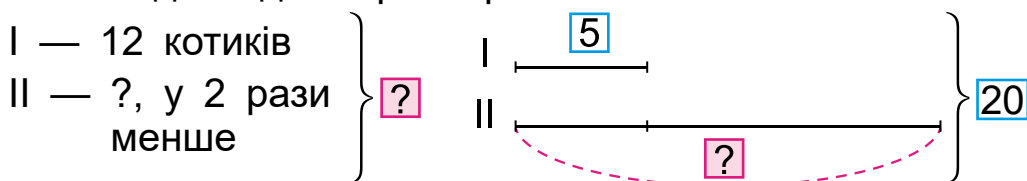
1. $2 \text{ дм} \cdot 4$ $5 \text{ см} \cdot 6$ $36 \text{ см} : 4$ $5 \text{ хв} \cdot 4$ $16 \text{ кг} : 2 \text{ кг}$

2. На екскурсію до річки з учителем пішло 12 хлопчиків, а дівчаток — на 8 менше. У скільки разів хлопчиків більше, ніж дівчаток, пішло до річки?

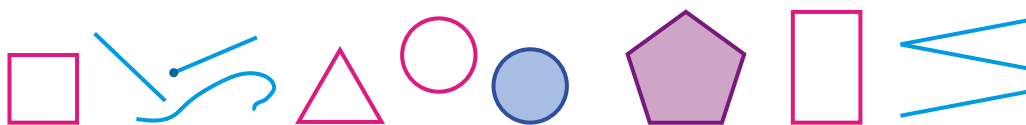
▲ Зміни запитання, щоб другою дією було додавання.

3. Склади задачі про вербові котики.

4. Знайди значення виразу $a : 6 + 47$, якщо $a = 36, 48, 24$.

5. Скільки на малюнку многокутників? Назви кожен фігуру, що не є многокутником. Склади задачі.

6*. В одну вазу поставили 12 гілочок котиків, а в іншу — 8. Скільки гілочок треба переставити з однієї вази в іншу, щоб у вазах їх стало порівну?

7. Під час екскурсії діти налічили на річці 8 великих крижин, а менших — у 3 рази більше. Скільки всього крижин налічили діти? ▲ Зміни запитання, щоб задача розв'язувалася виразом $8 \cdot 3 - 8$.

8. $(80 - 38) : 7$ $(100 - 93) \cdot 8$ $49 : 7 + 42 : 6$

Таблиця ділення на 8

1. Обчисли добутки. З кожної рівності склади по 2 рівності на ділення: $8 \cdot 7$, $8 \cdot 3$, $8 \cdot 6$, $8 \cdot 9$

2. Поясни, як складено таблицю. Прочитай її.

8 ·	2	3	4	5	6	7	8	9
	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕
	16	24	32	40	48	56	64	72

: 8

3. $72 : 8 + 25$ $100 - 56 : 8$ $(35 + 5) : 8$ $32 : 8 : 2$

4. У відеотеці 40 дисків з мультфільмами та дитячими кінофільмами. Переглянули 8 дисків. У скільки разів більше дисків залишилося переглянути?

5*. Накресли відрізок, у 2 рази довший за сторону квадрата з периметром 16 см.

6. Діти розгадали у кросворді імена 4 мультгероїв, і залишилося розгадати у 2 рази більше імен. Скільки всього імен мультгероїв зашифровано у кросворді?

7. $8 \cdot 4 + 8 \cdot 6$ $18 - 16 : 8$ $(16 + 56) : (16 - 8)$

1. $4 \cdot 8 > 5 \cdot \square$ $2 \cdot 8 < 8 \cdot \square$ $8 \cdot 3 + 8 = 8 \cdot \square$

2. Діти виліпили з пластиліну 25 цуценят далматинців і розставили їх на полицки по 3 цуценят. На скільки полицок поставили цуценят, якщо їх залишилося ще 10? Склади подібну задачу про малюнки мультгероїв.

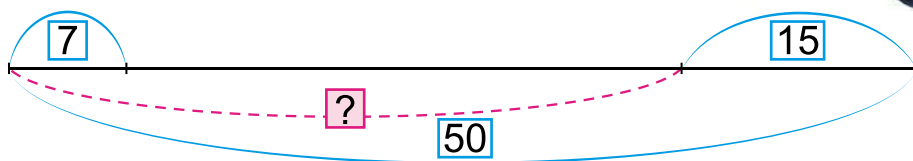
3. Мультфільм про правила дорожнього руху розпочався о 15 год 40 хв, а закінчився о 16 год 10 хв. Скільки часу тривав мультфільм? **▲** Склади задачу про час, який ти присвячуєш своєму хобі.

4. $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$ $32 : 8$ $\square$ $32 - 8$ $24 : 6$ $\square$ $32 : 8$
 $8 \cdot 5$ $\square$ $7 \cdot 6$ $48 + 8$ $\square$ $48 : 8$
 $56 : 7$ $\square$ $56 : 8$ $63 : 7$ $\square$ $64 : 8$

5. Завдання від Білосніжки: накресли 2 відрізки завдовжки 12 см кожний. Поділи перший відрізок на 4 рівні частини, а другий — на 6. Порівняй одержані четверту й шосту частини. Перевір вимірюванням.

6*. Завдання від Піноккіо: якими двома монетами можна набрати 30 к., якщо одна з монет не 5 к.?

7. Завдання від баранця Шона: проїзд у маршрутному таксі коштує 7 грн. Решта з 50 грн становила 15 грн. Скільки баранців їхало в маршрутному таксі?

8. $8 \cdot 4 - 8 : 4$ $32 - 16 : 8$ $8 \cdot 8 - (56 : 8)$

1. $82 -$ $\begin{matrix} \nearrow 3 \cdot 7 \\ \rightarrow 4 \cdot 7 \\ \searrow 5 \cdot 5 \end{matrix}$

$36 +$ $\begin{matrix} \nearrow 45 : 2 \\ \rightarrow 36 : 4 \\ \searrow 27 : 3 \end{matrix}$

2. Обчисли. Порівняй рівності у стовпчиках. Що дістанемо, коли дільник помножимо на частку? Як знайти невідоме ділене?

$24 : 3 = 8$

$32 : 4$

$18 : 2$

$35 : 5$

$3 \cdot 8 = 24$

$4 \cdot 8$

$2 \cdot 9$

$5 \cdot 7$

$\square : 2 = 6$

$\square : 6 = 7$

$\square : 4 = 8$

$\square : 5 = 9$

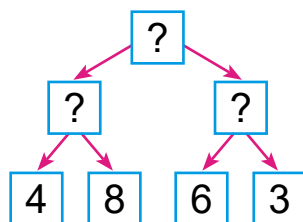
3. Художниця за 8 год зробила 48 ескізів до нового мультфільму, а її учениця за 3 год — 6 ескізів. У скільки разів більше ескізів зробила художниця за 1 год, ніж учениця?

План розв'язування:

1) Скільки ескізів зробила художниця за 1 год?

2) Скільки ескізів зробила учениця за 1 год?

3) У скільки разів більше ескізів зробила за 1 год художниця, ніж учениця?

4. Знайди значення кожного виразу, якщо $a = 3$.

$a \cdot 8 - 7$

$12 - a + 91$

$61 - 27 : a$

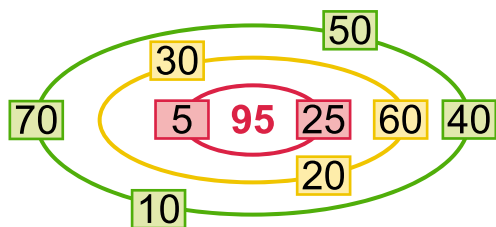
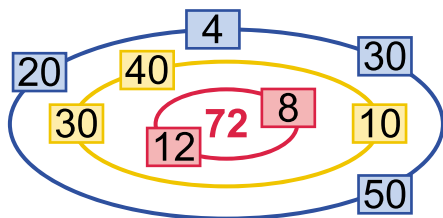
$(54 - 36) : a$

5*. Побудуй 2 квадрати, периметри яких 16 см і 12 см. Знайди різницю довжин їхніх сторін.

6.	a	54		54		45	
	b	6	7	6	5	8	6
	$a : b$		5		4		8

7. 24 дм стрічки використали для оздоблення 6 костюмів ляльок для першої вистави, а 8 дм — на 4 костюми для другої. У скільки разів більше дециметрів стрічки витрачали на один костюм для першої вистави?

8. Лабіринти. Склади вирази на додавання або віднімання, щоб дістати число в центрі.

Таблиця множення числа 9

1. Обчисли зручним способом.

$9 \cdot 4$

$9 + 9 + 9$

$9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9$

2. Як склали таблицю множення числа 9? Досліди.

9 ·	2	3	4	5	6	7	8	9
	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
	18	27	36	45	54	63	72	81

3. $9 \cdot 2 + 9 \cdot 8$ $100 - 9 \cdot 9$ $(9 - 3) \cdot 9$ $3 \cdot 3 - 7$

4. У тепличному господарстві на продаж зібрали 5 ящиків по 9 кг огірків, а редису — 15 кг у пучках. Скільки всього кілограмів огірків і редису зібрали на продаж? ▲ На скільки менше зібрали кілограмів редису, ніж огірків?

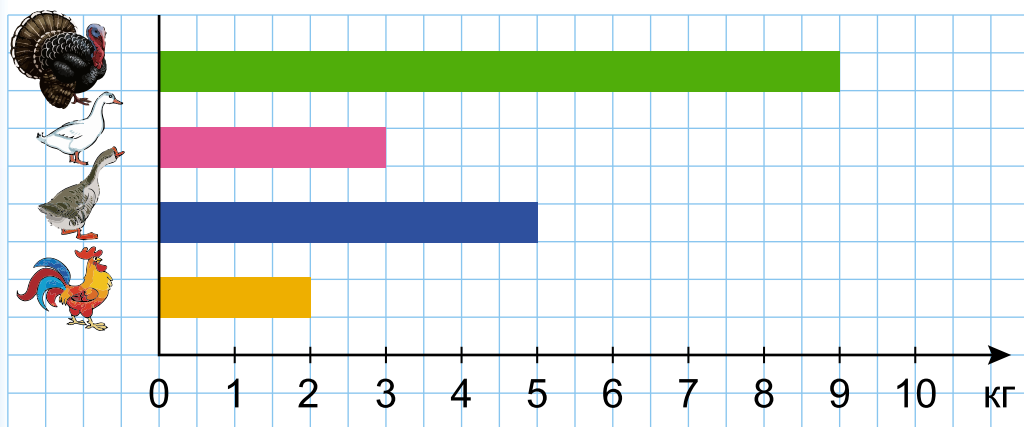
5. Периметр трикутника 24 см. Довжина однієї сторони 6 см, а інші сторони однакові. Знайди їхню довжину.

6. На фермі надоїли 40 л молока і розлили його в 9 банок по 2 л. Скільки літрів молока залишилося розлити?

7. $9 \cdot 4 + 9 \cdot 6$ $9 \cdot 8 - 4 \cdot 9$ $(2 + 7) \cdot 7$ $(45 - 36) \cdot 8$

8. За діаграмою і запитаннями склади та розв'яжи задачі.

Яка маса 2 качок і гуски? 4 гусок та індика?
На скільки кілограмів індик важчий за 2 качок і півня? маса 2 індиків більша за масу гуски й 6 півнів?

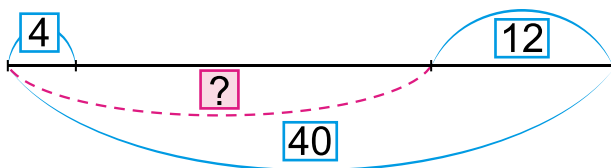
1. $3 \cdot 9$
 $+ 1$
 $\underline{\quad}$
 $\div 4$

$5 \cdot 8$
 $- 32$
 $\underline{\quad}$
 $\div 4$

$24 : 4$
 $\cdot 4$
 $\underline{- 9}$

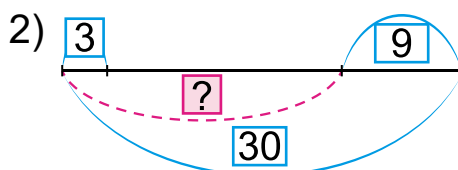
$25 : 5$
 $\cdot 7$
 $\underline{+ 37}$

2. Було 40 м тканини. Пошили кілька підковдр, витрачаючи на кожну по 4 м. Залишилося ще 12 м тканини. Скільки підковдр пошили?

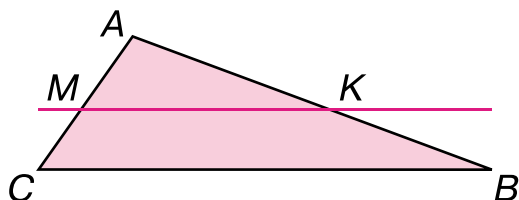

3. Склади і розв'яжи задачі за короткими записами.

1) Було — 65 м і 35 м
Продали — 5 п. по ? м
Залишилося — 55 м

4. Які сторони трикутника ABC перетинає пряма MK ? Виміряй сторони трикутника і відрізок KM та порівняй їх. Обчисли периметри трикутників ABC і AKM та порівняй їх.

5*. Як зміниться добуток $9 \cdot a$, якщо a збільшити в 3 рази; зменшити в 3 рази?

6. $\begin{matrix} > \\ = \\ < \end{matrix}$ $36 : 4 - 4$ $\square$ $(96 - 4) - 4$ $9 \cdot 3 + 23$ $\square$ $(50 - 45) \cdot 5$
 $\begin{matrix} > \\ = \\ < \end{matrix}$ $9 \cdot 7 - 9$ $\square$ $9 \cdot 6 + 0$ $9 \cdot 2 + 22$ $\square$ $40 - 15 : 5$

7. Від стрічки завдовжки 96 см відрізали 3 однакових шматки, і залишилося 69 см. Якої довжини один відрізаний шматок стрічки?

8. $3 \cdot 9 + 9$ $5 \cdot 9 - 9$ $40 - 4 \cdot 9$ $(6 - 4) \cdot 9$
 $4 \cdot 7 + 9$ $5 \cdot 8 - 9$ $40 + 4 \cdot 9$ $5 \cdot 6 - 4$

1.	Числа	12	14	18	9	18	21	16	24	28
	Знайти	половину			третину			чверть		

2. Дві групи учнів змагалися з математики. У першій групі було 4 учні, а в другій — 5. Перша група обчислила 24 вирази, а друга — 25. Яка група перемогла? Вказівка: дізнайся, скільки виразів обчислив кожний учень.

3*. Накресли прямокутник завдовжки 6 см, а завширшки — у 2 рази менший. Постав 10 точок так, щоб біля кожної сторони було по 3 точки.

4. За малюнками і запитаннями склади і розв'яжи задачі про квіти в техніці оригамі.

1) На скільки більше аркушів треба для 3 рожевих букетів, ніж для 2 червоних?

2) Скільки аркушів треба для 4 рожевих букетів і 6 червоних?

5. Обчисли вираз $a : 8 + 38$, якщо $a = 24, 32, 48, 56$.

6*. Із чотирьох однакових квадратів склали один великий. Знайди його периметр, якщо периметр малого квадрата 8 см. Накреси ці квадрати.

7. $9 \cdot 2 - 9$ $9 \cdot 3 - 23$ $9 \cdot 4 + 64$ $100 - 9 \cdot 7$

8. Було 40 м ниток для плетіння. Відрізали 3 шматки по 4 м і 5 — по 3 м. Скільки всього метрів ниток відрізали? $\blacktriangle$ Скільки метрів ниток залишилося?

9. $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$ $5 \cdot 9$ $\square$ $4 \cdot 9$ $5 \cdot 7$ $\square$ $7 \cdot 5$
 $\bullet$ $5 \cdot 8 + 28$ $\square$ $100 - 4 \cdot 7$ $32 : 4$ $\square$ $36 : 4$

Таблиця ділення на 9

1. Обчисли і склади по 2 рівності на ділення.

$3 \cdot 4$ $4 \cdot 6$ $2 \cdot 7$ $5 \cdot 4$

2. Поясни, як склали таблицю ділення на 9.

9 ·	2	3	4	5	6	7	8	9	
	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	
	18	27	36	45	54	63	72	81	: 9

3. $72 : 9 + 32$ $63 : 9 + 54 : 9$ $45 - 18 : 9$
 $81 : 9 - 9$ $(100 - 55) : 9$ $27 + 27 : 9$

4. Майстри виставили на полицях 5 рядів по 9 розписаних тарілок. Залишилося розписати ще 36 тарілок. Скільки тарілок було підготовлено до розпису?
 ▲ Скільки залишилося виставити таких рядів?

5. Склади і розв'яжи задачі за малюнком рушників.

- 6*. У трикутника дві сторони однакові. Одна із цих сторін дорівнює 6 см, що на 3 см менше від третьої. Знайди периметр цього трикутника.

7. На ярмарку 9 покупцям продали по 2 писанки, і залишилося ще 32 писанки. Скільки писанок було спочатку?

8. Вибери стовпчик і порівняй.

$\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$
 $27 : 3 + 42$ $24 : 3 + 53$ $24 : 4 + 36$ $46 - 45 : 5$
 $87 - 32 : 4$ $96 - 35 : 5$ $74 - 36 : 4$ $59 + 18 : 3$

1.

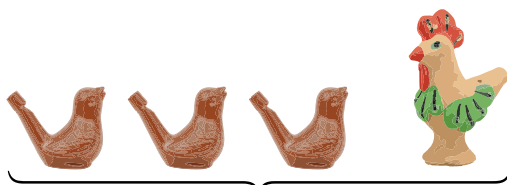
Ділене	24	18	36				40	24
Дільник	4	3	4	8	3	2		
Частка				4	9	8	5	3

2. Гончар виліпив з глини 18 чашок, а його учень — по 2 чашки трьох видів. Скільки всього чашок вилипили гончар та його учень?
 ▲ У скільки разів більше чашок виліпив гончар, ніж його учень?

3*. Склади та розв'яжи задачу із запитанням: *У скільки разів ціна свищика менша від ціни півника?*

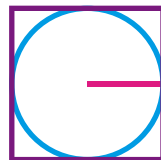
15 грн

25 грн

4. Відгадай слово. Починай з великої літери.

$42 - 3 \cdot 8$	н	$21 : 7 + 46$	Г
$18 + 36 : 9$	ч	$16 + 45 : 9$	р
$22 - 54 : 9$	а	$49 : 7 \cdot 6$	о

5*. Периметр квадрата дорівнює 16 см. Знайди радіус кола.

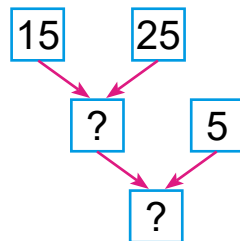
6. $84 - 4 \cdot 9$ $38 + 3 \cdot 8$ $45 - 35 : 5$ $45 : 5 + 58$

7. За глиняний глечик заплатили вісьмома купюрами по 5 грн, а за тарілку — на 8 грн менше. Яка вартість покупки? **▲** Якими купюрами могли заплатити за тарілку?

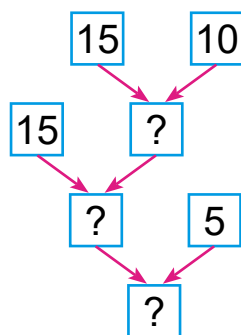
1. Кожне із чисел 12, 15, 9, 6 зменш у 3 рази, а потім результат збільш на 3.

2. Порівняй задачі та їх розв'язання за схемами міркувань. Як з першої задачі одержали другу?

1) Хлопчик за 5 днів прочитав 2 книжки. У першій — 15 сторінок, а у другій — 25. Кожного дня він читав однакову кількість сторінок. Скільки сторінок він читав кожного дня?

2) За 5 днів хлопчик прочитав 2 книжки. У першій — 15 сторінок, а у другій — на 10 сторінок більше. Кожного дня він читав однакову кількість сторінок. Скільки сторінок він читав кожного дня?

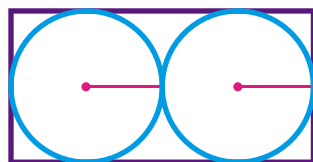

3. $(82 - 28) : 9$ $92 - 8 \cdot 9$
 $65 + 27 : 9$ $(63 + 18) : 9$

4. Знайди значення виразів, якщо $k = 4$.

$k \cdot 6 - 18$ $32 : k + 24$ $40 - k \cdot 8$ $24 : k - k$

5*. 1) Радіус кола — 4 см. За малюнком знайди периметр прямокутника.

2) Довжина прямокутника на малюнку 12 см. Знайди його периметр.

6. Діти ілюстрували збірку казок. Дівчатка зробили 12 малюнків, а хлопчики — 24. До кожної казки вони зробили по 4 малюнки. Скільки казок було у збірці? Розв'яжи двома способами за схемами.

1) $(\square + \square) : \square$ 2) $\square : \square + \square : \square$

7. $72 : 8 \cdot 4$ $48 : 6 \cdot 5$ $60 - 36 : 4$

1. Множник	3		2	4		3	
Множник	7	4		6	5		5
Добуток		28	18		30	21	40

2. У теніс грало 4 дівчат, а у волейбол — на 8 дівчат більше. У скільки разів більше дівчат грало у волейбол, ніж у теніс?

3. На змаганнях кожна команда мала по 8 учасників. Уже виступило 4 команди, і залишилося ще

64 учасники. Скільки команд брало участь у змаганнях? Розв'яжи двома способами за схемами.

1) $(\square \cdot \square + \square) : \square$

2) $\square : \square + \square$

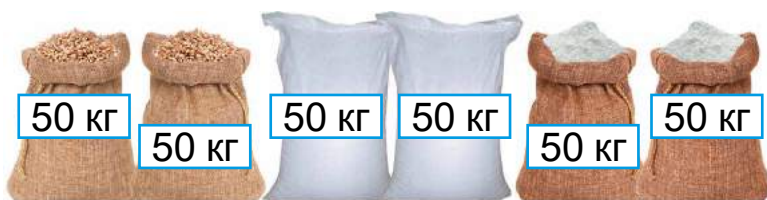
4. $24 : 3 + 45$ $18 : 2 + 36$ $45 - 35 : 5$ $60 - 32 : 4$

5. У баскетбол грало 12 хлопців, а дівчат — у 3 рази менше. На скільки більше грало хлопців, ніж дівчат? Скільки всього дітей грало в баскетбол?

6. $45 : 5 + 55$ $48 : 6 + 32 : 4$ $9 \cdot 6 - 28 : 4$

1. $\begin{array}{c} 4 \\ 2 \cdot 9 \cdot 3 \\ 5 \end{array}$ $\begin{array}{c} 3 \\ 2 \cdot 6 \cdot 4 \\ 5 \end{array}$ $\begin{array}{c} 4 \\ 2 \cdot 7 \cdot 3 \\ 5 \end{array}$ $\begin{array}{c} 3 \\ 2 \cdot 8 \cdot 4 \\ 5 \end{array}$

2. Якою одиницею вимірюють масу предметів?

Скільки мішків із зерном, із цукром, з борошном? Скільки цукру у 2 мішках?

100 кг утворюють більшу одиницю вимірювання маси — центнер (1 ц).

Запиши, скільки центнерів борошна, зерна, цукру.

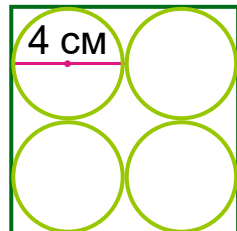
3. Посіяли 16 ц гороху, а ячменю — у 2 рази менше. На скільки центнерів більше посіяли гороху, ніж ячменю? ▲ Склади задачу про посів проса та гречки за виразом $16 : (16 - 8)$.

$$4. \quad 36 : 4 + 18 \qquad (9 + 23) : 4 \qquad 45 - 24 : 3$$

$$\textcircled{4} \quad (37 - 19) : 2 \qquad 27 : 3 + 36 \qquad 8 \cdot 4 + 4$$

$$5. \quad \begin{array}{|l} > \\ < \\ = \end{array} \begin{array}{l} 1 \text{ м } 2 \text{ дм} \\ 3 \text{ дм } 4 \text{ см} \end{array} \begin{array}{|l} \\ \\ \end{array} \begin{array}{l} 12 \text{ дм} \\ 43 \text{ см} \end{array} \qquad \begin{array}{l} 2 \text{ м } 1 \text{ дм} \\ 45 \text{ кг} \end{array} \begin{array}{|l} \\ \\ \end{array} \begin{array}{l} 12 \text{ дм} \\ 1 \text{ ц} \end{array}$$

6*. Діаметри кіл — 4 см. Знайди периметр квадрата.

7. Для підживлення посівів купили 40 ц добрив. У агрегат для підживлення заправляють 3 ц. Скільки разів його заправляли, якщо залишилося 16 ц добрив?

$$8. \quad (35 - 17) : 3 \qquad 6 \cdot 4 - 3 \cdot 8 \qquad 5 \cdot 7 - 16$$

Множення та ділення з одиницею і нулем

1. 1) Заміни множення додаванням та обчисли.

$$1 \cdot 4 = 1 + 1 + 1 + 1 = 4$$

$$1 \cdot 3$$

$$1 \cdot 5$$

$$0 \cdot 5 = 0 + 0 + 0 + 0 + 0 = 0$$

$$0 \cdot 3$$

$$0 \cdot 6$$

2) $1 \cdot a = a$ $0 \cdot a = 0$ Прочитай ці записи.

3) $1 \cdot 8$ $0 \cdot 7$ $1 \cdot (4 + 5)$ $0 \cdot (3 + 2)$

2. Добутки $4 \cdot 1$ та $7 \cdot 0$ не можна замінити додаванням однакових доданків. Як помножити на 1 і 0?

$$a \cdot 1 = a$$

При множенні будь-якого числа на одиницю в добутку дістаємо те саме число.

$$a \cdot 0 = 0$$

При множенні будь-якого числа на 0 у добутку дістаємо 0.

Знайди значення виразів: $5 \cdot 1 + 12$, $6 \cdot 0 + 8$.

3. Доведіть, що переставний закон множення виконується для будь-якого числа a та 1 і 0 .

4. $7 \cdot 1$ $5 \cdot 0$ $8 \cdot 1$ $(8 + 1) \cdot 1$ $(4 + 4) \cdot 0$

5. Щоб приготувати суміш для випікання кексів, узяли 28 кг борошна, а сухого яєчного жовтка — у 7 разів менше. На скільки кілограмів менше взяли сухого жовтка, ніж борошна? **▲** Яка загальна маса цієї суміші, якщо сухого молока взяли 10 кг?

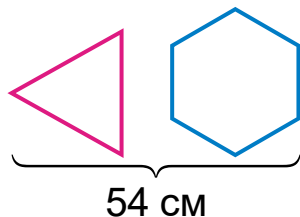
6. Які знаки та числа вставиш, щоб вийшли істинні рівності? Запиши всі випадки.

$14 \square \square = 14$ $15 \square \square = 15$ $\square \square \square = 19$

7*. З 54 см дроту склали рівносторонній трикутник і шестикутник (на малюнку зменшені). Довжини сторін трикутника і шестикутника однакові.

Знайди довжину однієї сторони.

▲ Знайди периметри трикутника і шестикутника. Порівняй їх суму з довжиною дроту.

8. У пекарні перша електропіч випікає за один раз 18 кексів, а друга — у 2 рази менше. На скільки більше кексів випікає перша електропіч, ніж друга?

9. $30 : 5 + 1$ $30 : (5 + 1)$ $0 \cdot 7 - 1 \cdot 7$

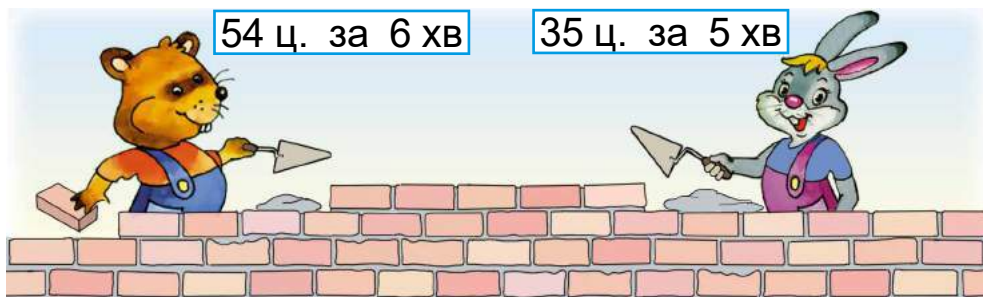
1. Обчисли. Склади по 2 рівності на ділення.

$1 \cdot 6$ $1 \cdot 5$ $8 \cdot 1$ $1 \cdot a$

Досліді: що дістаємо в частці при діленні числа на 1; при діленні будь-якого числа на те саме число, відмінне від нуля.

2. $(18 : 3) : 6$ $(4 + 5) : (4 + 5)$ $36 : 1 + 5$ $36 : (1 + 5)$

3. Перший муляр за 6 хв уклав 54 цеглини, а другий за 5 хв — 35 цеглин. На скільки цеглин менше укладав другий муляр за хвилину?

4. Ширина прямокутника дорівнює довжині сторони квадрата з периметром 4 см, а довжина — у 5 разів більша за його ширину. Накресли такий прямокутник і знайди його периметр.

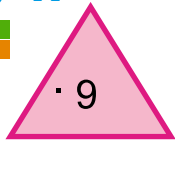
5*. $4 \square\square = 1$ $6 \square\square = 6$ $9 \square\square = 0$ $a \square\square = a$

6. Перший екскаватор за 3 год прокопав 18 м траншеї, а другий за 2 год — 16 м. На скільки метрів більше за 1 год копав другий екскаватор, ніж перший?

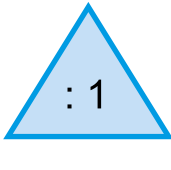
7. $1 \cdot 5 - 1$ $(14 : 2) : 7$ $9 : 9 + 9$ $8 \cdot 1 - 1 \cdot 1$

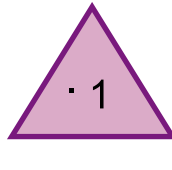
1. 5

8

6

2. $0 \cdot 4 = 0$ $0 : 4 = 0$ $0 \cdot 6 = 0$ $0 : 6 = 0$

При діленні нуля на будь-яке число в частці дістаємо нуль.

Увага! Ділити на нуль неможливо!

$0 : a = 0$

3. $37 + 0 \cdot 8$ $44 - 4 \cdot 0$ $0 : (38 - 9)$ $25 : (5 - 4)$

4. Для випалювання в піч поставили глиняні чашки в 9 рядів по 4, а тарілки — у 2 ряди по 3. Скільки всього виробів поставили в піч? $\blacktriangle$ Зміни запитання, щоб останньою дією в розв'язанні було віднімання; ділення.

5. Накресли квадрат, периметр якого дорівнює периметру трикутника зі сторонами 3 см, 3 см і 2 см.

6*. За діаграмою визнач висоту кожного дерева. Порівняй висоту найвищого та найнижчого дерев. $\blacktriangle$ Склади задачі на 2 дії.

7. У парк завезли 33 кущі троянд. Коли на кількох малих клумбах посадили по 6 кущів, то залишилося ще 15 кущів. Скільки було малих клумб?

8. $46 \cdot 1 + 36 : 1$ $45 : 5 - 5 - 0$ $36 : 4 - 0 : 2$

1. $18 : 3$ $7 \cdot 1$ $32 : 4$ $6 \cdot 0$
 $\cdot 2$ $+ 28$ $: 2$ $+ 28$
 $: 0$ $: 5$ $: 1$ $: 4$

2. Обчисли. Зроби висновок про множення числа 10.

$$10 \cdot 3 = 30$$

$$1 \text{ дес.} \cdot 3 = 3 \text{ дес.}$$

$$10 \cdot 4$$

$$10 \cdot 5$$

$$10 \cdot 8$$

$$10 \cdot 2$$

$$10 \cdot 6$$

$$10 \cdot 9$$

3. До школи гончарства завезли 1 ц гончарної глини в пакетах по 5 кг і по 10 кг. Скільки було пакетів по 5 кг, якщо було 6 пакетів по 10 кг?

4*. Накресли прямокутник, довжина якого 6 см, що у 3 рази більше за ширину. Обчисли його периметр.

5. За коротким записом склади задачу.

Глина	Маса 1 пач.	Кількість пач.	Загальна маса
Біла	10 кг	4	?
Червона	7 кг	5	

6. $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$ 3 м 4 дм ☐ 43 дм

$\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$ 1 грн ☐ 75 к

1 ц ☐ 96 кг

5 дм 2 см ☐ 52 см

1. Знайди добутки, застосовуючи переставний закон множення. Порівняй перший множник і добуток.

$$4 \cdot 10$$

$$3 \cdot 10$$

$$5 \cdot 10$$

$$8 \cdot 10$$

Щоб помножити число на 10, треба до нього справа приписати нуль.

2. Обчисли добутки. Склади рівності на ділення на 10. Досліди, чи правильний висновок.

$$2 \cdot 10 = 20$$

$$6 \cdot 10 = \square$$

$$9 \cdot 10 = \square$$

$$20 : 10 = 2$$

$$60 : \square = \square$$

$$\square : 10 = \square$$

Щоб поділити число, що закінчується нулем, на 10, треба від нього справа відкинути нуль.

3. $50 : 10$

$(35 + 65) : 10$

$34 + 80 : 10$

4. Гончар випалював у печі 90 глиняних мисок. Він уже випалив 5 разів по 10 мисок. Скільки разів по 5 мисок йому залишилося випалити?

45

5. На виставці в Італії було 45 задимлених гончарних виробів зі Львівщини. З них — 2 горщики, тарілок — у 10 разів більше, ніж горщиків, а решта — чашки. Скільки чашок було на виставці?

Гаварецька кераміка

Косівська кераміка

6. Коли косівські майстри розписали 8 гончарних виробів, їм залишилося розписати в 10 разів більше. Скільки виробів узяли для розпису?

7. $0 \cdot 3 + 39$ $4 \cdot 10 - 26$ $24 : 8 \cdot 10$ $80 : 10 : 2$

1. До Великодня майстрині створили 18 нових візерунків для писанок, а для дряпанок — у 6 разів менше. Скільки всього нових візерунків створили?

2. У пекарні спекли 5 малих пасок, більших — у 10 разів більше, ніж малих, та 15 кексів. Скільки всього спекли пасок і кексів?

На які ще запитання можна відповісти за умовою задачі?

у 10 р.
більше

15

5

3. Знайди значення виразів, якщо $a = 1$, $b = 0$.

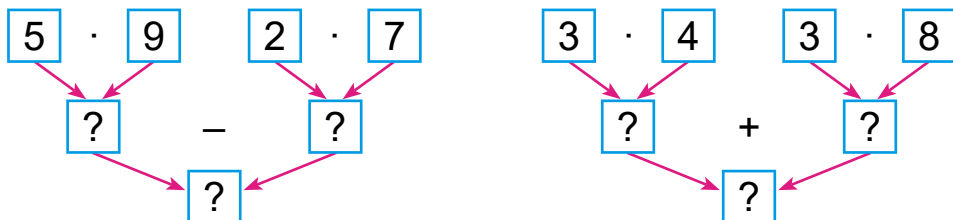
$$0 \cdot 9 + 0 \cdot a \quad 8 : a + a \cdot 10 \quad b : 10 + b \quad 40 \cdot b : a$$

4. В одному інкубаторі вилупилося 45 курчат, а в іншому — у 5 разів менше. Скільки всього курчат вилупилося в цих інкубаторах?

5. $5 \cdot 1 - 8 \cdot 0 \quad (7 \cdot 0) \cdot 3 \quad 13 \cdot 0 + 6 \quad 50 : 10 \cdot 3$

1. За блок-схемами складіть і запишіть вирази.

2. На будмайдані працювало 5 сантехніків, а мулярів — у 6 разів більше. Скільки всього сантехніків і мулярів працювало на будмайдані? **▲** Зміни запитання, щоб розв'язанням був вираз $5 \cdot 6 - 5$.

3. У десятиповерховому будинку на кожному поверсі 5 квартир. Не заселили ще 6 трикімнатних і 7 двокімнатних квартир. Скільки квартир уже заселили?

4. $1 \text{ дм} - 2 \text{ см} \quad 1 \text{ дм} : 2 \quad 1 \text{ дм} \cdot 2 \quad 1 \text{ м} : 10 \quad 1 \text{ год} : 10 \text{ хв}$

5*. Тарас живе на шостому поверсі, а Єва — на другому. У скільки разів вище піднімається сходами Тарас, ніж Єва?

6. $5 \cdot 1 + 8 \quad (7 + 0) \cdot 3 \quad (54 - 5) : 7$

$6 : 1 \cdot 9 \quad 13 \cdot 0 + 6 \quad 21 - 8 \cdot 2$

7. У новобудову першого дня привезли 10 вікон, а наступного — у 2 рази більше. Залишилося привезти ще 60 вікон. Скільки вікон треба було привезти?

ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО

29

1. Які числа пропущено на частині числової прямої? Запиши їх сумою розрядних доданків.

+10

2. Довжина однієї стрічки 27 дм, а інша — на 15 дм довша. Від них відрізали по 8 дм. Яка стала довжина кожної стрічки?

-30

3. Накресли один відрізок на 2 см коротший, а інший — у 2 рази коротший від поданого.

3

4. До Вічного вогню учні поклали 34 гвоздики, а тюльпанів — на 18 більше. Скільки всього квітів поклали учні класу до Вічного вогню?

Вічний вогонь у Києві

+1

5. $64 + 3$ $76 - 40$ $35 + 2$ $0 + 2$ $78 - (25 - 20)$

:4

6. Кондитери спекли 8 видів тістечок з кремом і 6 видів — з повидлом. 7 видів тістечок уже були в продажу. Скільки нових видів тістечок спекли?

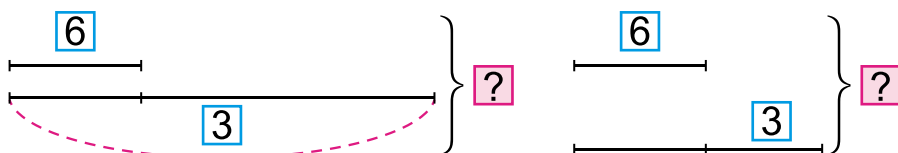
Склади план розв'язування, щоб задача розв'язувалася виразом: 1) $8 + 6 - 7$; 2) $8 - 7 + 6$.

=?

7. Торт прикрасили трьома ланками ламаної із шоколаду. Довжина першої ланки 3 см, друга — на 1 см коротша, а третя — дорівнює сумі довжин перших двох. Обчисли довжину ламаної. Накресли її.

8. Перший доданок збільшили на 5, а другий — зменшили на 7. Як змінилася сума? Перевір на своєму виразі.

9. За схемами склади задачі. Порівняй їх розв'язання.

10. Кожне із чисел 7, 13, 27, 56, 62 заміни сумою або різницею круглого й одноцифрового чисел.

11. Пригадай способи додавання. Обчисли одним з них вирази $36 + 7$, $48 + 37$.

12. До Дня матері подали роботи 20 учнів другого та третього класів. На скільки більше робіт подали другокласники, ніж третьокласники, якщо останніх було 8?

13. Накресли квадрат, периметр якого дорівнює периметру рівностороннього трикутника зі стороною 4 см.

14. $4 \text{ дм } 3 \text{ см} + 5 \text{ дм}$ $5 \text{ м } 6 \text{ дм} + 3 \text{ м}$ $36 \text{ м} : 4$

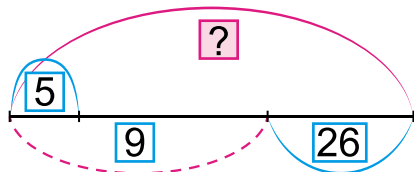
15. Діти виготовили 18 листівок для мам з малюнками й аплікаціями. З аплікаціями було 6 листівок. На скільки більше було листівок з малюнками, ніж з аплікаціями?

16. Периметр чотирикутної ділянки 100 м. Довжина однієї сторони 15 м, другої — 24 м, третьої — 35 м. Знайди довжину четвертої сторони. **▲** Якими ще одиницями вимірюють метрологи довжину об'єктів?

17. Як зміниться різниця, коли зменшуване збільшити на 6, а від'ємник зменшити на 5? Перевір на своєму виразі.

18. За короткими записами склади задачі.

1)

2) Було стрічки — ? м

Витратили — 7 м і 8 м

Залишилося — 25 м

19. Метрологи вимірювали різні об'єкти. Результати вимірювань такі: 8 м; 40 дм; 35 см; 1 ц; 65 хв; 2 доби. Що вони вимірювали? Вирази кожен результат в інших одиницях.

Метрологічні
прилади

20*. У трикутнику 2 сторони рівні. Одна сторона дорівнює 8 м, що на 2 м більше від довжини іншої. Знайди периметр трикутника. (Розглянь два випадки.)

21. Діти купили лінійку за 22 грн, 2 простих олівці по 9 грн, і в них залишилося ще 10 грн. Скільки гривень було в дітей? **22.** Якими купюрами могли бути ці гроші?

23. Пригадай способи віднімання. Обчисли одним з них.

$$56 - 7$$

$$82 - 27$$

$$96 - 54$$

24. На фабрику привезли 24 рулони паперу для зошитів, що на 18 рулонів більше, ніж картону. У скільки разів більше привезли рулонів паперу, ніж картону?

25. $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$ $65 - 18$ $\square$ $22 - 25$
 $83 - 39$ $\square$ $94 - 49$

$100 - 48$ $\square$ $100 - 52$
 $73 - 48$ $\square$ $52 - 19$

■ **26.** 3 друкарні вранці відправили 45 пачок зошитів, а вдень — на 7 пачок більше. Залишилося на 37 пачок менше, ніж відправили. Скільки пачок залишилося?

27. Пригадай, як перевірити додавання. Обчисли. Перевір зручним способом.

$37 + 51$

$26 + 64$

$58 + 24$

$65 + 29$

■ **28.** Визнач, скільки часу минуло після прийому ліків.

29. Медогляд уже пройшло 12 хлопчиків, а дівчаток — на 3 більше. Скільки учнів ще треба оглянути, якщо у класі їх 35? ▲ Зміни частину умови, щоб змінилася перша дія.

30. Пригадай, як перевірити віднімання. Обчисли. Перевір зручним способом.

$94 - 37$

$85 - 59$

$73 - 24$

$62 - 38$

■ **31.** Для об'ємної фарби взяли 10 столових ложок борошна, а солі — у 2 рази менше. Стільки ж як солі, взяли розпушувача тіста і соку буряка. Скільки всього ложок борошна, солі, розпушувача і соку взяли? ▲ Зміни частину умови, щоб змінилася перша дія.

■ **32.** Обчисли з перевіркою зручним способом.

$94 - 37$

$85 - 59$

$73 + 24$

$62 + 38$

33. З рівності $4 \cdot 6 = 24$ склади 3 рівності. Зроби висновок, як перевірити дію множення. Звір з поданим.

Щоб перевірити множення, можна добуток поділити на множник. Якщо дістанемо інший множник, то обчислення виконано правильно.

34. У змаганнях юних вогнеборців брало участь 6 команд, порівну учасників у кожній. Завершили виступ 18 учасників, залишилося 24. По скільки учасників було в кожній команді? ▲ Заміни числове дане в умові, щоб у відповіді дістати 9.

35. Склади рівності на множення. Зроби висновок, як перевірити дію ділення. Звір з поданим.

$12 : 2$

$15 : 3$

$20 : 4$

$35 : 5$

$27 : 3$

Щоб перевірити ділення, можна частку помножити на дільник. Якщо дістанемо ділене, то обчислення виконано правильно.

36. Обчисли вирази та зроби перевірку.

$30 : 5$

$16 : 4$

$9 \cdot 7$

$6 \cdot 5$

$3 \cdot 9$

37. Обабіч алеї діти нарахували 15 кущів фіолетового бузку, що в 5 разів більше, ніж кущів білого. На скільки більше нарахували кущів фіолетового бузку, ніж білого?

38. У Державному музеї іграшки в першому залі було 20 учнів, що на 5 учнів більше, ніж у другому. У третьому залі було в 5 разів менше учнів, ніж у двох попередніх разом. Скільки учнів було в третьому залі?

39. 5 дм 4 см – 3 дм

8 дм 5 см + 4 см

2 ц 54 кг – 38 кг

1 ц 34 кг + 57 кг

40. Екскурсія в музей розпочалася о 13 год 30 хв і завершилася о 14 год 10 хв, а екскурсія в музей з майстер-класом тривала на 50 хв довше. Скільки часу тривала екскурсія з майстер-класом?

**Ура! Канікули!
До зустрічі восени!**

ЗМІСТ

<i>Дорогі другокласники та другокласниці!</i>	3
Повторення вивченого в 1 класі	4
Таблиці додавання та віднімання чисел	14
Усне додавання та віднімання двоцифрових чисел без переходу через розряд	38
Додавання та віднімання двоцифрових чисел з переходом через розряд	44
Табличне множення та ділення	57
Повторення та узагальнення вивченого	140

Навчальне видання

ЛИШЕНКО Григорій Павлович

МАТЕМАТИКА

Підручник для 2 класу
закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Головний редактор *Наталія Заблоцька*

Відповідальна за випуск, редактор *Марія Москаленко*

Обкладинка *Василя Марущинця*

Художнє оформлення, макет, ілюстрації *Василя Марущинця*

Технічний редактор *Цезарина Федосіхіна*

Комп'ютерна верстка *Наталії Музиченко*

Коректор *Любов Федоренко*

Формат 70×100/16.

Ум. друк. арк. 11,7. Обл.-вид. арк. 9,25.

Тираж 37032 пр. Вид. № 1989.

Зам. №

Видавництво «Гене́за», вул. Тимошенка, 2-л, м. Київ, 04212.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 5088 від 27.04.2016.

Віддруковано у ТОВ «ПЕТ», вул. Ольмінського, 17, м. Харків, 61024.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 4526 від 18.04.2013.

ДОДАВАННЯ ТА ВІДНІМАННЯ

Переставний закон додавання: $a + b = b + a$

Додавати і віднімати числа можна частинами.

$$8 + 6 = 8 + 2 + 4 = 10 + 4 = 14$$

$$14 - 6 = 14 - 4 - 2 = 10 - 2 = 8$$

Способи додавання та віднімання

$$32 + 46 = \square$$

$$60 + 20 = \square$$

$$\begin{array}{l} 30 + 40 = 70 \\ 2 + 6 = 8 \\ 70 + 8 = 78 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 32 + 40 = 72 \\ 72 + 6 = 78 \end{array}$$

$$6 \text{ дес.} + 2 \text{ дес.} = 8 \text{ дес.}$$

$$68 - 25 = \square$$

$$60 - 20 = \square$$

$$\begin{array}{l} 60 - 20 = 40 \\ 8 - 5 = 3 \\ 40 + 3 = 43 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 68 - 20 = 48 \\ 48 - 5 = 43 \end{array}$$

$$6 \text{ дес.} - 2 \text{ дес.} = 4 \text{ дес.}$$

Перевірити додавання можна відніманням.

$$a + b = c \longrightarrow b = c - a, \quad a = c - b$$

Перевірити віднімання можна додаванням.

$$a - b = c \longrightarrow a = b + c, \quad b = a - c$$

МНОЖЕННЯ ТА ДІЛЕННЯ

.	2	3	4	5	6	7	8	9
2	4	6	8	10	12	14	16	18
3	6	9	12	15	18	21	24	27
4	8	12	16	20	24	28	32	36
5	10	15	20	25	30	35	40	45
6	12	18	24	30	36	42	48	54
7	14	21	28	35	42	49	56	63
8	16	24	32	40	48	56	64	72
9	18	27	36	45	54	63	72	81
:	2	3	4	5	6	7	8	9

$$4 \cdot 6 = 24$$

$$56 : 8 = 7$$

Переставний закон множення: $a \cdot b = b \cdot a$

Перевірити множення можна діленням.

Щоб знайти множник, треба добуток поділити на інший множник.

$$a \cdot b = c \longrightarrow a = c : b, \quad b = c : a$$

Перевірити ділення можна множенням.

Щоб знайти ділене, треба дільник помножити на частку.

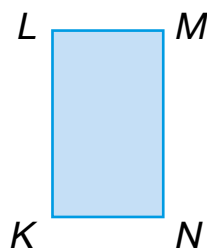
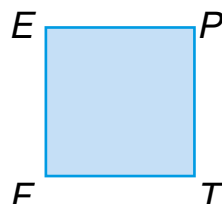
$$a : b = c \longrightarrow a = b \cdot c, \quad b = a : c$$

БУКВИ ЛАТИНСЬКОГО АЛФАВІТУ

Дру-ковані букви	Назва букви	Руко-писні букви
A a	а	<i>Aa</i>
B b	бе	<i>Bb</i>
C c	це	<i>Cc</i>
D d	де	<i>Dd</i>
E e	е	<i>Ee</i>
F f	еф	<i>Ff</i>
I i	і	<i>Ii</i>
K k	ка	<i>Kk</i>
L l	ель	<i>Ll</i>

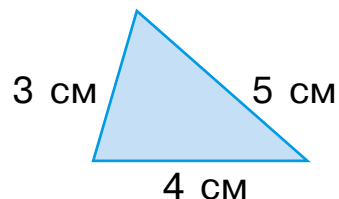
Дру-ковані букви	Назва букви	Руко-писні букви
M m	ем	<i>Mm</i>
N n	ен	<i>Nn</i>
O o	о	<i>Oo</i>
P p	пе	<i>Pp</i>
S s	ес	<i>Ss</i>
T t	те	<i>Tt</i>
X x	ікс	<i>Xx</i>
Y y	ігрек	<i>Yy</i>
Z z	зет	<i>Zz</i>

ПРЯМОКУТНИКИ

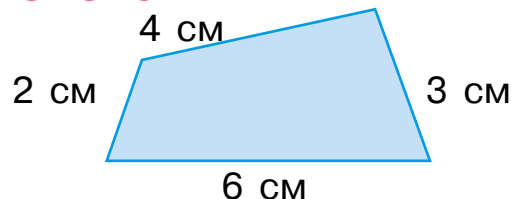

ABCD, *KLMN*, *FEPT* – прямокутники
FEPT – квадрат

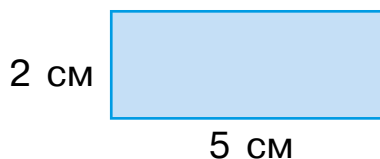
ПЕРИМЕТР МНОГОКУТНИКІВ

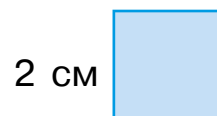
$$5 + 3 + 4 = 12 \text{ (см)}$$

$$6 + 2 + 4 + 3 = 15 \text{ (см)}$$

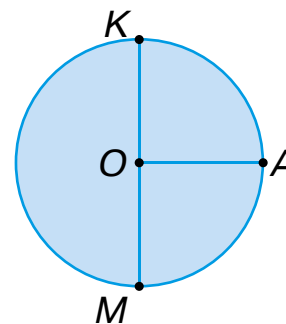

$$5 \cdot 2 + 2 \cdot 2 = 14 \text{ (см)}$$

$$2 \cdot 4 = 8 \text{ (см)}$$

КРУГ І КОЛО

Точка *O* – **центр** кола і круга.

Відрізок *OA* – **радіус** кола і круга.

Відрізок *KM* – **діаметр** кола і круга.

ВЕЛИЧИНИ Одиниці часу

1 рік = 12 місяців

1 тиждень = 7 днів

1 доба = 24 год

1 год = 60 хв

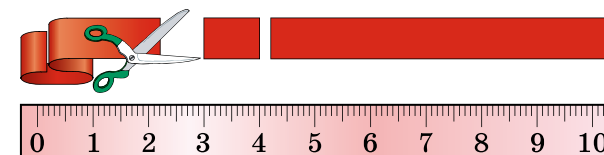

Одиниці довжини

1 см

1 дм = 10 см

1 м = 10 дм = 100 см

Одиниці маси

1 кг

1 ц = 100 кг

Одиниці місткості

1 л

